

Catehismul Sf. Pius X

1 Rugăciunile și învățăturile cele mai trebuincioase

Semnul sfintei Cruci. În numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Amin.

Rugăciunea Domnească. Tatăl nostru, care ești în ceruri, sfințească-se numele tău ; vie împărăția ta; facă-se voia ta, precum în cer așa și pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ni-o nouă astăzi, și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri, și nu ne duce pe noi în ispită; ci ne mântuiește de cel rău. Amin.

Salutarea îngerească. Bucură-te Marie, cea plină de har, Domnul este cu tine, binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul trupului tău, Isus. Sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi păcătoșii, acum și în ceasul morții noastre. Amin.

Slavă Tatălui. Slavă Tatălui, și Fiului și Sfântului Duh: precum era la început, și acum, și pururea, și în vecii vecilor. Amin.

Simbolul Apostolilor. Cred în Dumnezeu, Tatăl atotputernicul, făcătorul cerului și al pământului; și în Isus Hristos, Fiul său unic, Domnul nostru; care s'a zămislit dela Duhul Sfânt, s'a născut din Maria Fecioara; a pățimit sub Ponțiu Pilat, s'a răstignit, a murit și s'a îngropat; s'a coborât în iad; a treia zi a înviat din morți; s'a suit la ceruri, șade de-a dreapta lui Dumnezeu, Tatăl atotputernicul; de unde are să vie să judece pe vii și pe morți. Cred în Duhul Sfânt; sfânta Biserică catolică, împărtășirea Sfinților, iertarea păcatelor, învierea morților, vieața veșnică. Amin.

Adevărurile de crezut ce trebuie să le știm într'un chip deosebit.

1. Este numai un singur Dumnezeu.
2. Dumnezeu este drept: el răsplătește binele și pedepsește răul.
3. În Dumnezeu sunt trei persoane: Tatăl, Fiul, și Sfântul Duh.
4. A doua persoană dumnezească s'a făcut om, pentru ca prin moartea sa pe cruce să răscumpere pe oameni, și în veci să-i mântuiască.
5. Sufletul omului este nemuritor.
6. Harul lui Dumnezeu este trebuincios pentru mântuirea omului.

Cele șapte sacramente.

1. Botezul
2. Mirul
3. Euharistia
4. Pocăința
5. Maslul
6. Preoția
7. Căsătoria

Cele zece porunci ale lui Dumnezeu.

1. Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău; să nu ai alți dumnezei afară de mine, să nu-ți faci chip cioplit, ca să te închini lui.
2. Să nu spui numele Domnului Dumnezeului tău în zadar.
3. Adu-ți aminte să sfințești ziua Domnului.
4. Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine, și să trăești mult pe pământ.
5. Să nu ucizi.
6. Să nu faci fapte necurate.

7. Să nu furi.
8. Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău.
9. Să nu poftesci femeia aproapelui tău.
10. Să nu poftesci casa aproapelui tău și nici un lucru ce este al lui.

Cele cinci porunci ale Bisericii.

1. Să sfințești sărbătorile rânduite de sfânta Biserică, și să ascuți sfânta liturghie în toate duminicile și sărbătorile.
2. Să ții posturile rânduite de sfânta Biserică, și să nu mănânci carne Vineria și'n celelalte zile oprite.
3. Să-ți mărturisești păcatele cel puțin odată pe an, și să primești sfânta împărtășenie în timpul Paștilor.
4. Să nu faci nuntă în zilele oprite.
5. Să plătești Bisericii simbria, și celelalte datorii către dânsa, după legi și obiceiuri.

Act de credință. Dumnezeu meu, fiindcă tu ești adevărul cel veșnic, eu cred tot ce ai descoperit sfintei Biserici catolice și ce ne învață ea ; și anume cred : că este un singur Dumnezeu în trei persoane deosebite, cari se numesc Tatăl, Fiul și Sfântul Duh ; cred că Fiul lui Dumnezeu s'a făcut om în sânul Prea Curatei Fecioare Maria, prin puterea Sfântului Duh, și se numește Isus Hristos, care a pățimit și a murit pentru mântuirea noastră cea veșnică; cred că Dumnezeu răsplătește pe cei buni cu împărăția cerului, și pedepsește pe cei răi cu iadul; și voiesc să trăiesc și să mor în această sfântă credință.

Act de nădejde. Dumnezeu meu, fiindcă tu ești atotputernic, nemărginit de bun și milostiv, și împlinești făgăduințele tale, eu nădăjduesc iertarea păcatelor mele și împărăția cerului pentru vrednicile lui Isus Hristos, prin faptele bune, ce am încrederea să le fac cu ajutorul harului tău.

Act de dragoste. Dumnezeu meu, fiindcă tu ești nemărginit de bun, te iubesc mai mult de cât orice lucru și din dragoste către tine iubesc pe aproapele meu ca pe mine însumi; și sunt hotărât a pierde mai bine toate, chiar viața mea, decât a te mai mânia vreodată.

Act de căință. Doamne Dumnezeu meu, mă căesc din toată inima de toate păcatele mele și le urăsc mai mult de cât orice lucru, pentru că prin ele am pierdut harul tău și împărăția cerului și m'am făcut vrednic de pedeapsa veșnică a iadului; dar mai mult mă căesc, pentru că păcătuiind te-am mâniat pe tine, Părintele meu, Mântuitorul meu și Dumnezeu meu atât de mare și atât de bun. Pentru aceasta mă hotărâsc, cu ajutorul harului tău, să nu mai păcătuesc, și să fug de orice prilej de păcat.

Mărturisesc lui Dumnezeu atotputernicul, prea sfintei Maria pururea Fecioare, sfântului Mihail Arhanghelul, sfântului Ioan Botezătorul, sfinților Apostoli Petru și Pavel, tuturor Sfinților, și ție, Părinte, c'am păcătuit prea mult cu gândul, cu cuvântul și cu fapta : din vina mea, din vina mea, din prea mare vina mea. De aceea rog pe sfânta Maria pururea Fecioară, pe sfântul Mihail Arhanghelul, pe sfântul Ioan Botezătorul, pe sfinții Apostoli Petru și Pavel, pe toți Sfinții, și pe tine, Părinte ca să vă rugați pentru mine la Domnul Dumnezeu.nostru.

Miluească-se de mine atotputernicul Dumnezeu, și iertându-mi păcatele mele, să mă ducă la viața veșnică.Amin.

Îngăduirea, deslegarea și iertarea păcatelor mele să mi-o dea atotputernicul și milostivul Dumnezeu. Amin.

Pentruca să dobândim iertarea păcatelor prin sacramentul Pocăinții se cer cinci lucruri:

1. Să ne aducem aminte cel puțin de toate păcatele de moarte, ce le-am făcut, și de câte ori le-am făcut pe fiecare din ele.
2. Să ne căim cel puțin de toate păcatele de moarte ce le-am făcut, pentrucă printr'însele am mâniat pe Dumnezeu, sau ne-am făcut vrednici de pedeapsa veșnică a iadului.
3. Să făgăduim lui Dumnezeu că, cu ajutorul lui, nu vom mai face cel puțin niciun păcat de moarte.
4. Să mărturisim preotului cel puțin toate păcatele de moarte, de cari ne amintim, spunându-i în acelaș timp și de câte ori le-am făcut pe fiecare din ele.
5. Să împlinim pocăința dată de duhovnic.

Pentru ca să primim sfânta Împărtășenie se cere:

1. Ca să știm și să credem, că în sfânta Împărtășenie primim trupul și sângele Domnului nostru Isus Hristos.
2. Să fim fără păcate de moarte.
3. Să nu mâncăm și să nu bem de la miezul nopții până în ceasul când ne vom împărtăși.
4. Să facem rugăciuni cel puțin câte un sfert de ceas, atât înainte cât și după primirea sfintei împărtășenii.

2 Introducere

1. *Ești creștin?* Da, sunt creștin prin harul lui Dumnezeu.

2. *Pentru ce zici că ești creștin prin harul lui Dumnezeu?* Zic că sunt creștin prin harul lui Dumnezeu, pentru că a fi creștin nu este vrednicia noastră, însă un dar deosebit al lui Dumnezeu.

3. *Cine este creștin adevărat?* Creștin adevărat este acela care, fiind botezat, crede și mărturisește învățătura creștinească.

4. *Ce este învățătura creștinească?* Învățătura creștinească este învățătura lui Isus Hristos, ce au predicat-o Apostolii și ne-o învață sfânta Biserică.

5. *Unde este cuprinsă pe scurt învățătura creștinească?* Învățătura creștinească este cuprinsă pe scurt într-o carte, ce se numește Catehism.

6. *Câte părți are Catehismul și cari sunt ele?* Catehismul are patru părți și anume: I. Despre simbolul credinței. II. Despre sacramele sau sfintele taine. III. Despre poruncile lui Dumnezeu și ale Bisericii. IV. Despre rugăciune.

3 Despre simbolul credinței

3.1 Despre credință și despre simbolul Apostolilor în genere

3.1.1 Noțiunea și materia credinței

7. *Ce este credința creștinească?* Credința creștinească este un dar suprafiresc al lui Dumnezeu, prin care omul ține ca adevărate, toate câte ne-a descoperit Dumnezeu și ne învață sfânta Biserică a lui Hristos.

8. *Pentru ce trebuie să ținem ca adevărate toate câte ne-a descoperit Dumnezeu?* Noi trebuie să ținem ca adevărate toate câte ne-a descoperit Dumnezeu, pentru că el este adevărul cel veșnic, care nu poate greși niciodată și nu ne poate înșela.

9. *Ce se înțelege prin aceste cuvinte: “toate câte ne-a descoperit Dumnezeu”?* Prin aceste cuvinte : «toate câte ne-a descoperit Dumnezeu», se înțelege orice adevăr, ce ne-a descoperit Dumnezeu, spre mântuirea noastră, prin patriarhi și proroci, și la urmă prin Fiul său și prin sfinții Apostoli.

10. *În ce chip au ajuns până la noi adevărurile descoperite de Dumnezeu?* Adevărurile descoperite de Dumnezeu au ajuns până la noi prin Sfânta Scriptură sau Biblie și prin Tradițiune.

11. *Ce este Sfânta Scriptură sau Biblia?* Sfânta Scriptură sau Biblia este cuvântul lui Dumnezeu scris în cărțile Vechiului și Noului Testament.

12. *Ce este Tradițiunea?* Tradițiunea este cuvântul lui Dumnezeu, ce nu e scris în Sfânta Scriptură, dar care a venit de la Apostoli până la noi prin învățătura sfintei Biserici.

3.1.2 Despre trebuința credinței

13. *Este trebuincioasă credința pentru mântuire?* Credința este numai decât trebuincioasă pentru mântuire ; căci «fără credință este cu neputință de a plăcea lui Dumnezeu». (Ebr. 11, 6).

14. *Poate mântui pe om orice credință?* Numai adevărata credință, ce ne-a învățat-o Isus Hristos, poate mântui pe om.

15. *Pentru ce nu poate mântui pe om decât credința, ce ne-a învățat Isus Hristos?* Pe om nu-l poate mântui decât credința, ce ne-a învățat-o Isus Hristos, pentru că fără această credință, nu putem fi părtași ai lui Hristos; și fără de Hristos nu este mântuire.

16. *Care Biserică ține adevărata credință, învățată de Isus Hristos?* Numai Biserica catolică ține adevărata credință învățată de Isus Hristos.

17. *Cari, din adevărurile de crezut, trebuie numai decât să le știm într'un chip deosebit?* Din adevărurile de crezut trebuie să știm numai decât următoarele șase:

1. Că este numai un singur Dumnezeu;
2. Că în Dumnezeu sunt trei persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh;
3. Că Dumnezeu este drept judecător, care răsplătește binele și pedepsește răul;
4. Că a doua persoană dumnezească s'a făcut om, ca prin moartea sa pe cruce să răscumpere pe oameni și în veci să-i mântuească;
5. Că sufletul omului este nemuritor;
6. Că harul lui Dumnezeu este trebuincios pentru mântuirea omului.

18. *Ce trebuie să mai știe fiecare creștin?* Fiecare creștin trebuie să mai știe ceea ce este cuprins în simbolul credinței, poruncile lui Dumnezeu și ale Bisericii, Tatăl nostru, și sacramentele sau sfintele taine ce trebuie să le primească.

3.1.3 Despre însușirile credinței și despre semnul sfintei cruci.

19. *Cum trebuie să fie credința?* Credința trebuie să fie:

1. generală sau obștească;
2. vie;
3. tare;

20. *Când este credința generală?* Credința este generală, când credem nu numai unele adevăruri dar toate câte ne învață sfânta Biserică.

21. *Când este credința vie?* Credința este vie, când trăim după dânsa, adică atunci când facem binele și fugim de rău.

22. *Când este credința tare?* Credința este tare, când credem fără a avea vre-o îndoeală, și suntem gata să pierdem toate, chiar vieața, mai bine decât să ne lepădăm de dânsa.

23. *În ce chip trebuie să arătăm, că credința noastră este tare?* Noi trebuie să arătăm, că credința noastră este tare, mărturisind totdeauna credința noastră prin cuvinte și fapte, fără a ne teme sau a ne rușina.

24. Prin ce semn obișnuiesc creștinii să-și mărturisească credința? Creștinii obișnuiesc să-și mărturisească credința prin semnul sfintei cruci.

25. Cum se face semnul sfintei cruci? Semnul sfintei cruci se face în chipul următor: punem mâna stângă sub piept, iar cu mâna dreaptă deschisă atingem cu vârful degetelor fruntea zicând :În numele Tatălui, apoi pieptul spunând : și al Fiului, în urmă umărul stâng și cel drept zicând și al Sfântului Duh. Împreună înșfârșit ambele mâni și spunem: Amin.

26. În ce chip mărturisim noi credința noastră prin semnul sfintei cruci? Noi mărturisim credința noastră prin semnul sfintei cruci, aducându-ne aminte de cele mai însemnate mistere ale religiei, adică de misterul sfintei Treimi și de misterul mântuirii noastre prin moartea lui Isus Hristos pe cruce.

27. Când trebuie să facem semnul sfintei cruci? Este foarte bine să facem deseori semnul sfintei cruci, dar mai cu seamă când ne sculăm și ne culcăm, înainte și după rugăciune, înainte de vre-o treabă însemnată și în toate ispitele și primejdiile.

28. Pentru ce este bine să facem deseori semnul sfintei cruci? Este bine să facem deseori semnul sfintei cruci, pentru că printr'însul ne întărim împotriva diavolului și atragem binecuvântarea cerului asupra noastră.

29. Cum trebuie să facem semnul sfintei cruci? Semnul sfintei cruci trebuie să-l facem cu credință și cu evlavie.

3.1.4 Despre simbolul Apostolilor

30. Unde este cuprins pe scurt ceea ce trebuie să credem? Ceea ce trebuie să credem, este cuprins pe scurt în cele douăsprezece articole ale simbolului credinței sau Apostolilor.

31. Spune simbolul Apostolilor.

1. Cred în Dumnezeu, Tatăl atotputernic, făcătorul cerului și al pământului;
2. și în Isus Hristos, Fiul său unic, Domnul nostru;
3. care s'a zămislit de la Duhul Sfânt, s'a născut din Maria Fecioara;
4. a pățimit sub Ponțiu Pilat ; s'a răstignit, a murit și s'a îngropat;
5. s'a coborât în iad: a treia zi a înviat din morți;
6. s'a suit la ceruri, șade de-a dreapta lui Dumnezeu, Tatăl atotputernic;
7. de unde are să vie să judece pe vii și pe morți.
8. Cred în Duhul Sfânt,
9. sfânta Biserică catolică, împărtășirea Sfinților,
10. iertarea păcatelor,
11. învierea morților,
12. viața veșnică. Amin.

32. Pentru ce se numește acest simbol "al Apostolilor"? Acest simbol se numește «al Apostolilor», pentru că el vine de la Apostoli.

3.2 Despre întâiul articol al simbolului

3.2.1 Despre Dumnezeu

33. Cine este Dumnezeu? Dumnezeu este un duh desăvârșit, făcătorul cerului și al pământului.

34. Pentru ce numim pe Dumnezeu "duh"? Numim pe Dumnezeu «duh», pentru că el este o ființă, care are minte și voință, dar nu are trup, și de aceea nu-l putem vedea.

35. Dacă Dumnezeu nu are trup, pentru ce vorbește Sfânta Scriptură despre ochii, mâinile ș. a. ale lui Dumnezeu? Sfânta Scriptură vorbește despre ochii, mâinile, ș. a., ale lui Dumnezeu, pentru a se potrivi slabei noastre minți, ca să putem înțelege mai ușor.

36. Pentru ce zicem că Dumnezeu este desăvârșit? Zicem, că Dumnezeu este desăvârșit, pentru că are toate însușirile cele bune, fără număr și fără măsură.

37. Care sunt cele mai însemnate desăvârșiri ale lui Dumnezeu? Cele mai însemnate desăvârșiri ale lui Dumnezeu. El este:

1. veșnic
2. pretutindeni
3. atotputernic
4. atotștiutor
5. bun
6. sfânt
7. drept
8. milostiv ș. a.

38. Ce însemnează : «Dumnezeu este veșnic»? «Dumnezeu este veșnic» însemnează, că Dumnezeu nu are început, și că nici nu va avea sfârșit.

39. Ce însemnează : «Dumnezeu este pretutindeni»? «Dumnezeu este pretutindeni» însemnează că Dumnezeu este în cer, pe pământ și în toate locurile.

40. Ce însemnează: «Dumnezeu este atotputernic»? «Dumnezeu este atotputernic» însemnează, că Dumnezeu poate face toate, și că pentru a face ceva, este de ajuns numai să voiască.

41. Ce însemnează: «Dumnezeu este atotștiutor»? «Dumnezeu este atotștiutor» însemnează, că Dumnezeu știe toate : cele trecute, cele de față și cele viitoare, și chiar gândurile noastre cele mai ascunse.

42. Ce însemnează : «Dumnezeu este bun»? «Dumnezeu este bun» însemnează, că Dumnezeu iubește toate făpturile, voindu-le și făcându-le bine.

43. Ce însemnează «Dumnezeu este sfânt»? «Dumnezeu este sfânt» însemnează, că Dumnezeu iubește și voiește numai binele, și urăște răul.

44. Ce însemnează : «Dumnezeu este drept»? «Dumnezeu este drept» însemnează, că Dumnezeu răsplătește binele și pedepsește răul.

45. Când va răsplăti Dumnezeu cu desăvârșire binele și va pedepsi răul? Dumnezeu va răsplăti cu desăvârșire binele și va pedepsi răul în lumea cealaltă; cu toate acestea, dese ori răsplătește și pedepsește răul chiar în lumea aceasta.

46. Ce însemnează: «Dumnezeu este milostiv»? «Dumnezeu este milostiv» însemnează, că Dumnezeu iartă bucuros pe toți păcătoșii, cari se căesc de păcatele lor.

47. Sunt mai mulți dumnezei? Nu; este numai un singur Dumnezeu.

3.2.2 Despre cele trei persoane dumnezeiești

48. *Pentru ce zicem: “Cred în Dumnezeu Tatăl”?* Noi zicem: «Cred în Dumnezeu Tatăl»

1. pentru că Dumnezeu este Tatăl nostru ceresc
2. pentru că în Dumnezeu sunt mai multe persoane, dintre cari cea dintâi se numește Tatăl

49. *Câte persoane sunt în Dumnezeu?* În Dumnezeu sunt trei persoane: Tatăl. Fiul și Sfântul Duh.

50. *Este fiecare persoană adevărat Dumnezeu ?* Fiecare persoană este adevărat Dumnezeu, așa: Tatăl este adevărat Dumnezeu, Fiul este adevărat Dumnezeu și Sfântul Duh este adevărat Dumnezeu.

51. *Și cu toate acesta este numai un singur Dumnezeu?* Da, aceste trei persoane sunt numai un singur Dumnezeu.

52. *Pentru ce sunt aceste trei persoane numai un singur Dumnezeu?* Aceste trei persoane sunt numai un singur Dumnezeu, pentru că toate au una și aceeași fire.

53. *Nu este vreuna din persoane mai bătrână sau mai puternică de cât alta?* Nu, niciuna din aceste persoane nu este mai bătrână sau mai puternică decât alta, căci tustrele sunt din veșnicie; ele sunt deopotrivă de puternice și desăvârșite.

54. *Prin ce se deosebesc una de alta aceste trei persoane?* Aceste trei persoane se deosebesc una de alte prin aceea, că Tatăl nu este născut, Fiul este născut din vecie din Tatăl, și Sfântul Duh purcede din vecie' dela Tatăl și dela Fiul.

55. *Putem noi înțelege în ce chip cele trei persoane sunt un singur Dumnezeu?* Noi nu putem înțelege în ce chip aceste trei persoane sunt un singur Dumnezeu, pentru că aceasta este un mister.

56. *Ce este un mister?* Un mister este un adevăr ce trebuie să-l credem, pentru că Dumnezeu ni l-a descoperit, dar pe care nu-l putem înțelege, pentru că întrece orice putere a minții omenești.

57. *Cum se numește misterul unui Dumnezeu în trei persoane?* Misterul unui Dumnezeu în trei persoane se numește Sfânta Treime.

3.2.3 Despre facerea și ocârmuirea lumii.

58. *Cine a făcut lumea?* Dumnezeu a făcut lumea, adică cerul și pământul și toate câte sunt în ele.

59. *Din ce a făcut Dumnezeu lumea?* Dumnezeu a făcut lumea din nimica. Prin ce a făcut Dumnezeu lumea? Dumnezeu a făcut lumea prin voința sa atotputernică.

60. *Prin ce a făcut Dumnezeu lumea?* Dumnezeu a făcut lumea prin voința sa atotputernică.

61. *În câte zile a făcut Dumnezeu lumea?* Dumnezeu a făcut lumea în șase zile.

62. *Cum trebuie înțelese aceste zile?* Aceste zile nu trebuie înțelese numai decât ca zile de 24 de ceasuri; ci pot fi înțelese ca epoci cu durată nehotărâtă.

63. *Se îngrijește Dumnezeu de lumea întreagă?* Dumnezeu se îngrijește de lumea întreagă, el o cârmuește și o păstrează.

64. Cum se numește această îngrijire și cărmuire a lumii? Această îngrijire și cărmuire a lumii se numește Providența sau Pronia dumnezească.

65. Se întinde Pronia dumnezească la toate ființele și lucrurile? Da, Pronia dumnezească se întinde la toate ființele și lucrurile: așa că în lume nu se întâmplă nimic fără voia, sau cel puțin fără învoirea lui Dumnezeu.

3.2.4 Despre îngeri.

66. N'a făcut Dumnezeu alta decât lumea văzută? Dumnezeu a mai făcut și lumea nevăzută, adică o mulțime de duhuri, pe cari noi le numim îngeri.

67. Cum erau îngerii când i-a făcut Dumnezeu? Toți îngerii erau buni și fericiți și înzestrați cu multe daruri.

68. Au rămas toți îngerii buni și fericiți? Nu toți îngerii au rămas buni și fericiți; mulți au păcătuit și de aceea au fost aruncați pentru totdeauna în iad.

69. Cum se numesc îngerii cari au păcătuit? Îngerii, cari au păcătuit, se numesc diavoli sau duhuri necurate.

70. Ce ne voiesc Îngerii cei buni? Îngerii cei buni ne voiesc binele, de aceea ei apără trupul și sufletul nostru, se roagă pentru noi și ne îndeamnă la bine.

71. Cum se numește îngerul, pe care-l are fiecare om, spre a fi păzit? Îngerul pe care-l are fiecare om spre a fi păzit, se numește Îngerul Păzitor.

72. Ce suntem datori către Îngerul Păzitor? Noi suntem datori să cinstim pe Îngerul nostru Păzitor, să ne rugăm lui, și să ascultăm de îndemnul lui cele bune.

73. Ce ne voiesc îngerii cei răi sau diavolii? Îngerii cei răi sau diavolii ne voiesc răul, fiindcă ei ne urăsc, și de aceea ei ne ispitesc, pentruca să ne tragă în iad.

74. Ce trebuie să facem pentru a ne apăra de ispitele diavolului? Pentru a ne apăra de ispitele diavolului, trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu și să ne împotrivim cu statornicie oricărei ispite.

3.2.5 Despre cei dintâi oameni, despre păcatul strămoșesc, și despre făgăduința Mântuitorului.

74bis. Care este cea mai însemnată faptură de pe pământ? Cea mai însemnată faptură de pe pământ este omul.

75. Pentru ce a făcut Dumnezeu pe om? Dumnezeu a făcut pe om, pentruca omul să-l cunoască, să-l iubească și să-i servească, și prin acest mijloc să dobândească vieța veșnică.

76. Ce însemnează a iubi și a servi lui Dumnezeu? A iubi și a servi lui Dumnezeu însemnează a face în toate voia lui prea sfântă.

77. Sunt datori toți oamenii să facă voia lui Dumnezeu? Toți oamenii sunt datori să facă voia lui Dumnezeu, pentrucă el este domnul și tatăl tuturor oamenilor, și cel mai mare binefăcător al lor.

78. Cum se numiau cei dintâi oameni făcuți de Dumnezeu? Cei dintâi oameni făcuți de Dumnezeu se numiau Adam și Eva.

- 79. *Cum a făcut Dumnezeu pe Adam?*** Dumnezeu a făcut trupul lui Adam din pământ, și i-a suflat un suflet nemuritor.
- 80. *Din ce a făcut Dumnezeu pe Eva?*** Dumnezeu a făcut pe Eva dintr'o coastă a lui Adam, pe când el dormia.
- 81. *Din câte părți este compus omul ?*** Omul este compus din două părți: din trup și din suflet.
- 82. *Ce este sufletul omului ?*** Sufletul omului este un duh nemuritor, făcut după asemănarea lui Dumnezeu, și fără de care noi n'am putea nici gândi nici trăi.
- 83. *In ce chip este făcut sufletul omului după asemănarea lui Dumnezeu ?*** Sufletul omului este făcut după asemănarea lui Dumnezeu în aceea, că are înțelegere și voință liberă (slobodă), și că este nemuritor.
- 84. *Cu ce daruri erau înzestrați Adam și Eva, când au fost făcuți de Dumnezeu ?*** Când au fost făcuți de Dumnezeu, Adam și Eva erau înzestrați cu următoarele daruri:
1. aveau harul sfințitor, adică erau drepti și sfinți și aveau dreptul să moștenească împărăția cerului;
 2. nu erau plecați spre rău;
 3. nu erau supuși suferințelor și muncii, și nu erau să moară;
- 85. *Dăduse Dumnezeu aceste daruri numai lui Adam și Evei ?*** Aceste daruri trebuiau să treacă și la toți urmașii lui Adam și ai Evei.
- 86. *Păstrat-au totdeauna aceste daruri Adam și Eva ?*** Adam și Eva n'au păstrat totdeauna aceste daruri, dar le-au pierdut toate prin păcatul ce l-au făcut.
- 87. *Ce păcat au făcut Adam și Eva ?*** Adam și Eva au mâncat din pomul oprit, neascultând de porunca lui Dumnezeu, și astfel au păcătuit.
- 88. *A stricat acest păcat numai lui Adam și Evei?*** Acest păcat n'a stricat numai lui Adam și Evei, dar a trecut, cu toate urmările sale cele rele, la toți oamenii; așa că acum ne naștem cu toții vinovați depăcatul strămoșilor noștri.
- 89. *Cum se numește acest păcat, cu care ne naștem?*** Acest păcat, cu care ne naștem, se numește păcatul strămoșesc.
- 90. *Pentruce acest păcat se numește strămoșesc ?*** Acest păcat se numește strămoșesc, pentru că nu l-am făcut noi, dar l-am moștenit de la strămoșii noștri Adam și Eva.
- 91. *Cine dintre toți oamenii a fost scutit de păcatul strămoșesc ?*** Numai PreaSfânta Fecioară Maria a fost scutită de păcatul strămoșesc, căci printr'un har deosebit al lui Dumnezeu, și în vederea vredniciilor lui Isus Hristos, ea a fost ferită de păcatul strămoșesc, din întâia clipeală a zămislirii sale). ^[1]
- 92. *Pentruce Prea Sfânta Fecioară Maria a fost zămislită fără de păcatul strămoșesc ?*** Prea Sfânta Fecioară Maria a fost zămislită fără păcatul strămoșesc, pentru că nu se, cuvenea, ca Fiul lui Dumnezeu să aibă o mamă, care ar fi fost atinsă vreodată de păcat, și așa să fie sclavă a satanei.
- 93. *Când serbează Biserica zămisirea neprihănită a Prea Sfintei Fecioare ?*** Biserica serbează zămisirea neprihănită a Sfintei Fecioare în ziua de 8 Decembrie. (Imaculata Concepțiune.)

94. Ce urmări rele au trecut la toți oamenii împreună cu păcatul strămoșesc ? Urmările rele, ce au trecut la toți oamenii împreună cu păcatul strămoșesc, sunt următoarele: 1. pierderea dreptului de a moșteni împărăția cerului; 2. plecarea spre rău; 3. tot felul de suferinți, munci, boala, și la urmă moartea.

95. Ce s'ar fi întâmplat cu oamenii, dacă Dumnezeu n'ar fi avut milă cu dânșii ? Dacă Dumnezeu n'ar fi avut milă cu oamenii, nici un om nu s'ar fi putut mântui.

96. Cum a avut Dumnezeu milă cu oamenii ? Dumnezeu a avut milă cu oamenii, făgăduindu-le un Mântuitor.

97. A trimis Dumnezeu pe Mântuitorul făgăduit? Da, Dumnezeu a trimis pe Mântuitorul făgăduit.

98. Cine este acest Mântuitor? Acest Mântuitor este Isus Hristos, Domnul nostru.

99. Când a venit Mântuitorul ? Mântuitorul a venit la vreo patru mii de ani după facerea lumii.

100. Pentru ce a venit așa de târziu Mântuitorul ? Mântuitorul a venit așa de târziu, pentru că lumea să vadă, cât de mare era răul, în care o adusese păcatul, și că nimeni n-'o putea mântui afară de Dumnezeu.

3.3 Despre al doilea articol al simbolului

101. Ce ne învață al doilea articol al simbolului ? Al doilea articol al simbolului ne învață că Isus Hristos, Mântuitorul făgăduit oamenilor, este Fiul unic al lui Dumnezeu, Domnul nostru.

102. Ce însemnează "Isus"? «Isus» însemnează Mântuitor sau Răscumpărător.

103. Ce însemnează "Hristos" ? «Hristos» însemnează cel uns.

104. Pentru ce Isus se numește "uns"? Isus se numește «uns», pentru că el este profetul (prorocul), arhiereul și regele nostru; însă profeții, arhierii și regii, în legea cea veche, se ungeau cu untdelemn.

105. Pentru ce Isus Hristos se numește "Fiul unic" a lui Dumnezeu ? Isus Hristos se numește «Fiul unic» al lui Dumnezeu, pentru că numai Isus Hristos este din veșnicie adevăratul Fiul al lui Dumnezeu după fire.

106. Nu suntem și noi fii ai lui Dumnezeu ? Și noi suntem fii ai lui Dumnezeu, însă nu după fire ci numai după har, adică suntem numai fii adoptivi.

107. Pentru ce Isus Hristos se numește "Domnul nostru" ? Isus Hristos se numește «Domnul nostru», deoarece:

1. ca Dumnezeu este făcătorul nostru
2. ca Mântuitor ne-a răscumpărat prin sângele său

3.4 Despre al treilea articol al simbolului

108. Ce ne învață al treilea articol al simbolului? Al treilea articol al simbolului ne învață, că, prin puterea Duhului Sfânt, Fiul lui Dumnezeu s'a făcut om, adică și-a luat un trup și un suflet precum avem și noi.

109. Cum se numește acest mister? Acest mister se numește întruparea Fiului lui Dumnezeu.

110. Ce credem așa dar despre Isus Hristos prin misterul întrupării ? Prin misterul întrupării credem, că Isus Hristos este totodată Dumnezeu adevărat și om adevărat: el este Dumnezeu din toată veșnicia și om născut în timp.

111. Câte naturi sau firi sunt așadar în Isus Hristos? În Isus Hristos sunt două naturi sau firi: natura dumnezească, pentru că este Dumnezeu, și natura omenească, pentru că este om.

112. Sunt și două persoane în Isus Hristos ? Nu, în Isus Hristos este numai o singură persoană și aceasta dumnezească; căci amândouă firile sunt împreunate, într'un chip nedespărțit, în persoana Fiului lui Dumnezeu.

113. Dela cine a primit Fiul lui Dumnezeu firea omenească? Fiul lui Dumnezeu a primit firea omenească dela Prea Sfânta Fecioară Maria.

114. Cum se numește pentru aceasta P. Sf. Fecioară Maria? Prea Sfânta Fecioară Maria se numește pentru aceasta Maica lui Dumnezeu, sau Născătoare de Dumnezeu.

115. Pentruce mai numim pe Maria "Fecioară prea curată?" Mai numim pe Maria «Fecioară prea curată», pentru că ea a fost totdeauna fecioară, atât înainte cât și după nașterea lui Isus Hristos.

116. Avea Isus Hristos ca om și un tată? Ca om, Isus Hristos nu avea tată, căci Sfântul Iosif soțul feciorelnic al prea sfintei Maici a lui Dumnezeu, era numai purtătorul de grijă al Mântuitorului.

117. Pentruce s'a făcut om Fiul lui Dumnezeu ? Fiul lui Dumnezeu s'a făcut om:

1. pentru a ne învăța cele trebuincioase pentru mântuire ;
2. pentru a putea suferi și muri pentru noi;
3. pentru a ni da o pildă de sfințenie desăvârșită.

118. Unde s'a născut Isus Hristos ? Isus Hristos s'a născut la Betleem, într'un grajd sărac.

119. Când serbăm nașterea lui Isus Hristos ? Serbăm nașterea lui Isus Hristos în ziua de Crăciun, adică la 25 Decembrie.

120. Cine a venit să se închine mai întâiu Mântuitorului ? Cei dintâi cari au venit să se închine Mântuitorului au fost păstorii din vecinătate, după aceea trei magi dela răsărit.

121. Cine a vestit păstorilor și magilor nașterea Mântuitorului ? Nașterea Mântuitorului le-a vestit-o păstorilor un înger, iar magilor o stea minunată.

122. Ce s'a întâmplat cu Isus Hristos opt zile după nașterea sa ? Opt zile după nașterea sa, Isus Hristos, ca om adevărat, a fost circumcis, iar ca adevărat Fiu a lui Dumnezeu a primit numele de «Isus», așa cum spusese mai dinainte îngerul Domnului.

123. Ce s'a întâmplat cu Isus Hristos patruzeci de zile după nașterea sa? În ziua a patruzeci după nașterea sa, Isus Hristos a fost pus înaintea lui Dumnezeu în templul din Ierusalim, (întâmpinarea Domnului, 2 Februarie).

124. A rămas pruncul Isus totdeauna în Ierusalim sau în Iudeea? Pruncul Isus n'a rămas totdeauna în Ierusalim sau în Iudeea, căci Iosif și Maria fugiră în Egipt cu el, fiindcă regele Irod căuta să-l ucidă.

125. Unde a trăit Isus după întoarcerea sa din Egipt? După întoarcerea sa din Egipt, Isus a trăit până la vârsta de treizeci de ani, în casa părinților săi la Nazaret și era supus lor.

126. Ce a făcut Isus când era de doisprezece ani ? Când era de doisprezece ani, Isus a mers cu părinții săi la Ierusalim și a rămas acolo trei zile în templu.

127. Unde s'a dus Isus, când era de treizeci de ani ? Când era de treizeci de ani, Isus s'a dus la Iordan spre a fi botezat de Ioan, după aceea s'a dus în deșert, unde a postit patruzeci de zile și patruzeci denoapți; apoi a fost ispitit de diavol.

128. Pentru ce s'au întâmplat toate acestea ? Toate acestea s'au întâmplat:

1. pentru că Isus Hristos a voit să se asemene nouă în toate, afară numai de păcat;
2. pentru a ne învăța cum trebuie să iubim umilința și pocăința, și cum trebuie să ne luptăm împotriva ispitelor.

129. Ce a făcut Isus după ce a eșit din deșert? După ce a eșit din deșert, Isus și-a ales doisprezece apostoli, și a început să predice evanghelia.

130. Ce însemnează cuvântul «evanghelie» ? Cuvântul «evanghelie» însemnează veste bună.

131. Ce veste bună ne-a adus Isus Hristos? Isus Hristos ne-a adus vestea, că el era Fiul lui Dumnezeu, și Mesia sau Mântuitorul așteptat de la începutul lumii.

132. Cum a dovedit Isus, că el era Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul așteptat? Isus a dovedit, că el era Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul așteptat :

1. prin sfințenia vieții sale,
2. prin minunile sale, și
3. prin prociile sale.

133. Spune-mi vreo câteva minuni făcute de Isus Hristos.

1. Isus Hristos a prefăcut apa în vin la nunta din Cana,
2. a săturat cinci mii de oameni numai cu cinci pâni,
3. a însănătoșit mulți bolnavi, a înviat morți și altele.

134. Spune-mi vreo câteva prorocii de ale lui Isus Hristos. Isus a prorocit lucruri ce nu le putea ști decât Dumnezeu. Așa el a prezis:

1. trădarea lui Iuda;
2. fuga apostolilor;
3. lepădarea lui Petru;
4. patima, moartea și învierea Sa ș.a.

135. N'a prorocit Isus Hristos și, altele ce le vedem acum împlinite? Isus a prorocit și altele, ce le vedem acum împlinite; așa, el a prorocit:

1. că evanghelia va fi predicată în lumea întreagă;
2. că Biserica lui nu va putea fi biruită de porțile (puterea) iadului;
3. că din templul din Ierusalim nu va rămânea piatră pe piatră.

3.5 Despre al patrulea articol al simbolului

136. Ce ne învață al patrulea articol al simbolului ? Al patrulea articol al simbolului ne învață că Isus Hristos a pățimit pentru noi, a murit și a fost îngropat.

137. A pățimit Isus Hristos ca Dumnezeu sau ca om ? Isus Hristos a pățimit numai ca om, căci ca Dumnezeu el nu putea pătimi nimic.

138. Ce a pățimit Isus Hristos? Isus Hristos a pățimit foarte multe; el a asudat sânge pe muntele Măslinilor, a fost batjocorit, scuipat, bătut, coronat cu spini și la urmă răstignit pe cruce, pe care a murit.

139. Unde a fost răstignit Isus Hristos ? Isus Hristos a fost răstignit pe locul numit Golgota adică locul căpăținei (sau Calvaria), un mic munte aproape de Ierusalim.

140. A murit cu adevărat Isus Hristos ? Isus Hristos a murit cu adevărat, căci sufletul lui s'a despărțit de trup, dumnezeirea însă a rămas împreună atât cu trupul cât și cu sufletul lui.

141. Când serbează Biserica moartea lui Isus Hristos ? Biserica serbează moartea lui Isus Hristos în Vineria mare.

142. Ce s'a întâmplat la moartea lui Isus Hristos ? La moartea lui Isus Hristos, soarele s'a întunecat, pământul s'a cutremurat, pietrele s'au despicat, mulți morți au înviat.

143. Ce dovedesc aceste minuni? Aceste minuni dovedesc, că Isus Hristos este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, precum au mărturisit sutașul și păzitorii, cari stăteau lângă crucea lui Isus.

144. Cine a osândit la moartea crucii pe Isus Hristos ? Guvernatorul roman Ponțiu Pilat a osândit pe Isus Hristos la moartea crucii.

145. Fost-a silit Isus Hristos să moară? Isus Hristos n'a fost silit să moară; dar a suferit și a murit de bunăvoie.

146. Pentru ce a voit Isus Hristos să pătimească și să moară ? Isus Hristos a voit să pătimească și să moară, pentru ca luând asupra-și pedeapsa datorită păcatelor noastre, să ne răscumpere și să ne facă fericiți în veci.

147. Nu ne putea răscumpăra alt cineva ? Nimeni altul, afară de Isus, nu ne putea răscumpăra, căci păcatul omului fiind nesfârșit de mare, se cerea ca și răscumpărătorul să fie de o vrednicie nesfârșită, pe care n'o poate avea nici-o făptură.

148. Din ce ne-a răscumpărat Isus Hristos ? Isus Hristos ne-a răscumpărat:

1. din păcate,
2. din sclavia diavolului,
3. din afurisenia veșnică a iadului

149. Din ce păcate ne-a răscumpărat Isus Hristos ? Isus Hristos ne-a răscumpărat din păcatul strămoșesc și din toate celelalte păcate ale noastre.

150. Ce ni-a dobândit Isus Hristos prin patima și moartea sa? Prin patima și moartea sa, Isus Hristos

1. ne-a împăcat cu Dumnezeu,
2. ni-a deschis din nou cerul,
3. ni-a dobândit o mulțime de haruri, pentru ca să ne putem sfinți și astfel să putem intra în cer.

151. Era de trebuință ca Isus Hristos să pătimească și să moară pentru a ne răscumpăra? Nu era numai decât de trebuință, ca Isus Hristos să pătimească și să moară, pentru a ne răscumpăra ; dar el a voit, prin aceste patimi și prin moartea sa, să ni arăte mai bine mărimea dragostei sale către noi.

152. A murit Isus pentru toți oamenii ? Isus Hristos a murit pentru toți oamenii, spre a răscumpăra pe toți din păcate.

153. Dacă Isus Hristos a murit pentru toți, pentru ce nu se mântuiesc toți oamenii ? Nu se mântuiesc toți oamenii, pentru că nu se silesc cu toții, să facă toate câte sunt trebuincioase spre a dobândi împărăția cerului.

3.6 Despre al cincilea articol al simbolului

154. Ce însemnează aceste cuvinte: «s'a coborât în iad». Aceste cuvinte «s'a coborât în iad» însemnează că, după moartea lui Isus, sufletul său s'a coborât în iad, adică în locul pe care noi îl mai numim și limb, în care se aflau sufletele celor drepti.

155. Pentru ce se aflau în limb sufletele celor drepti ? Sufletele celor drepti se aflau în limb, pentru că cerul era închis oamenilor dela păcatul lui Adam, și numai prin Isus Hristos trebuia să fie deschis, intrând el cel dintâi în cer.

156. Pentru ce s'a coborât Isus Hristos în limb ? Isus Hristos s'a coborât în limb, pentru a mângâia sufletele celor drepti, vestindu-le că s'a împlinit misterul răscumpărării, și că în curând vor intra în cer.

157. A rămas trupul lui Isus în mormânt ? Trupul lui Isus n'a rămas în mormânt, dar a treia zi a înviat din morți cu mare slavă.

158. Cum a înviat Isus Hristos? Isus Hristos a înviat, împreunând prin puterea sa sufletul cu trupul său, și ieșind măreț și nemuritor din mormânt.

159. Când serbăm învierea lui Isus Hristos ? Serbăm învierea lui Isus Hristos în ziua de Paști.

160. Au văzut Apostolii pe Isus după învierea lui ? Apostolii au văzut mai deseori pe Isus după învierea lui, l-au pipăit, au vorbit și au mâncat împreună cu dânsul.

161. Cât timp a rămas Isus Hristos pe pământ după învierea sa ? După învierea sa Isus Hristos a rămas patruzeci de zile pe pământ.

162. Pentru ce a înviat Isus Hristos? Isus Hristos a înviat:

1. pentru a ne dovedi, că el este adevărat Dumnezeu;
2. pentru a ne întări în nădejdea, că și noi vom învia;
3. pentru a ne îndemna, să înviem din moartea păcatului la o viața nouă și sfântă.

3.7 Despre al șaselea articol al simbolului.

163. *Ce ne învață aceste cuvinte : “s’a suit la ceruri” ?* Cuvintele: «s’a suit la ceruri» ne învață, că Isus Hristos s’a suit la cer prin puterea sa, în fața multor ucenici ai săi.

164. *S’a suit singur la cer Isus Hristos ?* Isus Hristos nu s’a suit singur la cer, dar a luat cu sine și sufletele celor drepti, pe cari le liberase din limb.

165. *Când s’a suit la cer Isus Hristos ?* Isus Hristos s’a suit la cer patruzeci de zile după învierea sa.

166. *Când serbează Biserica suirea la cer a lui Isus Hristos ?* Biserica serbează suirea la cer a lui Isus patruzeci de zile după Paști, în ziua numită înălțarea Domnului.

167. *Ce însemnează cuvintele “șeade deadreapta Tatălui”?* Cuvintele «șeade deadreapta Tatălui», însemnează, că Isus Hristos este părtaș, și ca om, de mărirea și puterea dumnezească.

3.8 Despre al șaptelea articol al simbolului.

168. *Ce ne învață al șaptelea articol al simbolului ?* Al șaptelea articol al simbolului ne învață, că la sfârșitul lumii Isus Hristos are să vie din nou, cu mare putere și mărirea, spre a judeca pe toți oamenii, pe ceibuni și pe cei răi.

169. *Cum se numește această judecată dela sfârșitul lumii ?* Această judecată dela sfârșitul lumii se numește judecata din urmă, pentru că după dânsa nu va mai fi altă judecată.

170. *Cum se mai numește judecata din urmă?* Judecata din urmă se mai numește și judecata universală sau obștească, pentru că toți oamenii vor fi judecați împreună.

171. *Despre ce vor fi judecați oamenii ?* Oamenii vor fi judecați despre toate gândurile, cuvintele și faptele lor.

172. *Ce va face Dumnezeu pentru că toată lumea să cunoască dreptatea sa ?* Pentru că toată lumea să cunoască dreptatea lui Dumnezeu, el va descoperi înaintea tuturor binele și răul, și chiar gândurile cele mai ascunse ale fiecărui om, precum și harurile, ce le-a primit fiecare din ei.

173. *Cum va fi hotărârea judecării lui Isus Hristos?* Hotărârea judecării lui Isus Hristos va fi astfel:

1. Celor drepti le va zice: «Veniți binecuvântații Părintelui meu, moșteniți împărăția care vă este pregătită vouă dela începutul lumii».
2. Celor răi le va spune: «Duceți-vă dela mine, blăstămaților, în focul cel veșnic, care este pregătit diavolului și îngerilor lui», (Mateiu, 25, 34 și 41).

174. *Ce se va întâmpla după hotărârea judecătorului ?* După hotărârea judecătorului cei răi vor merge în iad, iar cei buni în cer.

175. *Ce este iadul?* După cum a zis Isus Hristos, iadul este un foc nestâns, în care vor fi suferinți veșnice, plângerea și scârșnirea dinților.

176. *Ce este cerul ?* Cerul este un loc de fericire veșnică și desăvârșită.

177. Care sunt cele patru lucruri de pe urmă ale omului ? Cele patru lucruri de pe urmă ale omului sunt:

1. moartea;
2. judecata;
3. iadul;
4. cerul.

178. Ce ne folosește să ne gândim deseori la cele patru lucruri de pe urmă? Aceasta ne-o zice Sfântul Duh prin cuvintele: «În toate faptele tale adu-ți aminte de cele mai de pe urmă ale tale, și în veci nu vei păcătui» (Sirah. 7, 40).

179. Nu mai este și altă judecată afară de judecata din urmă sau universală ? Afară de judecata din urmă sau universală mai este și judecata în deosebi, sau particulară, în care fiecare om va fi judecat imediat după moartea sa. ^[2]

180. Pentru ce se mai face și judecata din urmă, dacă îndată după moarte fiecare om este judecat în deosebi ? Judecata din urmă sau universală se mai face:

1. pentruca înțelepciunea și dreptatea lui Dumnezeu să se arate înaintea lumii întregi;
2. pentruca Isus Hristos să fie mărit înaintea tuturor oamenilor;
3. pentruca cei buni să primească cinstea, iar cei răi rușinea cuvenită.

181. Unde se duc sufletele îndată după judecata particulară ? După judecata particulară sufletele se duc îndată sau în cer, sau în iad ^[3], sau în purgator.

182. Cari suflete merg în cer ? În cer merg sufletele acelorora, cari mor în harul lui Dumnezeu, și sunt libere de toate păcatele și de toate pedepsele datorite păcatelor iertate.

183. Cari suflete merg în iad ? În iad merg sufletele acelorora, cari mor sub urgia lui Dumnezeu, adică în stare de păcat de moarte, fiind lipsiți de harul sfințitor.

184. Ce este purgatorul? Purgatorul este un loc de suferințe vremelnice, adică ce au sfârșit, în care sufletele sfârșesc de a îndestula dreptatea lui Dumnezeu pentru păcatele iertate.

185. Cari suflete merg în purgator ? În purgator merg sufletele acelorora, cari mor cu păcate lesne-iertătoare, sau cari n'au sfârșit pe pământ pedeapsa datorită păcatelor iertate. ^[4]

186. De unde știm că este purgatorul ? Noi știm că este purgatorul:

1. din Sfânta Scriptură, în care cetim, că «sfânt și cucernic gând este de a se ruga pentru cei morți, ca ei să se sloboadă de păcate». (II Macab. 12, 46);
2. din tradițiunea Bisericii, căci totdeauna au crezut creștinii, că rugăciunile și faptele bune folosesc morților. ^[5] Prin urmare pe lumea cealaltă se află un loc de suferințe ce nu sunt veșnice, dar vremelnice; acel loc noi îl numim purgator. ^[6]

187. Ce trebuie să ținem ca dogmă de credință despre purgator ? Noi suntem datori să ținem ca dogmă de credință:

1. că purgatorul există;
2. că sufletele din purgator pot fi ajutate prin rugăciunile și faptele bune ale credincioșilor, dar mai cu seamă prin jertfa sfintei liturghii. ^[7]

188. Folosește ceva sufletelor celor răposați așa numitul praznic ? Praznicul nu numai că nu folosește nimica sufletelor celor răposați, dar este și primejdios credincioșilor, căci li dă prilej de beție, superstițiune și alte păcate;și pentru aceasta praznicul este oprit de sfânta Biserică.

189. Va mai fi purgatorul după judecata din urmă? După judecata din urmă nu va mai fi purgatorul, ci numai cerul și iadul.

3.9 Despre al optulea articol al simbolului

190. Cine este Duhul Sfânt ? Duhul Sfânt este a treia persoană a sfintei Treimi, Dumnezeu adevărat ca și Tatăl, ca și Fiul.

191. Dela cine porcede Duhul Sfânt? Duhul Sfânt porcede din veci dela Tatăl și dela Fiul, ca dintr'un singur început.

192. De unde știm că Duhul Sfânt porcede nu numai dela Tatăl, dar și dela Fiul? Noi știm atât din Sfânta Scriptură cât și din tradițiune, că Duhul Sfânt porcede nu numai dela Tatăl, dar și dela Fiul.

193. Cum ne învață Sfânta Scriptură, că Duhul Sfânt porcede și dela Fiul? Sfânta Scriptură ne învață, că Duhul Sfânt porcede și dela Fiul, numind pe Duhul Sfânt «Duhul Fiului» (Galat. 4, 6) «Duhul lui Hristos» (Rom. 8, 9; I Petr.1, 11; Filip. 1, 19) ceea ce însemnează tot atâta cât și Duhul care porcede dela Fiul. ^[8]

194. Cum se dovedește din tradițiune că Duhul Sfânt porcede și dela Fiul ? Se dovedește din tradițiune, că Duhul Sfânt porcede și dela Fiul din învățătura sfinților Părinți, precum sfântul Atanasie dela Alexandria, sf. Ciril tot del.Alexandria și alții.

195. Când sa coborît Duhul Sfânt pe pământ într'un chip văzut? Duhul Sfânt s'a coborît pe pământ într'un chip văzut, în ziua botezului Domnului nostru Isus Hristos în chipul unui porumbel; el s'a mai coborît asupra Apostolilor în chip de limbi de foc, în ziua de Rusalii (Pentecoste).

196. Unde se află Duhul Sfânt? Duhul Sfânt se află pretutindeni, însă, ca împărțitor al harurilor, se află mai cu seamă cu Biserica lui Hristos și în sufletul omului celui drept.

197. Ce haruri împărțește Duhul Sfânt Bisericii lui Hristos? Harurile împărțite de Duhul Sfânt Bisericii lui Hristos sunt: el cârmuește Biserica, o învață, o sfințește fără încetare până la sfârșitul lumii.

198. Ce haruri împărțește Duhul Sfânt sufletelor noastre? Duhul Sfânt luminează, sfințește și mângâie sufletele noastre; și pentru aceasta se numește sfințitor și mângâietor.

199. Cari sunt darurile Sfântului Duh? Darurile Sfântului Duh sunt aceste șapte:

1. înțelepciunea;
2. înțelegerea;
3. sfatul;
4. puterea;
5. cunoștința;
6. pietatea (cuvioșia);
7. frica de Dumnezeu;

200. Cât timp rămâne Sfântul Duh în sufletul omului ? Sfântul Duh rămâne în sufletul omului atâta timp, cât sufletul este curat de orice păcat de moarte.

3.10 Despre al noulea articol al simbolului.

3.10.1 Despre Biserică și proprietățile ei.

201. *Ce este Biserica?* Biserica este societatea tuturor credincioșilor de pe pământ, uniți între sine prin aceeaș credință și sacrameinte sub ocârmuirea Papii și a Episcopilor, supuși acestuia.

202. *Cine a întemeiat Biserica ?* Domnul nostru Isus Hristos a întemeiat Biserica, și de aceea ea se numește Biserica lui Isus Hristos.

203. *Cât timp va ținea Biserica ?* Biserica va ținea până la sfârșitul lumii, căci Isus Hristos a făgăduit, că va fi cu dânsa până la sfârșitul lumii, și că porțile iadului nu o vor birui (Mat. 28. 20; 16, 18).

204. *Cu ce scop a întemeiat Isus Hristos Biserica sa?* Isus Hristos a întemeiat Biserica sa, pentruca prin ea să sfințească și să mântuiască pe toți oamenii.

205. *Cum s'a îngrijit Isus Hristos pentru ca Biserica să poată ajunge la acest scop?* Pentruca Biserica să poată ajunge la acest scop, Isus Hristos i-a dat puterea de-a învăța pe oameni adevărata credință, și de a-i sfinți prin sacrameinte (taine).

206. *Sunt toți deopotrivă în Biserică ?* În Biserică nu sunt toți de o potrivă, căci însuș Isus Hristos a orânduit deosebirea între păstorii și învățătorii Bisericii, și între poporul, care trebuie să-i asculte și să fie supus lor. □

207. *Cine au fost cei dintâi păstori și învățători ai Bisericii?* Cei dintâi păstori și învățători ai Bisericii au fost sfinții Apostoli, în frunte cu Sf. Petru, Capul lor.

208. *Cine sunt acum păstorii și învățătorii Bisericii?* Păstorii și învățătorii Bisericii sunt acum urmașii sfinților Apostoli, adică Episcopii uniți cu Capul Bisericii.

209. *Cine este Capul Bisericii?* Capul Bisericii este urmașul sfântului apostol Petru, adică Papa dela Roma.

210. *Cine are așa dar în Biserică dreptul de a învăța pe credincioși?* Dreptul de a învăța pe credincioși, îl are în Biserică numai Papa și Episcopii uniți cu dânsul.

211. *Prin urmare pe cine înțelegem prin cuvântul Biserică, când zicem : Biserica ne învață, sau ne poruncește?* Când zicem «Biserica ne învață, sau ne poruncește», prin cuvântul Biserică înțelegem pe Papa și pe Episcopii uniți cu dânsul.

212. *Sunt datori creștinii să asculte de Biserică, adică de Papa și de Episcopii uniți cu dânsul?* Creștinii sunt datori să asculte de Biserică, adică de Papa și de Episcopii uniți cu dânsul, întocmai ca de Isus Hristos; căci Isus Hristos a zis Apostolilor și urmașilor lor: «Cel ce vă ascultă pe voi, pe mine mă ascultă; și cel ce vă desprețuește pe voi, mă desprețuește pe mine; iar cel ce mă desprețuește pe mine, desprețuește pe cel ce m'a trimis pe mine» (Luc. 10,16).

213. *Ce sunt preoții ?* Preoții sunt ajutorii Episcopilor în îndeplinirea funcțiilor lor.

214. *Cu ce dar a înzestrat isus Hristos învățătura păstorilor Bisericii ?* Isus Hristos a înzestrat învățătura păstorilor Bisericii cu darul infalibilității, adică cu darul de a nu putea greși, când ne învață ceva ce privește credința sau moravurile.

215. De unde știm, că păstorii Bisericii nu pot să greșească, când ne învață ceva ce privește credința sau moravurile ? Noi știm, că păstorii Bisericii nu pot să greșească, când ne învață ceva ce privește credința sau moravurile, din făgăduințele lui Isus Hristos; anume:

1. el a făgăduit, că va fi cu apostolii și urmașii lor, cari predică evangelia, până, la sfârșitul lumii, (Mat. 28, 20);
2. a făgăduit, că Duhul adevărului va rămânea cu dânșii în vecie, (Ioan. 14, 16, 17);
3. a făgăduit, că Biserica nu va fi nici odată biruită de puterea iadului. (Mat. 16, 66). Însă dacă Biserica, adică păstorii Bisericii, ne-ar putea învăța vre-un neadevăr, atunci aceste făgăduințe ale lui Isus Hristos nu s'ar îndeplini, ceea ce nu este cu putință.

216. Când se bucură învățătura păstorilor Bisericii de darul infalibilității? Învățătura păstorilor Bisericii se bucură de darul infalibilității:

1. când ei sunt adunați într'un sinod ecumenic; ^[10]
2. chiar când sunt răspândiți peste tot pământul, și învață cu unanimitate ceva ce privește credința sau moravurile.

217. Este fie-care Episcop infalibil ? Nici un Episcop luat în parte, nu este infalibil, afară numai de episcopul Romei sau Papa dela Roma. ^[11]

3.10.2 Despre semnele Bisericii lui Isus Hristos

218. Câte Biserici a întemeiat Isus Hristos? Isus Hristos a întemeiat numai o singură Biserică, precum ne-a învățat numai o singură credință, și ne-a dat un singur Cap.

219. Putem noi deosebi adevărata Biserică de cele neadevărate ? Noi putem deosebi adevărata Biserică de cele neadevărate, căci adevărata Biserică are niște semne, pe cari nu le au cele neadevărate.

220. Cari sunt semnele adevăratei Biserici? Semnele adevăratei Biserici sunt patru. Ea este:

1. una;
2. sfântă;
3. catolică;
4. apostolică;

221. Pentruce Biserica este una? Biserica este una, pentrucă ea are numai un singur Cap, o singură credință și totdeauna aceleași sacramente sau taine.

222. Pentruce Biserica este sfântă ? Biserica este sfântă, pentrucă întemeietorul ei Isus Hristos este sfânt, pentrucă ea produce totdeauna sfinți și ni dă toate mijloacele pentru a ne sfinți.

223. Ce însemnează cuvântul "catolic" ? Cuvântul «catolic» este un cuvânt grecesc, care însemnează universal.

224. Pentruce Biserica este catolică sau universală? Biserica este catolică sau universală, pentrucă ea ne învață toate adevărurile descoperite de Dumnezeu, și pentrucă Isus Hristos a întemeiat-o pentru toate popoarele și pentru toate timpurile. ^[12]

225. De când a primit Biserica numirea de catolică ? Biserica a fost numită «catolică» chiar din cele dintâi veacuri după isus Hristos. ^[13]

226. *Pentruce Biserica a fost numită catolică ?* Biserica a fost numită catolică, pentru a deosebi adevărata Biserică de sectele eretice. ^[14]

227. *Pentruce Biserica este apostolică?* Biserica este apostolică, pentru că ea vine fără întrerupere de la Apostoli, cari au întemeiat-o; pentru că ea este cărmuită de urmașii Apostolilor; și pentru că învățătura ei este învățătura Apostolilor.

228. *Care Biserică are toate aceste patru semne?* Toate aceste patru semne le are numai Biserica romano-catolică, adică aceea, al căreia Cap este Papa dela Roma. ^[15]

229. *Ce urmează de aci?* De aci urmează, că numai Biserica romano-catolică este Biserica adevărată a lui Isus Hristos.

230. *Pentruce Biserica catolică se mai numește și Biserica romană?* Biserica catolică se mai numește și Biserica romană pentru că Capul ei, Papa, își are scaunul său episcopal la Roma.

231. *Suntem datori să facem parte din Biserica lui Isus Hristos ?* Da, suntem datori să facem parte din Biserica lui Isus Hristos, căci afară din Biserică nu este mântuire.

232. *Ce însemnează aceste cuvinte : afară din Biserică nu este mântuire ?* Aceste cuvinte: afară din Biserică nu este mântuire, însemnează, că nu se poate mântui acela care, cunoscând, că numai Biserica catolică este cea adevărată, nu voește să îmbrățișeze credința ei, sau care o părăsește, pentru a trece la o sectă străină. ^[16]

233. *Cine nu face parte din Biserica lui Isus Hristos?* Din Biserica lui Isus Hristos nu fac parte: necredincioșii, ereticii, schismaticii, apostatii și excomunicații.

234. *Ce este un necredincios ?* Un necredincios este acela, care nu este botezat și nu crede în Isus Hristos.

235. *Ce este un eretic ?* Un eretic este acela, care nu voește să creadă un adevăr descoperit de Dumnezeu și învățat de Biserică ca dogmă de credință.

236. *Ce este un schismatic ?* Un schismatic este acela, care se despărțește de Biserică, nevoind să recunoască și să asculte pe legiuitorii ei păstori.

237. *Ce este un apostat?* Un apostat este acela, care se leapădă de credința lui Isus Hristos, după ce a mărturisit-o.

238. *Ce este un excomunicat?* Un excomunicat este acela, pe care Biserica l-a îndepărtat dela sine, din pricina nelegiuirilor lui.

3.10.3 Despre primatul sfântului Petru și al Papei dela Roma

239. *Cum s'a îngrijit Isus Hristos ca Biserica să rămână pururea una ?* Pentru ca Biserica să rămână pururea una, Isus Hristos i-a dat un cap văzut.

240. *Nu este Isus Hristos capul Bisericii?"* Isus Hristos este capul Bisericii, dar cel nevăzut, pentru că el cărmuește Biserica într'un chip nevăzut prin Duhul Sfânt.

241. *Pentruce a dat Isus Hristos Bisericii sale un cap văzut ?* Isus Hristos a dat Bisericii sale un cap văzut, pentru că Biserica, fiind o societate văzută, are nevoie și de un cap văzut, care s'o cărmuiască.

242. Pe cine a făcut Isus Hristos cel dintâi cap văzut al Bisericii sale ? Isus Hristos a făcut pe sfântul apostol Petru cel dintâi cap văzut al Bisericii sale.

243. Dovedește-mi aceasta. Isus Hristos a făcut pe sfântul apostol Petru :

1. piatră de temelie a Bisericii. ^[17]
2. lui i-a dat cheile împărăției cerești, adică ale Bisericii, împreună cu puterea de a lega și deslega ori ce pe pământ, ^[18]
3. pe dânsul l-a făcut păstor al mieilor săi și al oilor sale. ^[19]

Prin toate acestea este însă învederat, că Isus Hristos a făcut pe sfântul apostol Petru cap al Bisericii, dându-i puterea de a o cârmui. ^[20]

244. Cu ce dar a mai înzestrat Isus Hristos pe sf. apostol Petru ? Isus Hristos a mai înzestrat pe sfântul apostol Petru cu darul infalibilității, adică cu darul de a nu putea greși în lucru de credință sau de moravuri, ca învățător și cap al întregii Biserici.

245. De unde dovedești, că Isus Hristos a mai înzestrat pe sf. Petru cu darul infalibilității ? Dovedesc că Isus Hristos a mai înzestrat pe sf. Petru cu darul infalibilității din cuvintele adresate lui de Domnul când i-a zis: «Simone, Simone, iată Satana v'a «cerut pe voi, ca să vă cearnă ca grâul. Iar eu m'am rugat pentru tine, ca să nu piară credința ta: și tu oarecând întorcându-te întărește pe frații tăi». (Luca, 22, 31, 32). ^[21]

246. Cum mai dovedești aceasta? Aceasta o mai dovedesc ast-fel: Isus Hristos a zidit Biserica pe Petru, așa în cât porțile (puterile) iadului să n'o poată birui; Biserica însă ar fi fost îndată biruită, dacă Petru, ca capul Bisericii, ar fi putut da o învățătură greșită în lucruri de credință sau de moravuri.

247. După moartea sf. Petru, putea să rămâie Biserica fără cap sau păstor? După moartea sf. Petru Biserica nu putea să rămâie fără cap sau păstor:

1. pentrucă Biserica trebuie să dureze până la sfârșitul lumii, așa dar până la sfârșitul lumii, trebuie să rămâie și piatra de temelie, pe care a fost zidită Biserica;
2. dacă Biserica avea nevoie de un cap văzut în limbul când ea era mică, și trăiau încă Apostolii, cu atât mai mult are nevoie de un cap văzut, care s'cârmuiască, acum, când ea este întinsă în toată lumea, și o mulțime de eresuri s'au ivit;
3. Biserica trebuie să țină până la sfârșitul lumii așa precum a întemeiat-o Isus Hristos. Însă Isus Hristos a întemeiat Biserica cu un singur cap sau păstor obștesc. Prin urmare până la sfârșitul lumii, Biserica lui Isus Hristos trebuie să aibă un singur cap sau păstor obștesc.

248. Cine este capul văzut al Bisericii de la moartea sfântului Petru ? Papa dela Roma este capul văzut al Bisericii, dela moartea sfântului Petru, pentrucă Papa este legiutul lui urmaș în scaunul episcopesc din Roma, unde sf. Petru a și murit; și de aceia creștinii cei adevărați au recunoscut totdeauna pe Papa de cap al Bisericii întregi și de locțiitor al lui Isus Hristos pe pământ. ^[22]

249. Toate drepturile și darurile ce le-a dat Isus Hristos lui Petru trecut-au la urmașii lui ? Toate drepturile și darurile date de Hristos lui Petru, au trecut la urmașii lui, pentru că Isus Hristos le-a dat lui Petru, întru cât el era cap al Bisericii, care cap, ca și Biserica, trebuie să rămână până la sfârșitul lumii.

250. Prin urmare și Papa dela Roma este infalibil? Da, Papa de la Roma este infalibil când vorbește ex cathedra, adică, când împlinindu-și dregătoria de păstor și învățător al tuturor creștinilor, prin înalta Sa autoritate apostolică hotărește, că vre-o învățătură despre credință sau moravuri trebuie să fie ținută de Biserica întreagă. ^[23]

3.10.4 Despre împărtășirea sfinților

251. *Ce înțelegem prin aceste cuvinte ale simbolului apostolic “împărtășirea sfinților” ?* Prin aceste cuvinte «împărtășirea sfinților» înțelegem unirea ce este între toate mădularele (membrele) Bisericii, cari se află în cer, în purgator și pe pământ.

252. *Cum sunt unite între sine mădularele Bisericii ?* Mădularele Bisericii sunt unite între sine ca mădularele unui și aceluiaș trup, al cărui cap este Isus Hristos ; această unire face comune toate bunurile duhovnicești ale mădularelor Bisericii.

253. *Cari sunt aceste bunuri?* Aceste bunuri sunt: sfânta jertfă a liturghiei, rugăciunile, posturile, faptele bune ale mădularelor Bisericii, și harurile ce le primesc.

254. *Pentru ce dăm noi mădularelor Bisericii, adică credincioșilor, numele de sfinți ?* Noi dăm mădularelor Bisericii, adică credincioșilor numele de sfinți, pentru că ei au fost sfințiți prin botez, și sunt chemați a duce o viață sfântă.

255. *Cum suntem uniți cu sfinții din cer ?* Suntem uniți cu sfinții din cer prin rugăciunile noastre către dânsii, și prin harurile ce ei ni le dobândesc dela Dumnezeu.

256. *Cum suntem uniți cu sufletele din purgator ?* Suntem uniți cu sufletele din purgator prin rugăciunile și prin faptele bune, ce le facem cu scopul de a ușura suferințele lor.

257. *Cum sunt uniți între sine credincioșii de pe pământ?* Credincioșii de pe pământ sunt uniți între sine prin aceea, că toți credincioșii, mai ales cei drepti, iau parte la bunurile duhovnicești ale Bisericii; pentru că harurile ce le primește fie-care și faptele bune ce le face, sunt folositoare tuturor celorlalți.

3.11 Despre al zecelea articol al simbolului

258. *Ce ne învață al zecelea articol al credinței?* Al zecelea articol al credinței ne învață, că în Biserica catolică noi putem dobândi iertarea păcatelor noastre și a pedepselor datorite lor, în puterea vrednicilor lui Isus Hristos.

259. *Ce este păcatul ?* Păcatul este o călcare a legii lui Dumnezeu sau a Bisericii făcută cu voie și știință.

260. *De câte feluri este păcatul ?* Păcatul este de două feluri: păcatul original sau strămoșesc și păcatul actual sau al alegerii.

261. *Ce este păcatul original sau strămoșesc ?* Păcatul original sau strămoșesc este acela, cu care toți ne naștem, căci îl moștenim de la strămoșul nostru adică de la întâiul nostru părinte Adam, întru care toți am păcătuit (Rom. 5, 12).

262. *Ce este păcatul actual sau al alegerii?* Păcatul actual sau al alegerii este — acela pe care-l săvârșește omul cu știință și de bunăvoie, după ce a ajuns la vârsta înțelegerii.

263. *În câte chipuri se poate face păcatul actual sau al alegerii ?* Păcatul actual se poate săvârși în trei chipuri: cu gândul, cu cuvântul și cu fapta.

264. *Cum se împart păcatele actuale sau ale alegerii?* Păcatele actuale sau ale alegerii se împart în păcate de moarte și în păcate lesne-iertătoare.

265. *Cari păcate se numesc de moarte ?* Păcate de moarte se numesc acelea, cari lipsesc sufletul omului de viața harului, și cari fac pe om vrednic de pedeapsa veșnică a iadului.

266. Trebuie multe păcate de moarte pentru că să ne facem vrednici de pedeapsa veșnică a iadului? Pentru că să ne facem vrednici de pedeapsa veșnică a iadului este de ajuns un singur păcat de moarte.

267. Câte condițiuni se cer pentru că un păcat să fie de moarte ? Pentru că un păcat să fie de moarte se cer următoarele condițiuni:

1. călcarea unei legi a lui Dumnezeu sau a Bisericii în lucru mare,
2. cunoștința deplină de ceea ce facem,
3. voința deplină de a face răul cunoscut.

268. Ce păcate se numesc lesne-iertătoare? Păcate lesne-iertătoare se numesc acelea, cari slăbesc în noi viața harului, și ne fac vrednici de pedepse vremelnice în viața aceasta, sau în cealaltă (în purgator).

269. Când face omul un păcat lesne-iertător? Omul face un păcat lesne-iertător când calcă o lege a lui Dumnezeu sau a Bisericii în lucru mic, sau în lucru mare, dar fără voie deplină, sau cunoștință deplină.

270. Trebuie să ne ferim mult de păcatele lesne-iertătoare ? Noi trebuie să ne ferim mult de păcatele lesne-iertătoare, pentru că ele mânie pe Dumnezeu, și deseori ne duc la păcate de moarte.

271. Ce păcate poate să ierte Biserica ? Biserica poate să ierte toate păcatele, fără nici o deosebire.

272. Ce trebuie să facă păcătosul, ca să dobândească iertarea păcatelor sale? Pentru că păcătosul să dobândească iertarea păcatelor sale trebuie:

1. să se căiască de păcatele sale, și
2. să primească acele sacramente (sau taine), cari sunt orânduite de Isus Hristos spre iertarea păcatelor.

273. Ce sacramente a orânduit Isus Hristos spre iertarea păcatelor ? Isus Hristos a orânduit două sacramente spre iertarea păcatelor: botezul și pocăința.

274. Ce păcate se iartă prin Botez ? Prin Botez se iartă păcatul strămoșesc și toate păcatele făcute înainte de Botez.

275. Ce păcate pot fi iertate prin pocăință ? Prin Pocăință pot fi iertate toate păcatele făcute după Botez.

3.12 Despre al unsprezecelea articol al simbolului

276. Ce ne învață al unsprezecelea articol al simbolului ? Al unsprezecelea articol al simbolului ne învață, că la sfârșitul lumii, Dumnezeu va învia trupurile celor morți și le va împreuna pentru totdeauna cu sufletele lor.

277. Pentru ce vor învia trupurile noastre ? Trupurile noastre vor învia:

1. pentru că și trupul să ia parte la răsplătă sau la pedeapsă, precum a luat parte la împlinirea faptelor bune sau ale celor rele;
2. pentru că să fie desăvârșită biruința lui Isus Hristos asupra morții.

278. Vor învia toți oamenii ? Toți oamenii vor învia, atât cei buni cât și cei răi.

279. Vor fi deopotrivă trupurile celor înviați? Trupurile celor înviați nu vor fi deopotrivă, ci acelea ale celor răi vor fi slute; iar trupurile celor buni vor fi luminoase și asemenea trupului măreț al lui Isus Hristos. (I. Cor. 15, 51).

3.13 Despre al doisprezecelea articol al simbolului

280. *Ce ne învață al doisprezecelea articol al simbolului?* Al doisprezecelea articol al simbolului ne învață, că după această vieața pământească, cei dreپți se vor bucura de vieața veșnică, adică de o fericire nemărginită în cer (paradis).

281. *Cine va fericii pe cei dreپți în cer?* Dumnezeu va fericii pe cei dreپți în cer, împărtășindu-se lor împreună cu toate bunurile, al căror izvor nemărginit este el.

282. *Cari vor fi bunurile trupului?* Bunurile trupului vor fi acestea: el nu va mai putea pătimi, va fi nemuritor, ușor, duhovnicesc și luminos.

283. *Care va fi fericirea sufletului ?* Fericirea sufletului va fi de a vedea pe Dumnezeu față în față, și aceasta va fi răsplata credinței; de a se bucura de dănsul, și aceasta va fi răsplata nădejdei; de a l iubi și de a fi iubit de dănsul în toată veșnicia, și aceasta va fi răsplata dragostei.

284. *Care va mai fi fericirea sufletului ?* Fericirea sufletului va mai fi de a vedea și de a iubi măreața fire omenească a Mântuitorului; de a vedea și de a iubi pe sfânta Fecioară, pe îngeri, pe toți sfinții, și de a fi iubit de dănsii.

285. *Putem noi pricepe această fericire veșnică ?* Noi nu putem pricepe această fericire veșnică, pentru că ea întrece toate câte se pot zice și gândii, căci precum spune sfântul Pavel: «cele ce ochiul n'a văzut, și urechia n'a auzit și la inima omului nu s'au suit, acelea le-a pregătit Dumnezeu celora ce l iubesc pe dănsul». (I. Cor. 2, 9).

286. *Vor fi cei dreپți deopotrivă de fericii ?* Cei dreپți nu vor fi deopotrivă de fericii, dar fiecare va primi răsplata după vrednicia sa. ^[24]

287. *Nu vor fi oarecari dreپți cari se vor bucura de o slavă deosebită ?* Vor fi oarecari dreپți, cari se vor bucură de o slavă deosebită numită *aureolă*, și anume:

1. acei cari au păstrat fecioria;
2. mucenicii (martirii);
3. învățătorii celor dumnezești.

288. *Pentru ce au pus Apostolii vieața veșnică la sfârșitul simbolului?* Apostolii au pus vieața veșnică la sfârșitul simbolului pentru a ne învăța:

1. că cerul este scopul întregii învățături a lui Isus Hristos, și al tuturor lucrărilor lui Dumnezeu: facerea, mântuirea și sfințirea oamenilor;
2. că Dumnezeu este scopul nostru cel din urmă.

289. *Pentru ce cerul sau paradisul este numit "vieața veșnică" ?* Cerul sau paradisul este numit «vieața veșnică», pentru că noi să-I dorim fierbinte, fiindcă omul iubește cu patimă vieața.

290. *Ce însemnează cuvântul "Amin" ?* Cuvântul «Amin» însemnează: așa să fie.

291. *Pentru ce încheiăm simbolul Apostolilor cu cuvântul "Amin"?* Noi încheiăm simbolul Apostolilor cu cuvântul «Amin» pentru a arăta, că credem cu tărie toate câte sunt cuprinse în cele douăsprezece articole ale lui, și că voim să trăim după această credință și să murim într'însa.

4 Despre sacramente

4.1 Despre har sau grație

292. *Ce este harul?* Harul este un dar suprafiresc, pe care ni-l dă Dumnezeu spre mântuirea noastră, pentru vrednicia lui Isus Hristos.

293. *De câte feluri este harul ?* Harul este de două feluri: harul lucrător sau actual și harul sfințitor.

294. *Ce este harul lucrător sau actual ?* Harul lucrător sau actual este un ajutor trecător suprafiresc, prin care Dumnezeu ne luminează mintea și ne întărește voința, ca să putem face binele și fugi de rău.

295. *Ne este trebuincios harul lucrător?* Harul lucrător ne este așa de trebuincios, în cât fără de dânsul nu putem face nimica vrednic de mântuirea noastră cea veșnică.

296. *Dă Dumnezeu harul său fiecăru om ?* Dumnezeu dă fiecăru om har îndestulător pentru mântuire.

297. *Ce trebuie să facem pentru că harul să ne folosească spre mântuire ?* Pentru ca harul să ne folosească spre mântuire, trebuie să nu ne împotrivim harului, dar să lucrăm împreună cu dânsul.

298. *Ne putem noi împotrivi harului ?* Noi ne putem împotrivi harului, căci harul nu ne silește, dar numai ne îndeamnă și ne ajută să facem binele.

299. *Ce este harul sfințitor?* Harul sfințitor este un dar suprafiresc, prin care din păcătoși ne facem dreți, fii ai lui Dumnezeu, și moștenitori ai împărăției cerești.

300. *Cum ne face harul sfințitor din păcătoși dreți, fii ai lui Dumnezeu și moștenitori ai cerului ?* Harul sfințitor:

1. ne curățește cel puțin de toate păcatele de moarte, și ne scapă de pedeapsa veșnică a iadului;
2. sfințește sufletul nostru și ne face plăcuți în ochii lui Dumnezeu.

301. *Ce trebuie să facă păcătosul pentru că să dobândească harul sfințitor?* Pentru ca să dobândească harul sfințitor, păcătosul trebuie:

1. să creadă, să nădăjduiască, să înceapă a iubi pe Dumnezeu, și să se căiască de păcatele sale;
2. să primească sacramentul botezului sau, dacă este botezat, sacramentul pocăinții.

302. *Prin ce pierde omul harul sfințitor?* Omul pierde harul sfințitor numai prin păcatul de moarte, și un singur păcat de moarte este de ajuns pentru ca să-l piardă.

303. *Ce roade aduce omul cu harul sfințitor ?* Cu harul sfințitor omul face fapte bune, adică pline de vrednicie înaintea lui Dumnezeu, căci «tot pomul bun face roade bune». (Mat. 7, 17).

304. *Nu poate face omul fapte bune și în stare de păcat de moarte ?* Omul poate face fapte bune și în stare de păcat de moarte, dar aceste fapte sunt fără vrednicie pentru cer.

305. Așa dar nu este de nici un folos binele, ce-l face omul în stare de păcat de moarte ? Binele, ce-l face omul în stare de păcat de moarte, este foarte folositor pentru a dobândi de la Dumnezeu harul de a se întoarce la bine, și câte odată îndepărtează de la cel păcătos pedepsele vremelnice, de cari s'a făcu.vrednic.

306. De ce ne învrednicim noi prin faptele bune făcute în stare de har? Prin faptele bune, făcute în stare de har, noi ne învrednicim:

1. de mărirea harului sfințitor
2. de împărăția cerului.

307. De unde vine vrednicia faptelor bune ? Vrednicia faptelor bune vine din nemărginitele vrednicii ale lui Isus Hristos, ale cărui mădulare suntem făcuți prin harul sfințitor.

308. Este dator fiecare creștin să facă fapte bune? Fiecare creștin este dator să facă fapte bune, căci «tot, pomul, care nu face roadă bună, se va tăia și se va arunca în foc». (Mat. 3, 10).

309. La ce fapte bune ne îndeamnă mai cu seamă Sfânta Scriptură ? Sfânta Scriptură ne îndeamnă mai cu seamă la rugăciune, post și pomană; prin cari lucruri sunt înțelese ori ce fapte de evlavie, de mortificațiune, și de dragoste către aproapele nostru.

310. La ce privește mai cu seamă Dumnezeu în faptele noastre cele bune ? În faptele noastre cele bune, Dumnezeu privește mai cu seamă intenția de a săvârși toate, fie prin fapte, fie prin gând, fie prin vorbă, spre slava Lui; căci lucrând cu intențiunea bună, de a plăcea lui Dumnezeu, cu siguranță dobândim o mare răsplată chiar pentru faptele bune cele mai mici. ^[25]

311. Poate fi sfințită o faptă rea printr'o intenție bună? Nici cea mai mică faptă rea nu poate fi sfințită, chiar prin intenția cea mai bună și sfântă.

312. Cum putem deștepta în noi intenția cea bună ? Intenția cea bună o putem deștepta în noi în chipul acesta: «Dumnezeul meu, eu îți dăruiesc toate gândurile, cuvintele și faptele mele spre cinstea și mărirea ta». Sau: «Doamne Dumnezeul meu, să fie toate spre cinstea ta».

313. Când trebuie să deșteptăm în noi intenția cea bună ? Este bine să deșteptăm în noi intenția cea bună mai deseori în timpul zilei, dar mai cu seamă în fiecare dimineată.

4.2 Despre sacrameinte în genere

314. Ce este un sacrament sau o taină ? Un sacrament, sau o taină, este un semn văzut, orânduit de Isus Hristos, prin care dobândim harul nevăzut spre sfințirea sufletelor noastre.

315. Câte lucruri se cer Ia un sacrament ? La un sacrament se cer trei lucruri:

1. semnul văzut;
2. harul nevăzut;
3. orânduirea prin Isus Hristos.

315bis. Pentru ce sacramentul se numește semn?

Sacramentul se numește semn, pentru că el însemnează harul ce-l primim. Așa în botez, spălarea cu apă este semnul, care ' însemnează, că harul, ce-l primim, spală sau curățește sufletul nostru de păcat.

316. *Cum trebuie să primim sacramentele, pentruca ele să ne dea harul?* Pentruca sacramentele să ne dea harul, noi trebuie să le primim vrednicește.

317. *Ce păcat face acela care primește nevrednicește vre-un sacrament ?* Acela, care primește nevrednicește vre-un sacrament, face un păcat de moarte, și anume un sacrilegiu.

318. *Ce este un sacrilegiu ?* Un sacrilegiu se numește păcatul prin care disprețuim și necinstim un lucru sfânt.

319. *Câte sacramente a orânduit Isus Hristos ?* Isus Hristos a orânduit șapte sacramente, și anume:

1. botezul;
2. mirul sau confirmațiunea;
3. euharistia sau comunicătura;
4. pocăința sau penitența;
5. maslul;
6. preoția;
7. căsătoria;

320. *Ce har ne dau sacramentele ?* Sacramentele ne dau:

1. harul sfințitor, sau îl măresc în noi, dacă'l avem;
2. fiecare sacrament ne dă și harurile lucrătoare, ce corespund scopurilor sale.

321. *Cum se împart sacramentele ?* Sacramentele se împart:

1. în sacramentele celor vii, și în sacramentele celor morți;
2. în sacramente, cari nu se pot primi decât o singură dată, și în sacramente, cari se pot primi de mai multe ori.

322. *Cari sunt sacramentele celor vii?* Sacramentele celor vii sunt:

1. mirul;
2. euharistia;
3. maslul;
4. preoția
5. căsătoria;

323. *Pentruce se numesc ele sacramentele celor vii?* Mirul, euharistia, maslul, preoția și căsătoria se numesc sacramentele celor vii, pentrucă acela, care le primește, trebuie să aibă vieța suprafirească, adică să fie în starea harului sfințitor.

324. *Cari sunt sacramentele celor morți ?* Sacramentele celor morți sunt:

1. botezul;
2. pocăința;

325. *Pentruce se numesc ele sacramentele celor morți ?* Botezul și pocăința se numesc sacramentele celor morți, pentrucă cel ce le primește nu are încă vieța suprafirească, adică harul sfințitor, sau a pierdut-o.

326. *Cari sacramente nu se pot primi decât o singură dată ?* Botezul, mirul și preoția nu se pot primi decât numai o singură dată, pentrucă ele întipăresc în suflet un semn neșters numit caracter.

327. *Atârnă puterea sacramentelor dela sfințenia sau credința aceluia dela care le primim ?* Puterea sacramentelor nu atârnă dela sfințenia, nici dela credința, aceluia dela care le primim, fiindcă sacramentele își au toată puterea lor dela Isus Hristos, care le-a orânduit.

4.3 Despre botez

328. *Ce este botezul ?* Botezul este cel dintăiu și cel mai trebuincios sacrament, prin care ni se iartă păcatul strămoșesc și toate păcatele făcute înainte de botez, și ne facem creștini.

329. *Cum se botează?* Se botează în chipul următor : Turnăm apă peste capul celui ce se botează, și în acelaș timp spunem : Eu te botez în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

330. *Ce dobândim prin sacramentul botezului ?*

1. Botezul ne curățește de păcatul strămoșesc și de toate celelalte păcate făcute înainte de a-l primi;
2. ne iartă toată pedeapsa veșnică a iadului și pedepsele vremelnice datorite păcatelor noastre;
3. ne dă harul sfințitor și ne face copii ai lui Dumnezeu ;
4. ne face mădulare ale Bisericii și moștenitori ai împărăției cerești ;
5. întipărește în sufletul nostru un semn neșters, că suntem ai lui Isus Hristos.

331. *Pentru ce botezul este cel dintăiu sacrament?* Botezul este cel dintăiu sacrament, pentru că înainte de botez nu putem primi nici un alt sacrament.

332. *Pentru ce botezul este cel mai trebuincios sacrament?* Botezul este cel mai trebuincios sacrament, pentru că fără de botez nimeni nu se poate mântui.

333. *Nu poate fi înlocuit niciodată botezul apei ?* Botezul apei poate fi înlocuit la nevoie prin botezul dorinței sau al sângelui.

334. *Ce este botezul dorinței ?* Botezul dorinței este dragostea desăvârșită către Dumnezeu, cu propunerea de a face toate câte el a orânduit pentru mântuirea omului; prin urmare de a primi și botezul.

335. *Ce este botezul sângelui?* Botezul sângelui este mucenicia sau martirul, adică suferința morții pentru Isus Hristos.

336. *Cine trebuie să boteze ?* Numai parohul trebuie să boteze, dar la nevoie poate să boteze oricine, chiar și femeile.

337. *Dacă la nevoie poate să boteze orice om, apoi fac bine acei părinți, cari în lipsa preotului catolic, lasă să se boteze copiii lor de preoți necatolici?* Părinții cari în lipsa preotului catolic, lasă să li se boteze copiii de preoți necatolici nu numai că nu fac bine, dar fac foarte rău, și se fac vinovați de un păcat mare și cad în excomunicațiune (afurisenie) rezervată Episcopului. (Can. 2319, sub. 3.)

338. *Ce trebuie dar să facă părinții în lipsa unui preot catolic ?* În lipsa unui preot catolic, dacă este cea mai mică primejdie ca copilul să moară fără botez, părinții trebuie să roage pe vre-o persoană catolică să le boteze copilul. În lipsa unei alte persoane catolice, va boteza tatăl sau chiar mama. ^[26]

339. *Ce apă trebuie să întrebuițăm la botez ?* La botez trebuie să întrebuițăm apă firească, precum este apa de izvor, de ploaie, de râu ș. a.

340. Cum se botează la nevoie în lipsa unui preot catolic ? La nevoie, în lipsa unui preot catolic, se botează în chipul următor: Se toarnă apă firească pe capul aceluia care primește botezul, cu scopul de a face ceea ce face sfânta Biserică, și în același timp, acela care toarnă apa trebuie să zică: «eu te botez în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh».

341. Ar fi bun botezul dacă unul ar turna apa, iar altul ar zice cuvintele ? Dacă unul ar turna apa, iar altul ar zice cuvintele, botezul nu ar fi bun.

342. Ar fi bun botezul dacă aceiaș persoană, care dotează, mai întâiu ar turna apa, și apoi ar zice cuvintele sau vice-versa ? Dacă persoana, care botează, mai întâiu ar turna apa și apoi ar zice cuvintele, sau vice-versa, botezul nu ar fi bun ; pentru că trebuie să zicem cuvintele în același timp în care turnăm apa.

343. Când trebuie să fie botezați copiii? Copiii trebuie să fie botezați cât se poate mai degrabă după naștere; de aceea fac foarte rău acei părinți, cari neavând lipsă de preot catolic, nu lasă să boteze îndată pe copii; și fac chiar un mare păcat, dacă amână un timp însemnat cu botezul lor.

344. Este iertat de a boteza în casă pe copii ? Afară de un caz de boală grea a copilului, nu este nici odată iertat de a boteza în casă, căci locul hotărât pentru botezul solemn este numai biserica. ^[27]

345. De ce se leapădă omul la botez ? La botez omul se leapădă de Satana, de faptele lui și de fala lui.

346. Pentru ce se leapădă omul la botez de Satana, de faptele lui și de fala lui? Omul se leapădă la botez de Satana, de faptele lui și de fala lui, pentru că nimeni nu poate fi al lui Hristos dacă nu se leapădă nu numai de Satana, dar și de faptele lui, adică de păcate, și de fala lui, adică de duhul și deșertăciunile lumesti.

347. La ce ne îndeamnă haina albă pe care o primim la botez ? Haina albă, pe care o primim la botez, ne îndeamnă să trăim, în toată viața noastră, curați și nepătați de păcat; de aceea preotul zice, când ni-o dă: «Primește veșmântul alb, pe care să-l aduci nepătat înaintea tribunalului Domnului nostru Isus Hristos, ca să dobândești viața veșnică».

348. Ce însemnează lumânarea aprinsă, ce-o primește omul la botez? Lumânarea aprinsă, ce-o primește omul la botez, însemnează, că creștinul trebuie să lumineze lumea prin o viața virtuoasă.

349. Ce trebuie să însemnăm despre nași? Nașii sunt ca niște părinți sufletești ai botezatului, și fac în numele lui mărturisirea credinței și făgăduința de a trăi creștinește. De aceea nașii nu se pot căsători cu finii lor, din pricina rudeniei duhovnicești ce se ivește între dânșii; în lipsa părinților, nașii trebuie să aibă grija, ca finii să fie crescuți în religionea catolică; și pentru aceasta, nașii înșiși trebuie să fie nu numai catolici, dar și cu moravuri bune; de aceea nu pot fi în nici un caz primiți ca nași creștinii de alte confesiuni.

4.4 Despre mir sau confirmațiune

350. Ce este mirul sau confirmațiunea ? Mirul sau confirmațiunea este un sacrament prin care primim pe Duhul Sfânt cu darurile lui, ca să putem mărturisi cu tărie credința creștinească.

351. Ce dobândim noi prin sacramentul mirului? Prin sacramentul mirului, noi dobândim:

1. creșterea harului sfinților;
2. darurile sfântului Duh, ca să ne luptăm împotriva răului și să creștem în bine;
3. întipărirea în sufletul nostru a unui semn neșters de luptători ai Iui Hristos.

352. *Cari sunt darurile Sfântului Duh ?* Darurile Sfântului Duh sunt aceste șapte:

1. Înțelepciunea;
2. Înțelegerea;
3. Sfatul;
4. Puterea;
5. Cunoștința;
6. Pietatea (cuvioșia);
7. Frica de Dumnezeu;

353. *Cine poate mirui?* Numai Episcopii, ca urmași ai Apostolilor, pot mirui ; dar la nevoie orice preot poate mirui cu o învoire deosebită a Papei.

354. *Cum miruește Episcopul ?* Episcopul miruește astfel: întinde manile asupra celor cari primesc mirul, și chiamă pe Sfântul Duh asupra lor; după aceea pune mâna peste capul fiecăruia, îl unge cu sfântul mir, și'l lovește ușor cu palma zicând : «pace ție» ; la sfârșit binecuvântează pe toți.

355. *Cum se face ungera cu sfântul mir?* Episcopul face cu sfântul mir o cruce pe fruntea celui ce este miruit și zice: «te însemn cu semnul crucii, și te întăresc cu mirul mântuirii în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh».

356. *Din ce e făcut sfântul mir ?* Sfântul mir este făcut din unt-de-lemn amestecat cu balsam, și este sfințit de Episcop la liturghia Juei mari.

357. *Ce însemnează untul-de-lemn ?* Untul-de-lemn însemnează întărirea lăuntrică pentru lupta împotriva vrăjmașului mântuirii noastre.

358. *Pentru ce amestecă cu untul-de-lemn balsam mirositor ?* Cu untul-de-lemn se amestecă balsam mirositor, pentru a arăta, că cel miruit dobândește harul de a se ținea curat de răutățile lumii, și că trebuie să răspândească bunul miros al unei vieți creștinești.

359. *Pentru ce face Episcopul semnul crucii pe fruntea celui ce este miruit?* Episcopul face semnul crucii pe fruntea celui ce este miruit, pentru a arăta, că creștinul nu trebuie să se rușineze nici odată de sfânta cruce, dar că el trebuie să mărturisească fără frică credința în Isus Hristos cel răstignit.

360. *Pentru ce Episcopul lovește ușor cu palma obrazul celui ce este miruit ?* Episcopul lovește ușor cu palma obrazul celui ce este miruit, pentru a-i aminti că, de atunci înainte, este dator să sufere orice batjocură pentru numele lui Isus Hristos.

361. *Este trebuincios pentru mântuire sacramentul mirului ?* Sacramentul mirului nu este numai de cât trebuincios pentru mântuire, însă nu face bine acela care nu-l primește din nepăsare.

362. *Cine poate fi miruit ?* Orice om botezat poate fi miruit.

363. *De câte ori putem fi miruiți?* Nu putem fi miruiți de cât o singură dată.

364. *La ce vârstă trebuie să fie miruiți copiii?* Sinodul Tridentin ne învață, că nu trebuie să așteptăm cu miruirea copiilor până ce ei au vârsta de doisprezece ani, dar că se cuvine să așteptăm până ce ei au ajuns la vârsta de șapte ani.

365. Cum trebuie să primim sacramentul mirului ? Trebuie să primim sacramentul mirului în chipul următor :

1. să ne curățim sufletul cel puțin de toate păcatele de moarte, și, de aceea este bine să ne mărturisim;
2. să cerem dela Dumnezeu darurile Sfântului Duh;
3. trebuie să făgăduim lui Dumnezeu, că vom trăi și muri ca niște buni creștini;
4. nu trebuie să eșim din biserică pânăce Episcopul nu va fi dat binecuvântarea din urmă, și pânăce n'am spus rugăciunile poruncite de Episcop.

366. Pentruce sunt luați nași și la mir? La mir , sunt luați nași, pentruca prin sfat și prin faptă să ajute mai târziu pe finii lor în lupta duhovnicească.

367. Ce trebuie să însemnăm despre nașii de la mir ? Nașii trebuie să fie ei însiși miruiți și de sexul finilor lor, și au aceleași datorii ca și nașii de la botez. ^[28]

4.5 Despre Euharistie sau sfânta Cumunicătură

4.5.1 Despre prezența reală a lui Isus Hristos în sacramentul Euharistiei

368. Ce este Euharistia ? Euharistia este un sacrament, care, sub chipul pâinii și al vinului, cuprinde adevăratul trup și adevăratul sânge al Domnului nostru Isus Hristos pentru hrana sufletului nostru.

369. Cum se mai numește sacramentul Euharistiei? Sacramentul Euharistiei se mai numește și sacramentul Altarului sau sfânta Precistanie.

370. Când a orânduie Isus Hristos sacramentul Euharistiei ? Isus Hristos a orânduie sacramentul Euharistiei la cina de pe urmă, în ajunul patimilor și al morții sale. ^[29]

371. Cum a orânduie Isus Hristos sacramentul Euharistiei? Isus Hristos a orânduie taina Euharistiei atunci când a luat pâinea, a binecuvântat-o, a frânt-o și a dat-o Apostolilor săi zicând: «Luați și mâncați ; acesta este trupul meu». După aceea a luat paharul cu vin, l-a binecuvântat și l-a dat lor zicând: «Beți din acesta toți; acesta este sângele meu,... aceasta să faceți spre amintirea mea». (Mat. 26, 26, 28; Luc. 22, 19, 20).

372. Ce s'a întâmplat cu pâinea și cu vinul după ce Isus Hristos a zis cuvintele: "acesta este trupul meu,.., acesta este sângele meu"? După ce Isus Hristos a zis cuvintele: «acesta este trupul meu,.., acesta este sângele meu», pâinea s'a prefăcut în adevăratul său trup, iar vinul în adevăratul său sânge.

373. Ce a mai rămas din pâne și din vin după cuvintele lui Isus Hristos ? După cuvintele lui Isus Hristos n'a mai rămas din pâne și din vin de cât numai chipul.

374. Ce înțelegem noi prin chipul pâinii și al vinului ? Prin chipul pâinii și al vinului noi înțelegem totul ce cade sub simțurile noastre din pâne și din vin, precum gustul, mirosul, culoarea, forma, etc.

375. Cui a dat Isus Hristos puterea de a preface pâinea și vinul în trupul și sângele său ? Isus Hristos a dat Apostolilor puterea de a preface pâinea și vinul în trupul și sângele lui, când li-a zis : «aceasta să faceți spre amintirea mea». (Luc. 22, 19).

376. La cine a trecut dela Apostoli această putere ? Această putere a trecut dela Apostoli la Episcopi și la preoți.

377. Când pun în lucrare Episcopii și preoții această putere ? Episcopii și preoții pun în lucrare această putere în timpul sfintei liturghii, atunci când zic asupra pâinii și asupra vinului cuvintele lui Isus Hristos ; «acesta este trupul meu» ;—«acesta este sângele meu».

378. Ce se află așa dar pe altar după prefacere ? După prefacere se află pe altar adevăratul trup și adevăratul sânge al lui Isus Hristos, sub chipul pâinii și al vinului, împreună cu sufletul și dumnezeirea lui.

379. Cât timp rămâne de față Isus Hristos în sfânta Euharistie ? Isus Hristos rămâne de față în sfânta Euharistie atâta timp cât ține chipul pâinii și al vinului.

380. Se află de față sub chipul pâinii numai trupul lui Isus Hristos și sub chipul vinului numai sângele lui ? Sub fiecare chip se află de față Isus Hristos întreg și nedespărțit, precum este el în cer întreg și nedespărțit : adevărat trupul cât și sângele împreună cu sufletul și dumnezeirea lui Isus Hristos.

381. Când frânge preotul sfânta hostie, frânge el și trupul lui Isus Hristos ? Când preotul frânge hostia sfântă, frânge numai chipul pâinii, iar trupul lui Isus Hristos rămâne întreg în fiecare părticică.

382. Ce cere dela noi aflarea de față a lui Isus Hristos în sacramentul Euharistiei? Aflarea de față a lui Isus Hristos în sacramentul Euharistiei cere dela noi, să-l adorăm în prea sfânta Euharistie, ^[30] să mergem deseori la biserică, și să ne rugăm lui acolo cu mare dragoste și umilință.

383. Pentru ce a orânduit Isus Hristos sfânta Euharistie ? Isus Hristos a orânduit sfânta Euharistie:

1. spre a se jertfi pentru noi în sfânta liturghie;
2. spre a ni se da nouă în sfânta Comunicătură ca hrană a sufletului nostru.

4.5.2 Despre sfânta jertfă a liturghiei

384. Ce este jertfa ? Jertfa este un dar văzut adus lui Dumnezeu spre a-l cinsti și a ne închina lui și a-l recunoaște de cel mai mare Domn al nostru.

385. S'au adus totdeauna jertfe lui Dumnezeu ? Chiar dela începutul lumii s'au adus jertfe lui Dumnezeu, iar în Testamentul Vechiu jertfele erau poruncite de însuși Dumnezeu.

386. Pentru ce au încetat jertfele Testamentului Vechiu? Jertfele Testamentului Vechiu au încetat, pentru că ele erau numai niște chipuri ale jertfei nepătate din Testamentul Nou, și de aceea nu puteau să ție mai mult de cât Vechiul Testament.

387. Care este jertfa Testamentului Nou ? Jertfa Testamentului Nou este însuși Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care s'a jertfit pentru noi Tatălui său ceresc prin moartea sa pe cruce.

388. A încetat orice jertfă după moartea lui Isus Hristos? După moartea lui Isus Hristos n'a încetat orice jertfă, căci în Testamentul Nou trebuie să fie o jertfă curată, care să ne înfățișeze jertfa de pe cruce și să reverse asupra noastră foloasele ei.

389. Ni-a fost făgăduită de Dumnezeu această jertfă? Această jertfă ni-a fost făgăduită de Dumnezeu prin profetul (prorocul) Malahia.

390. Ce a prorocit Malahia? Malahia a prorocit, că jertfele Testamentului Vechiu vor înceta, căci așa spune Domnul: «Dela răsăritul și până la apusul soarelui, mare este numele meu între popoare, și în tot locul se sacrifică, și se aduce numelui meu o jertfă curată». (Mat. 1, 11).

- 391. Care este jertfa curată prorocită de Malahia ?** Jertfa curată prorocită de Malahia este jertfa sfintei liturghii.
- 392. Cine a orânduie jertfa sfintei liturghii ?** Însuș Isus Hristos a orânduie jertfa sfintei liturghii la cina cea din urmă, înainte patimei sale.
- 393. Ce este jertfa sfintei liturghii ?** Jertfa sfintei liturghii este jertfa Noului Testament, în care Domnul nostru Isus Hristos, sub chipul pâinii și al vinului, se jertfește, prin mânil preotului, Tatăluisău ceresc, într'un chip neîncrunat, întocmai cum s'a jertfit pe cruce într'un chip încrunat.
- 394. Nu este nici o deosebire între jertfa sfintei liturghii și jertfa de pe cruce?** Jertfa sfintei liturghii este aceeaș jertfă ca și jertfa de pe cruce, numai chipul de a jertfi este deosebit.
- 395. Pentruce este sfânta liturghie aceeaș jertfă ca și jertfa de pe cruce?** Sfânta liturghie este aceeaș jertfă ca și jertfa de pe cruce, pentrucă în amândouă este acelaș, care jertfește și care este jertfit—Domnul nostru Isus Hristos.
- 396. Care este deosehirea între jertfa-sfintei liturghiiși jertfa de pe cruce ?** Deosebirea între jertfa sfintei liturghii și jertfa de pe cruce este aceasta: pe cruce Isus Hristos s'a jertfit vârsându-și sângele, în sfânta liturghie se jertfește prin mânil preotului fără a-și vârsa sângele.
- 397. Dacă Isus Hristos nu-și varsă sângele în jertfa sf. liturghii, dece zici că Ia liturghie Isus Hristos se jertfește întocmai precum s'a jertfit pe cruce ?** Zic că la liturghie Isus Hristos se jertfește întocmai precum s'a jertfit pe cruce, pentrucă chipurile pâinii și al vinului fiind despărțite, ne arată sângele lui Isus Hristos despărțit de trupul lui, ca și pe cruce, și tocmai pentru aceasta Isus Hristos a întemeiat Euharistia sub chipul pâinii și al vinului.
- 398. Cui se aduce jertfa sfintei liturghii ?** Jertfa sfintei liturghii se aduce numai lui Dumnezeu, pentrucă jertfa este o adorațiune (îchinare) datorită numai lui Dumnezeu.
- 399. Pentru care scop se aduce lui Dumnezeu jertfa sfintei liturghii ?** Jertfa liturghii sfintei se aduce lui Dumnezeu:
1. ca să ne îchinăm lui;
 2. ca să-i mulțumim pentru binefacerile lui;
 3. ca să dobândim iertarea păcatelor noastre, și ușurarea suferințelor sufletelor din Purgator;
 4. ca să cerem harurile Lui.
- 400. Cine are parte de darurile ce se revarsă prin sfânta liturghie ?** De darurile, ce se revarsă prin sf. liturghie, are parte în deobște toată biserica, adică cei vii și cei morți, însă în deosebi au parte:
1. preotul care aduce jertfa;
 2. acela sau aceia pentru cari se zice liturghia;
 3. toți aceia care-ascultă cu evlavie sfânta liturghie. De aceia fac foarte bine aceia cari merg chiar în toate zilele Ia sfânta liturghie.
- 401. Cum trebuie să ascultăm sfânta liturghie ?** Noi trebuie să ascultăm sfânta liturghie întocmai ca și cum am vedea pe Isus Hristos suferind și murind pe cruce pentru noi.
- 402. Cari sunt părțile cele mai însemnate ale liturghiei ?** Părțile cele mai însemnate ale liturghiei sunt: ofertorul, prefacerea și comunicarea. ^[31]

4.5.3 Despre Comunicătură sau Împărtășenie

403. Ce primim în sfânta Comunicătură sau Împărtășenie ? În sfânta Comunicătură sau Împărtășenie primim adevăratul trup și sânge al lui Isus Hristos, împreună cu sufletul și dumnezeirea lui.

404. Suntem noi datori să primim sfânta Comunicătură ? Noi suntem datori să primim sfânta Comunicătură:

1. pentru că Isus Hristos a poruncit aceasta, când a zis: «Adevăr, adevăr zic vouă : de nu veți mânca trupul Fiului omului, și nu veți bea sângele lui, nu veți avea viața în voi» (Ioan 6,54);
2. pentru că Biserica ne poruncește să ne comunicăm sau să ne împărtășim în timpul paștilor.

405. Poruncind Isus Hristos să bem sângele lui, ni-a poruncit el să-l primim și sub chipul vinului ? Nu, căci sub chipul pâinii noi primim pe Isus Hristos întreg, prin urmare primim și sângele lui; de aceea Isus Hristos făgăduiește viața veșnică și acelor cari îl primesc numai sub chipul pâinii, căci a zis lămurit : «De va mânca cineva din pâinea aceasta, va fi viu în veci». (Ioan 6, 51 și 58).

406. Acela care primește pe Isus Hristos numai sub chipul pâinii, primește tot atâta cât și preotul care-l primește și sub chipul vinului ? Da, acela care primește pe Isus Hristos numai sub chipul pâinii, primește tot atâta, cât și preotul, care-l primește și sub chipul vinului, pentru că amândoi primesc pe Isus Hristos întreg viu și nedespărțit: trupul, sângele, sufletul și dumnezeirea lui.

407. Deci pentru ce a orânduit Isus Hristos Euharistia sub chipul pâinii și al vinului ? Isus Hristos a orânduit Euharistia sub chipul pâinii și al vinului, pentru că el a orânduit în același timp și o jertfă la care sunt trebuincioase amândouă chipurile.

408. Când suntem datori să ne împărtășim ? Fiecare creștin este dator să se împărtășească :

1. în fiecare an, în timpul paștilor, după ce a ajuns la vârsta înțelegerii ; adică cam pela șapte ani împliniți;
2. când este greu bolnav; însă dorința Bisericii este ca credincioșii să se comunice deseori, și dacă este cu puțință, chiar în fiecare zi. ^[32]

4.5.4 Despre pregătirea cuvenită pentru sfânta Comunicătură sau Împărtășenie

409. Ce haruri ne dă sfânta Comunicătură ? Sfânta Comunicătură:

1. ne unește cu Isus Hristos, și mărește în noi harul sfințitor;
2. slăbește patimile cele rele și ne dă putere să facem binele;
3. ne curățește de păcatele lesne-iertătoare și ne păzește de păcatele de moarte;
4. ne dă arvuna învierii, și a fericirii noastre veșnice.

410. Dacă prin sfânta Comunicătură dobândim atâtea haruri, ce-ar trebui să facem ? Fiindcă prin sfânta Comunicătură dobândim atâtea haruri, noi am trebui să ne împărtășim deseori, luându-ne după pilda întâilor creștini și a multora de astăzi.

411. Primește fiecare om aceste haruri prin sfânta Comunicătură ? Numai aceia primesc aceste haruri prin sfânta Comunicătură, cari se pregătesc cum se cuvine.

412. Ce pregătire este trebuincioasă pentru a ne împărtăși vrednicește ? Sunt două soiuri de pregătiri trebuincioase pentru a ne împărtăși vrednicește: una privește sufletul, iar alta trupul.

413. Care este cea mai însemnata pregătire a sufletului ? Cea mai însemnată pregătire a sufletului este ca să ne aflăm în starea harului sfințitor, adică să nu fim vinovați de nici un păcat de moarte.

414. Acela care se știe vinovat de vreun păcat de moarte, ce trebuie să facă înainte de a se împărtăși ? Acela care se știe vinovat de vreun păcat de moarte, înainte de a se împărtăși, trebuie să facă o spovadă bună.

415. Ce păcat face acela, care se împărtășește știindu-se vinovat de vreun păcat de moarte ? Acela care se împărtășește, știindu-se vinovat de vreun păcat de moarte, face un păcat mare, numit sacrilegiu, și primește trupul și sângele Domnului spre judecata și afurisenia sa. (I Cor. 11, 27, 29).

416. Păcatele lesne-iertătoare îl fac pe om nevrednic de împărtășenie ? Păcatele lesne-iertătoare nu-l fac pe om nevrednic de împărtășenie, dar micșorează lucrarea harului; de aceea este bine de a curăți sufletul și de păcatele ușoare, prin căință sau prin mărturisire (spovadă).

417. Cum trebuie să ne mai pregătim pentru sfânta Împărtășenie ? Trebuie să ne mai pregătim pentru sfânta Împărtășenie căutând să ne apropiem cu evlavie.

418. Cum putem deștepta în noi evlavia? Putem deștepta în noi evlavia prin fapta credinții, a nădejdei, a dragostei, a umilinții și a căinții de păcate, prin adorațiunea sfintei Euharistii și prin dorința de a primi pe Isus Hristos.

419. Ce se mai cere dela acela care merge la sfânta Comunicătură sau Împărtășenie ? Acela care merge la sfânta Comunicătură sau Împărtășenie mai trebuie să cunoască misterele cele de căpetenie, și să creadă cu tărie că va primi pe însuși Isus Hristos.

420. Care este pregătirea cerută din partea trupului ? Pregătirea cerută din partea trupului este:

1. ca acela care primește sfânta Comunicătură să nu fi mâncat nici băut nimica dela miezul nopții;
2. să fie îmbrăcat cu haine cuviincioase.

421. Când ne putem împărtăși chiar după ce am mâncat sau am băut ceva? Numai atunci ne putem împărtăși chiar după ce am mâncat sau băut ceva, când suntem așa de bolnavi, în cât am fi în primejdie de moarte.

4.5.5 Despre chipul de a se comunica sau împărtăși

422. Cum trebuie să ne apropiem de altar când mergem să primim sfânta Comunicătură ? Când mergem să primim sfânta Comunicătură, trebuie să ne apropiem de altar îmbrăcați curat și fără lux, cu mâinile împreunate și fără mănuși, cu ochii plecați, și apoi să ne îngenunchiem la banca, unde preotul împărțește sfânta Comunicătură.

423. Ce e bine să facem când preotul arată poporului sfânta Comunicătură ? Când preotul arată poporului sfânta Comunicătură, e bine să plecăm capul, să ne batem cu umilință pieptul și să zicem de trei ori împreună cu preotul: «Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperământul meu, ci numai zi cu cuvântul, și se va tămădui sufletul meu».

424. Ce trebuie să facem când ne împărtășim ? Trebuie să ținem cu amândouă mâinile, sub bărbie, talgerul, ce este la banca Comunicării, să ridicăm capul să deschidem puțin gura, să punem limba pe buza de jos și, după ce am primit sfânta Comunicătură, s'o înghițim. ^[33]

425. Ce trebuie să facem după ce ne-am împărtășit (comunicat) ? După ce ne-am împărtășit trebuie să ne ducem modest la locul nostru și să ne închinăm cel puțin un sfert de ceas, mulțumind lui Dumnezeu pentru harul primit.

426. *Fac bine aceia cari iesă din biserică îndată după ce s'au împărtășit ?* Aceia cari iesă din biserică îndată după ce s'au împărtășit nu fac deloc bine.

427. *Câtă vreme rămâne Isus Hristos în noi după ce am primi.sfânta Comunicătură ?* Cu prezența sa reală Isus Hristos rămâne în noi atâta vreme, cât rămâne și chipul pâinii; iar cu harul său rămâne în noi, câtă vreme suntem curați de orice păcat de moarte.

428. *Cum se cuvine ca să petrecem ziua în care ne-am împărtășit ?* Se cuvine să petrecem cu evlavie ziua în care ne-am împărtășit, fugind de plăcerile și petrecerile lumești.

4.6 Despre pocăință sau penitență

4.6.1 Despre sacramentul pocăinții în genere

429. *Ce este pocăința sau penitența ?* Pocăința sau penitența este un sacrament prin care duhovnicul iartă păcatele făcute după botez, dacă omul se căește de dânsle, le mărturisește și este hotărât să nu mai păcătuească.

430. *Când a orânduit Isus Hristos sacramentul pocăinții ?* Isus Hristos a orânduit sacramentul pocăinții după învierea sa, când a zis Apostolilor: «Primiți pe Duhul Sfânt; cărora le veți ierta păcatele, se vor ierta lor, și cărora le veți ținea, vor fi ținute». (Ioan, 20, 22. 23)

431. *La cine a trecut dela Apostoli puterea de a ierta păcatele ?* Puterea de a ierta păcatele a trecut dela Apostoli la Episcopi și la preoți.

432. *Pot fi iertate toate păcatele prin sacramentul pocăinții?* Prin sacramentul pocăinții pot fi iertate toate păcatele făcute după botez, fie ele ori cât de mari.

433. *Este numai de cât trebuincios pentru mântuire sacramentul pocăinții ?* Sacramentul pocăinții este numai decât trebuincios pentru mântuirea tuturor aceluia, cari au făcut vre-un păcat de moarte după botez.

434. *Când primim noi sacramentul pocăinții?* Noi primim sacramentul pocăinții atunci când duhovnicul ne dă absoluțiunea, adică deslegarea păcatelor.

435. *Ce ne dă Dumnezeu prin sacramentul pocăinții?* Prin sacramentul pocăinții:

1. Dumnezeu ne iartă păcatele făcute după botez ;
2. ne iartă pedeapsa veșnică, și cel puțin o parte din pedeapsa vremelnică;
3. ne dă înapoi harul sfințitor, dacă l'am pierdut prin vre-un păcat de moarte, sau ni'l sporește, dacă nu l-am pierdut ;
4. ne mai dă și alte haruri lucrătoare, cari ne ajută să facem binele și să fugim de rău.

436. *Câte lucruri sunt trebuincioase ca să primim vrednicește sacramentul pocăinții ?* Ca să primim vrednicește sacramentul pocăinții sunt trebuincioase cinci lucruri :

1. cercetarea cugetului,
2. căința,
3. propunerea,
4. spovada sau mărturisirea păcatelor,
5. îndestularea.

4.6.2 Despre cercetarea cugetului

437. *Ce însemnează a ne cerceta cugetul?* A ne cerceta cugetul însemnează, a ne gândi la viața, noastră trecută, pentru ca să ne aducem aminte de păcatele, ce le-am făcut.

438. *Cum trebuie să începem cercetarea cugetului ?* Noi trebuie să începem cercetarea cugetului chiasmând în ajutor pe Duhul Sfânt; căci fără de harul lui nu putem cunoaște păcatele noastre. Așa se rug.sf. Iov (12, 23) : *Câte sunt greșelile și păcatele mele? Fă-mă să cunosc greșelile și păcatele mele !* Și peste asta fără de harul dumnezeesc nu putem nici să ne căim de păcate, nici să le mărturisim precum este de trebuință pentru mântuire.

439. *Cum trebuie să ne cercetăm cugetul?* Noi trebuie să ne cercetăm cugetul astfel:

1. trebuie să ne aducem aminte când ne-am mărturisit cea din urmă dată, dacă mărturisirea aceea a fost bună și dacă am îndeplinit pocăința, ce ne-a dat-o preotul;
2. să ne gândim la cele zece porunci ale lui Dumnezeu și cele cinci ale Bisericii, și să ne întrebăm, cum, și de câte ori am păcătuit împotriva fiecărei din ele cu gândul, cu cuvântul, cu fapta, și cu trecerea cu vederea.

440. *Copiii cum își pot aduce, aminte cu ușurință de păcatele lor ?* Copiii își pot aduce aminte cu ușurință de păcatele lor, dacă se gândesc cum s'au purtat în biserică, în școală, acasă (către părinți, frați sau surori), pe stradă sau pe câmp, fiind singuri sau cu alții.

441. *Trebuie să ne aducem aminte și de numărul păcatelor?* Da, trebuie să ne aducem numai de cât aminte cel puțin de numărul fiecărui păcat de moarte.

442. *De cari împrejurări ale păcatelor trebuie să ne aducem aminte ?* Noi trebuie să ne aducem numai de cât aminte de acele împrejurări ale păcatelor de moarte, cari le schimbă soiul.—(Așa dacă cineva fură, face un păcat dar dacă fură cineva, de pildă, un lucru sfințit din biserică, atunci trebuie să-și aducă aminte de această împrejurare, care schimbă soiul păcatului; fiindcă în cazul acesta n'a comis numai un furt, ci un sacrilegiu)

443. *Cum ne-am putea înlesni cercetarea cugetului ?* Noi ne-am putea înlesni cercetarea cugetului, dacă am face-o în toate zilele, și dacă ne-am mărturisi mai deseori.

4.6.3 Despre căință

444. *Ce este căința ?* Căința este o durere a sufletului și o ură împotriva păcatelor făcute, cu propunerea de a nu mai păcătui.

445. *Cum trebuie să fie căința noastră, penruca să putem dobândi iertarea păcatelor ?* Penruca să putem dobândi iertarea păcatelor, căința noastră trebuie să fie:

1. din suflet;
2. obștească sau generală;
3. peste toate;
4. suprafirească sau supranaturală;

446. *Când este căința din suflet ?* Căința este din suflet, când ne căim de păcatele noastre și le urâm nu numai cu gura, dar din toată inima, și dorim să nu le fi făcut niciodată.

447. *Când este căința obștească sau generală?* Căința este obștească sau generală, când ne pare rău cel puțin de toate păcatele de moarte.

448. *Dacă nu ne-am căi de păcatele lesne-iertătoare, ar fi bună mărturisirea ?* Dacă cineva nu are de mărturisit de cât păcate lesne-iertătoare, atunci este de trebuință, să se căească cel puțin de unul dintr'însele, pentru ca mărturisire să fie bună; iar dacă mai are de mărturisit și păcate de moarte, atunci nu este numai de cât de trebuință, să se căească și de păcatele lesne-iertătoare.

449. *Când este căința peste toate ?* Căința este peste toate, când ne pare rău de păcatele noastre mai mult decât de orice alt rău.

450. *Cum putem cunoaște, că căința noastră este peste toate ?* Noi putem cunoaște, că căința noastră este peste toate, când ne pare rău cu adevărat de păcatele făcute și suntem hotărâți de a nu mai păcătui.

451. *Când este căința suprafirească sau supranaturală ?* Căința este suprafirească sau supranaturală, când ne pare rău de păcatele noastre din pricini suprafirești, de pildă c'am mâniat pe Dumnezeu, sau c'am pierdut harul lui și paradisul (cerul), sau că ne-am făcut vrednici de iad, și altele de acestea.

452. *N'ar fi de ajuns, dacă ne-am căi de păcatele noastre numai pentru că ele ni-au adus vre-o pagubă vremelnică ?* Dacă ne-am căi de păcatele noastre numai pentru că ele ni-au adus vre-o pagubă, vremelnică, sau rușine, și altele de astea, atunci noi n'am avea de cât o căință firească sau naturală, și deaceia nu ni-ar folosi nimic pentru iertarea păcatelor.

453. *Ce trebuie dară să facem pentru că să dobândim o căință suprafirească ?* Pentru că să dobândim o căință suprafirească trebuie:

1. să cerem harul lui Dumnezeu;
2. să ne gândim bine, că printr'un singur păcat de moarte am pierdut harul sfințitor, și ne-am făcut vrednici de pedeapsa veșnică, a iadului.

454. *De câte feluri este căința suprafirească ?* Căința suprafirească este de două feluri: căința desăvârșită (perfectă), și căința nedesăvârșită (imperfectă).

455. *Când este desăvârșită căința ?* Căința este desăvârșită, când isvorește din dragostea desăvârșită către Dumnezeu.

456. *La ce trebuie să ne gândim, pentru că să deșteptăm în noi' căința desăvârșită ?* Pentru că să deșteptăm în noi căința desăvârșită' trebuie să ne gândim, că prin păcatele noastre am mâniat și necinstit pe bunul Dumnezeu făcătorul nostru, dela care avem toate bunurile, și care ne iubește mai mult decât cel mai bun părinte.

457. *La ce ne mai putem gândi, pentru că să deșteptăm în noi căința desăvârșită ?* Pentru că să deșteptăm în noi căința desăvârșită, ne mai putem gândi, că prin păcatele noastre noi am mâniat pe Isus Hristos, care s'a făcut om, a suferi și a murit pe cruce pentru noi.

458. *Ce dobândim noi prin căința desăvârșită, împreună cu dorința de a ne mărturisi păcatele ?* Prin căința desăvârșită, împreună cu dorința de a ne mărturisi păcatele, noi dobândim îndată harul sfințitor, adică iertarea păcatelor.—Rămâne însă datoria de a ne spovedi.

459. *Când este nedesăvârșită căința ?* Căința este nedesăvârșită, când isvorește din dragostea nedesăvârșită către Dumnezeu.

460. *La ce ne gândim când deșteptăm în noi căința nedesăvârșită ?* Când deșteptăm în noi căința nedesăvârșită, ne gândim că prin păcatele noastre am pierdut cerul (paradisul), și ne-am făcut vrednici de pedeapsa veșnică a iadului, sau de cea vremelnică a purgatorului.

461. Cum se mai numește căința desăvârșită și cea nedesăvârșită? Căința desăvârșită se mai numește *contrițiune*, iar cea nedesăvârșită *atrițiune*.

462. Pentruca mărturisirea sau spovada să fie bună, este de trebuință căința desăvârșită? Pentruca mărturisirea sau spovada să fie bună este de ajuns căința nedesăvârșită, cu toate acestea e bine să ne silim, să deșteptăm în noi căința desăvârșită.

463. Pentruce e bine să ne silim, să deșteptăm în noi căința desăvârșită? E bine să ne silim, să deșteptăm în noi căința desăvârșită, pentrucă ea place mai mult lui Dumnezeu, și pentrucă printr'însa dobândim îndată iertarea păcatelor, și căpătăm mai curând iertarea pedepselor datorite păcatelor noastre.

464. În afară de sacramentul pocăinții, când trebuie să deșteptăm în noi căința desăvârșită? În afară de sacramentul pocăinții, trebuie să deșteptăm în noi căința desăvârșită: când ne aflăm în primejdie de moarte; însă e bine s'o trezim ori de câte ori am avut nefericirea să facem un păcat de moarte, și nu avem prilej de a ne mărturisi în curând.

465. Mergând la spovadă când trebuie să deșteptăm în noi căința ? Mergând la spovadă, trebuie să deșteptăm în noi căința înainte de a ne mărturisi păcatele, sau cel puțin înainte de a primi dela preot deslegarea păcatelor (absoluțiunea).

466. Poate fi înlocuită vre-odată căința ? Căința este atât de trebuincioasă, în cât nu poate fi înlocuită niciodată.

4.6.4 Despre propunere.

467. Ce trebuie să împreunăm numai de cât cu căința ? Cu căința trebuie să împreunăm numai de cât:

1. nădejdea, că Dumnezeu ne va ierta păcatele noastre;
2. propunerea cea bună.

468. Ce este propunerea cea bună? Propunerea cea bună este o voință tare de a ne îndrepta vieța, și de-a nu mai face niciun păcat.

469. La ce trebuie să fie hotărît cel ce are căință și propunere adevărată ? Acela care are căință și propunere adevărată trebuie să fie hotărît:

1. să se ferească cel puțin de toate păcatele de moarte și de prilejurile cele de aproape, cari duc la păcatele de moarte;
2. să întrebuițe toate mijloacele trebuincioase pentru a se îndrepta;
3. să despăgubească pe aproapele de paguba nedreaptă, ce i-a făcut-o în averea sau onoarea (cinstea) lui.

470. Ce înțelegi prin prilejul de aproape ? Prin prilejul de aproape înțeleg o persoană, o tovărășie, un loc, un joc sau altele, prin care omul poate fi dus cu ușurință la păcat.

471. Ce trebuie să-și însemneze aceia, cari merg la spovada, însă nu voesc să părăsească prilejul de aproape, care duce la păcat, sau nu voesc să se îndrepte de obiceiul ce'l au de a face vreun păcat ? Aceia cari merg la spovada, însă nu voesc să părăsească prilejul de aproape, care duce la păcat, sau nu voesc să se îndrepte de obiceiul ce'l au de a face vreun păcat, trebuie să-și însemneze, că mărturisirea lor nu este bună, și că deslegarea de păcate (absoluțiunea), dată de duhovnic, nu le poate folosi nimic.

472. Cum putem noi cunoaște, că avem căința trebuincioasă ? Noi putem cunoaște, că avem căința trebuincioasă, când, după ce am cerut-o dela Dumnezeu, suntem hotărâți a întrebuița mijloacele trebuincioase pentru a ne feri de păcat și a ne îndrepta de obiceiurile noastre cele rele.

473. Spune actul de căință. «Doamne Dumnezeul meu, mă căesc din toată inima de toate păcatele mele, și le urăsc mai mult de cât orice alt lucru, pentru că prin ele am pierdut harul tău și împărăția cerului, și m'am făcut vrednic de pedeapsa veșnică a iadului; dar mai mult mă căesc, pentru că păcătuiind te-am mâniat pe tine Părintele meu, Mântuitorul meu, și Dumnezeul meu, atât de mare și atât de bun. Pentru aceasta mă hotăresc, cu ajutorul harului tău, să nu mai păcătoiesc, și să fug de orice prilej de păcat». [34]

4.6.5 Despre mărturisire sau spovadă

474. Ce este mărturisirea sau spovada? Mărturisirea sau spovada este o recunoaștere dureroasă a păcatelor noastre, făcută înaintea unui preot aprobat de Episcopul eparhial, sau de Papa, pentru a căpăta dela dânsul deslegarea sau absoluțiunea.

475. Pentru ce trebuie să mărturisim preotului păcatele noastre ? Noi trebuie să mărturisim preotului păcatele noastre, pentru că Isus Hristos a orânduit așa.

476. Cum dovedești că Isus Hristos a orânduit mărturisirea păcatelor ? Dovedesc, că Isus Hristos a orânduit mărturisirea păcatelor din însuși cuvintele lui, când a spus Apostolilor : «Căroră le veți ierta păcatele, se vor ierta lor; și căroră le veți ține, vor fi ținute» (Ioan 20, 23); fiindcă dacă noi nu vom descoperi preotului păcatele noastre, el nu va putea ști niciodată, dacă trebuie să ne ierte păcatele, sau să le ție.

477. Cum trebuie să fie mărturisirea ? Mărturisirea trebuie să fie:

1. întreagă;
2. sinceră sau fără prefăcătorie;
3. lămurită.

478. Când este mărturisirea întreagă ? Mărturisirea este întreagă, când mărturisim toate păcatele de moarte, de cari ne amintim, împreună cu numărul și împrejurările trebuincioase.

479. Ce trebuie să facem, când nu ne mai aducem bine aminte de numărul păcatelor? Când nu ne mai aducem bine aminte de numărul păcatelor, trebuie să zicem numărul precum ni'l amintim, spunând: am făcut acest păcat cam de atâtea ori pe zi, sau pe săptămână, sau pe lună.

480. Ce împrejurări trebuie să mărturisim ? Noi trebuie să mărturisim :

1. acele împrejurări, cari schimbă soiul păcatului;
2. acele, cari dintr'un păcat lesne-iertător fac un păcat de moarte;
3. acele, despre cari ne întreabă preotul, pentru ca el să cunoască mai bine starea sufletului nostru.

481. Ce trebuie să însemnăm la mărturisirea împrejurărilor? La mărturisirea împrejurărilor nu trebuie să zicem niciodată, chiar dacă am fi întrebați, numele nimănui; mai ales al aceluia sau al aceloră, cu cari am păcătuit, să nu povestim lucruri netrebuincioase și să spunem toate, pe cât se poate, cu cuvintele cele mai cuviincioase.

482. Suntem noi datori să mărturisim și păcatele lesne-iertătoare ? Noi nu suntem datori să mărturisim și păcatele lesne-iertătoare, dar este bine dacă le mărturisim.

483. Ce trebuie să facă acela, care nu știe, dacă vreun păcat este de moarte sau numai lesne-iertător ? Acela care nu știe, dacă vre-un păcat este de moarte sau numai lesne-iertător, să-l mărturisească; căci mulți iau păcatele de moarte drept păcate lesne-iertătoare.

484. Când este mărturisirea sinceră sau fără prefăcătorie ? Mărturisirea este sinceră sau fără prefăcătorie, când mărturisim păcatele noastre astfel, precum le cunoaștem, fără să ascundem vre-o împrejurare, și fără să ne desvinovățim.

485. Ce păcat face acela care ascunde la mărturisire (spovadă) vreun păcat de moarte, de care își aduce aminte ? Acela care ascunde la mărturisire vreun păcat de moarte, de care își aduce aminte, face un nou păcat de moarte—un scrilegiu—și nu are nici un folos dinacea mărturisire.

486. La ce trebuie să se gândească acela, care se rușinează să mărturisească vreun păcat de moarte? Acela care se rușinează să mărturisească vreun păcat de moarte, trebuie să se gândească, că este mai bine să mărturisească păcatele sale unui preot, care este dator să tacă, de cât să trăiască neliniștit în păcat, să moară nefericit, și să fie de rușine la judecata din urmă dinaintea lumii întregi.

487. Ce trebuie să facă acela care n'a mărturisit vreun păcat de moarte ?

1. Dacă cineva n'a mărturisit vreun păcat de moarte, fiindcă l-a uitat fără voia sa, atunci este destul dacă-l mărturisește la spovada viitoare;
2. Dacă nu l-a mărturisit de rușine, sau pentru că n'a făcut bine cercetarea cugetului, atunci trebuie să spună duhovnicului păcatul pe care l-a ascuns, să zică în câte spovezi n'a mărturisit acel păcat, și să mărturisească toate păcatele, ce le-a spus în acele spovezi rău făcute.

488. Când este mărturisirea lămurită ? Mărturisirea este lămurită, când mărturisim păcatele așa ca preotul să poată înțelege adevărata stare a sufletului nostru.

489. Ar fi lămurită mărturisirea, dacă cineva s'ar mărturisi zicând, că n'a iubit pe Dumnezeu, c'a avut gânduri necurate, și altele asemenea ? Dacă cineva s'ar mărturisi zicând, că n'a iubit pe Dumnezeu, că a avut gânduri necurate și altele asemenea, spovada nici de cum n'ar fi lămurită, dar trebuie să mărturisească păcatul cu numele lui și după soiul lui.

490. Ce este mărturisirea generală sau obștească ? Mărturisirea generală sau obștească este aceea, în care mărturisim din nou păcatele spuse în mai multe spovezi, sau chiar în toate spovezile vieții noastre.

491. Când este trebuincioasă mărturisirea generală ? Mărturisirea generală este trebuincioasă atunci, când cineva n'a făcut bine spovezile de mai înainte, fie c'a ascuns de bunăvoie vreun păcat de moarte, fie din lipsa de căință și propunere, sau chiar din pricina că n'a făcut o bună cercetare de cuget.

492. Când este bine de făcut o mărturisire generală? Este bine de făcut o mărturisire generală sau obștească:

1. când cineva se pregătește pentru întâia comunicătură;
2. când cineva începe un nou stat de viața, de pildă înainte de căsătorie;
3. când cineva este greu bolnav.

493. Cum e bine să facem mărturisirea ? E bine să facem mărturisirea astfel: ne îngenunchiem înaintea duhovnicului, facem semnul crucii, și apoi zicem : «Mărturisesc lui Dumnezeu atotputernicul, prea sfintei Maria pururea Fecioare, sfântului Mihail Arhangelul, sfântului Ioan Botezătorul, sfinților apostoli Petru și Pavel, tuturor Sfinților și ție, Părinte, c'am păcătuit prea mult cu gândul, cu cuvântul și cu fapta, din vina mea, din vina mea, din prea mare vina mea » ; sau zicem cel puțin : «Mărturisesc lui Dumnezeu atotputernicul și ție, Părinte». — După aceea mărturisim păcatele noastre cam astfel: «Mă învinuesc. Părinte, că am săvârșit cutare păcat.... de atâtea ori», și așa mai departe la fiecare păcat până la sfârșitul spovezii, fără ca preotul să fie silit să ne întrebe el însuși.

494. Ce e bine să facem după ce am mărturisit păcatele noastre ? După ce am mărturisit păcatele noastre e bine să adăugăm : «Mă mai învinovățesc și de păcatele de cari nu'mi aduc aminte: cer iertare dela Dumnezeu, iar dela tine, Părinte, pocăință și deslegare (absoluțiune)»

495. *Și după aceea ce trebuie să facem ?* După aceea trebuie să răspundem lămurit și cu umilință la întrebările, ce ni le face duhovnicul: să ascultăm povața și pocăința, ce ne-o dă; apoi să spunem din toată inima fapta căinții, și să așteptăm până ce preotul ne spune, că ne putem duce.

4.6.6 Despre îndestulare

496. *Ce este îndestularea la spovadă ?* Îndestularea la spovadă este îndeplinirea pocăinței date de duhovnic.

497. *Pentru ce dă duhovnicul o pocăință?* Duhovnicul dă o pocăință:

1. pentru ca să îndreptăm necinstea, ce am făcut-o lui Dumnezeu prin păcatele noastre, și pentru ca să dobândim iertarea pedepselor, de cari ne-am făcut vrednici;
2. pentru că să ne îndreptăm vieța.

498. *Iertând Dumnezeu păcatele, nu iartă și toată pedeapsa datorită ?* Iertând Dumnezeu păcatele, iartă și pedeapsa veșnică a iadului, însă nu iartă totdeauna și pedeapsa vremelnică.

499. *Care este pedeapsa vremelnică a păcatelor ?* Pedeapsa vremelnică a păcatelor este aceea, ce trebuie s'o suferim sau aici pe pământ, sau în purgator.

500. *Este bună mărturisirea dacă cineva nu împlinește pocăința dată de duhovnic?* Dacă cineva nu împlinește pocăința dată de duhovnic, dar în timpul mărturisirii a avut voința, s'o împlinească, mărturisirea este bună; însă face printr'aceasta un păcat, și se lipsește de multe haruri.

501. *Când trebuie să împlinim pocăința ?* Noi trebuie să împlinim pocăința în timpul hotărât de duhovnic. Dacă el nu hotărăște timpul, atunci este bine s'o împlinim cât se poate mai degrabă, ca să n'o uităm.

502. *Să nu facem și altă pocăință afară de aceea, ce ni-o dă duhovnicul ?* Noi trebuie să ne silim, ca și prin alte pocăințe făcute de bunăvoie, și prin răbdare în suferințe, să îndestulăm dreptatea lui Dumnezeu.

503. *Ce se va întâmpla cu noi, dacă nu vom îndestula cu desăvârșire dreptatea lui Dumnezeu aici pe pământ?* Dacă nu vom îndestula cu desăvârșire dreptatea lui Dumnezeu aici pe pământ, vom trebui să împlinim pedeapsa noastră în purgator.

504. *După mărturisire nu avem alta de făcut, de cât a îndestula dreptatea lui Dumnezeu ?* După mărturisire mai suntem datori:

1. să îndreptăm scandalul făcut, și paguba nedreaptă făcută aproapelui nostru;
2. să întrebuițăm mijloacele trebuincioase pentru a ne îndrepta vieța, mai cu seamă acele mijloace ce ne-au fost prescrise, sau numai arătate de duhovnic.

4.6.7 Despre indulgență

505. *Nu ne ajută Biserica ca să prescurtăm pedepsele vremelnice datorite păcatelor noastre ?* Biserica ne ajută să prescurtăm pedepsele vremelnice datorite păcatelor noastre prin indulgențe.

506. *Ce este indulgența ?* Indulgența este iertarea pedepselor vremelnice, datorite păcatelor iertate, ce am trebui să le suferim sau aici pe pământ, sau în purgator.

507. În ce chip iartă Biserica pedepsele vremelnice datorite păcatelor iertate? Biserica iartă pedepsele vremelnice datorite păcatelor iertate, îndestulând dreptatea lui Dumnezeu cu vredniciile îmbelșugate ale lui Isus Hristos, ale sfintei Fecioare și ale Sfinților.

508. Ce trebuie să facem pentru să dobândim o indulgență ? Pentru să dobândim o indulgență, trebuie:

1. să ne aflăm în starea harului sfințitor;
2. să împlinim toate faptele bune poruncite pentru dobândirea indulgenței.

509. Ce trebuie să credem despre indulgențe? Despre indulgențe trebuie să credem:

1. că Biserica catolică are puterea de a da indulgențe;
2. că indulgențele sunt folositoare credincioșilor.

510. Dela cine a primit Biserica puterea de a da indulgențe ? Biserica a primit puterea de a da indulgențe dela Isus Hristos, când a zis Apostolilor: «Orice veți deslega pe pământ, va fi deslegat și în cer». (Mat. 16,19; 18, 18).

511. De câte feluri sunt indulgențele ? Indulgențele sunt de două feluri: depline sau plenarii și nedepline sau parțiale.

512. Când este indulgența deplină? Indulgența este deplină, când ni se iartă toate pedepsele vremelnice, ce am trebui să le suferim pentru păcatele noastre, sau pe lumea aceasta, sau în purgator.

513. Ce trebuie să facem numai de cât, pentru ca să putem dobândi o indulgență deplină? Pentru să putem dobândi o indulgență deplină, afară de alte fapte poruncite, trebuie numai de cât să ne mărturisim păcatele și să primim sfânta comunicătură.

514. Când este indulgența nedeplină ? Indulgența este nedeplină, când ni se iartă numai o parte din pedepsele vremelnice datorite păcatelor iertate.

515. Ce se înțelege printr'o indulgență de cincizeci de zile, sau de un an, și altele? Printr'o indulgență de cincizeci de zile, sau de un an, și altele, se înțelege iertarea atâtor pedepse vremelnice, câtă am dobândi, dacă am face pocăință, de cinci zeci de zile, sau de un an, și așa mai departe, după vechile legi (canoane) bisericesti.

516. Folosesc indulgențele și sufletelor din purgator ? Indulgențele folosesc și sufletelor din purgator, însă numai atunci, când Papa zice, că le putem aplica lor.

4.7 Despre maslu

517. Ce este maslul? Maslul este un sacrament, în care bolnavul, prin ungerea cu untdelemn sfințit, și prin rugăciunea preotului, dobândește harul lui Dumnezeu pentru mântuirea sufletului, și deseori chiar pentru sănătatea trupului.

518. Cum dă preotul maslul? Preotul unge cele cinci simțuri ale bolnavului cu untdelemn sfințit de Episcop la liturgia din Joia mare, și la fiecare ungere zice: «Prin această ungere, și prin prea binevoitoarea sa milă să'ți ierte Domnul orice ai greșit prin văz, (auz ș. c. l.)»

519. Ce folos aduce maslul pentru mântuirea sufletului ?

1. Maslul mărește harul sfințitor;
2. iartă păcatele lesne-iertătoare, și chiar acele păcate de moarte, pe cari bolnavul, din pricina boalei, nu le poate mărturisi, dar se căește de dânsle;
3. șterge rămășițele păcatelor iertate;
4. întărește pe bolnav împotriva ispitelor și a durerilor, mai cu seamă în ora (ciasul) morții.

520. Ce sunt rămășițele păcatelor? Rămășițele păcatelor sunt pedepsele datorite păcatelor, precum și turburarea duhului, slăbiciunile, frica de moarte și de judecata viitoare și altele de soiul acesta, pricinuite de păcate.

521. Ce folos aduce maslul trupului? Folosul, pe care maslul îl aduce trupului, e, că ușurează boala, și chiar însănătoșează pe bolnav, dacă este folositor sufletului.

522. Cine poate primi maslul ? Fiecare creștin, care a ajuns la vrâsta priceperii, și este primejdios bolnav, poate primi maslul.

523. Cum trebuie să primim maslul ? Noi trebuie să primim maslul:

1. în starea harului sfințitor, și pentru aceea trebuie să ne mărturisim;
2. cu credință, nădejde și dragoste, lăsându-ne cu totul în voia lui Dumnezeu.

524. Când trebuie să primim maslul ? Noi trebuie să primim maslul, când suntem încă întregi la minte, primind mai întâiu sfânta comunicătură; de aceea nu trebuie să așteptăm până când suntem aproape de moarte și nu mai înțelegem nimic.

525. De câte ori putem primi maslul ? Noi putem primi maslul numai odată în fiecare boală primejdioasă; și chiar în aceeaș boală îl putem primi de mai multe ori, dacă primejdia de moarte a trecut, și iarăș s'a întors.

526. Suntem noi datori să îndemnăm pe bolnavi ca să primească maslul? Noi suntem datori, să îndemnăm pe bolnavi, ca să primească maslul, căci prin aceasta le facem un foarte mare bine sufletesc ; de aceea păcătuiesc acele rudeni și purtătorii de grijă ai bolnavului, cari nu'l îndeamnă să primească acest sacrament, sau care nu chiamă pe preot la timpul cuvenit.
[35]

4.8 Despre preoție sau hirotonie

527. Ce este preoția ? Preoția este un sacrament, care dă puterea preoțească și harul de a putea îndeplini cu sfințenie slujbele bisericesti.

528. Care este cea mai însemnată putere preoțească ? Cea mai însemnată putere preoțească este :

1. de a preface pâinea și vinul în trupul și în sângele lui Isus Hristos;
2. de a ierta păcatele ; și
3. de a predica cuvântul lui Dumnezeu.

529. Cine poate da sacramentul preoției? Numai Episcopul poate da sacramentul preoției; iar Episcopul primește această putere prin consecrațiunea (sfințirea) episcopoească.

530. Se poate pierde preoția ? Preoția nu se poate pierde, ca și botezul și mirul, căci lasă în suflet un semn neșters numit caracter.

531. Cine poate și trebuie să se facă preot ? Numai acela poate și trebuie să se facă preot, care este chemat de Dumnezeu, și are voința să lucreze numai pentru slava lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor. ^[36]

532. Este o mare mărire și fericire de a putea fi preot ? Este o mare mărire și fericire de a putea fi preot.

533. Pentru ce este o mare mărire de a putea fi preot ? Este o mare mărire de a putea fi preot, pentru că preotul este serv al lui Isus Hristos, împărțitor al tainelor lui Dumnezeu, păstor al sufletelor, învățător al credincioșilor, și lumină a lumii.

534. Pentru ce este o mare fericire de a putea fi preot ? Este o mare fericire de a putea fi preot, pentru că preotul fiind sfințit într'un chip deosebit lui Dumnezeu, primește de la dânsul o mulțime de haruri.

4.9 Despre căsătorie

535. Cine a orânduit căsătoria ? Dumnezeu a orânduit căsătoria în paradisul pământesc.

536. La ce a înălțat Isus Hristos căsătoria ? Isus Hristos, după ce a readus căsătoria la statul ei din început, a înălțat-o la demnitatea de sacrament.

537. Ce este așadar căsătoria creștinească ? Căsătoria creștinească este un sacrament, prin care două persoane libere, bărbat și femeie, se unesc pentru toată viața lor, și primesc de la Dumnezeu harul de a îndeplini cu credință și până la moarte datoriile lor.

538. De unde știm, că căsătoria este un sacrament (taină) ?

1. Știm, că căsătoria este o taină din aceea că, sfântul Pavel vorbind despre căsătorie zice: «Taina aceasta mare este; însă eu zic în Hristos și în Biserică».(Efes. 5, 32).
2. Biserica a crezut și ne-a învățat totdeauna aceasta.

539. Cum se primește acest sacrament ? Sacramentul căsătoriei se primește astfel: mirele și mireasa trebuie să declare, înaintea parohului lor și a doi marturi, că se iau unul pe altul în căsătorie; și apoi parohul binecuvântează unirea lor.

540. Care sunt datoriile celor căsătoriți ? Căsătoriții trebuie :

1. să trăiască în unire, dragoste și credință căsătorească până la moarte;
2. să-și crească copiii în frica lui Dumnezeu ;
3. bărbatul să-și iubească femeia, iar femeia să fie supusă bărbatului său;
4. fiecare să sufere cu răbdare greșelile celuilalt.

541. Ce trebuie să-și însemneze aceia cari voesc să se căsătorească ? Aceia cari voesc să se căsătorească, să-și însemneze :

1. că nu trebuie să se logodească cu prea mare ușurință și fără socotință;
2. că trebuie să cunoască învățătura creștinească, și să fie slobozi de piedicile căsătoriei ;
3. că trebuie să ducă o viață cuviincioasă cât timp sunt logodiți, și să nu creadă că, fiind logodiți, li este iertată mai mare libertate, sau că pot să trăiască în aceiași locuință;
4. că trebuie să se mărturisească și să se împărtășească înainte de cununie.

542. Cine se căsătorește fără socotință ? Fără socotință se căsătoresc :

1. aceia, cari nu cer mai întâiu ajutor dela Dumnezeu, și nu ascultă de sfaturile părinților sau ale duhovnicului lor;
2. aceia, cari la alegerea persoanei, cu care voesc să se căsătorească, privesc mai mult la bunurile trecătoare (precum avere, frumusețe ș. a.), de cât la religiune și virtute;
3. aceia, cari nu se răsândesc mai înainte, dacă vor putea îndeplini datoriile cele mari ale căsătoriților.

543. De câte feluri sunt împiedicările căsătoriei ? Împiedicările căsătoriei sunt de două feluri:

1. împiedicările, cari fac căsătoria *neiertată*;
2. împiedicările, cari fac căsătoria *nelegiuită* și o nimicesc.

544. Spune câte-va împiedicări, cari fac căsătoria neiertată. Împiedicări, care fac căsătoria neiertată, sunt de pildă : timpul oprit; logodna făcută cu altă persoană; dacă una din persoanele, ce voesc să se căsătorească între sine, aparține unui cult creștin necatolic; și altele.

545. Spune câte-va împiedicări, cari fac căsătoria nelegiuită și o nimicesc. Împiedicări, cari fac căsătoria nelegiuită și o nimicesc, sunt de pildă : rudenia (consanguinitatea) până la gradul al treilea; cuscrenia (afinitatea) până la gradul al doilea; dacă una din persoanele, ce voesc să se căsătorească între sine, nu este botezată, precum sunt evreii, turcii, păgânii, și altele.

546. Ce este actul așa numit căsătorie civilă ? Actul așa numit *căsătorie civilă* e formalitatea prescrisă de Stat, pentruca contractul de căsătorie să aibă efectele civile.

547. Pentru catolici ajunge oare să facă numai acest act civil ? Pentru catolici nu ajunge să facă numai actul civil, pentrucă acesta nu e sacrament; pentru dânșii numai actul, care e sacramentul orânduie de Isus Hristos, e căsătorie înaintea lui Dumnezeu.

548. Cum se numesc căsătoriile, ce se fac între o persoană catolică, și alta necatolică, dar botezată? Căsătoriile între o persoană catolică și alta necatolică, dar botezată, se numesc căsătorii mixte sau amestecate.

549. Aprobă Biserica căsătoriile mixte sau amestecate? Biserica nu aprobă de fel căsătoriile mixte sau amestecate, ci le urăște și le ține de neiertate și cu totul primejdioase.

550. Pentruce urăște Biserica catolică căsătoriile mixte sau amestecate ? Biserica catolică urăște căsătoriile mixte sau amestecate :

1. pentrucă partea catolică se pune în primejdie de a'și pierde adevărata credință, sau de a se face nepăsătoare dată de dânșii;
2. pentrucă este greu, și dese ori cu neputință, ca toți copiii de amândouă sexele să fie botezați și crescuți în religiunea catolică, lucru pentru care partea catolică rămâne totdeauna datoare de a se îngriji;
3. pentrucă partea necatolică, după legile sale, se poate despărți și căsători din nou, ceea ce unui catolic nu este nici odată învoit;
4. pentrucă fericirea și unirea casnică atârnă dela unirea în credință.

551. Nu învoește nici'odată Biserica catolică de a se face căsătorii mixte sau amestecate? Când, din vre-o mare pricină, Biserica catolică este silită să învoească ast-fel de căsătorii mixte, atunci dă această învoire cu mare neplăcere, și cu niște condițiuni, ce trebuie numai de cât îndeplinite.

552. Ce condițiuni pune Biserica catolică, când învoește o căsătorie mixtă sau amestecată? Biserica catolică, când învoește o căsătorie mixtă sau amestecată, pune totdeauna următoarele condițiuni, care trebuie să fie făgăduite chiar cu jurământ și în scris:

1. Partea necatolică trebuie să făgăduiască, că va lăsa părții catolice toată libertatea de a-și îndeplini datoriile religioase, că nu o va sili să meargă în biserici necatolice, și altele;
2. partea catolică trebuie să făgăduiască, că și va da toată silința de a întoarce pe partea necatolică la religiunea catolică;
3. amândouă părțile trebuie să făgăduiască, că vor face să fie botezați și crescuți în religiunea catolică toți copiii, de amândouă sexele, cari s'ar naște;
4. amândouă părțile trebuie să făgăduiască, că vor face cununia numai înaintea parohului catolic. [37]

553. Pentru ce pune Biserica catolică aceste condițiuni ? Biserica catolică pune aceste condițiuni, pentru că altfel ea ar trebui să fie nepăsătoare de pierderea veșnică a fiilor săi, sau ar trebui să tăgăduiască, că numai dânsa este adevărata Biserică a lui Isus Hristos, afară de care nu este mântuire. [38]

554. Ce trebuie să judecăm despre acei catolici, cari fac astfel de căsătorii mixte fără învoirea Bisericii, sau nu împlinesc condițiunile cerute ? Catolicii, cari fac căsătorii mixte fără învoirea Bisericii, fac un păcat foarte mare, căci nu ascultă de Biserică și se pun pe sine înșiși și pe copiii, ce se vor naște, în primejdia de a se depărta de adevărata Biserică, și prin urmare în primejdia de a se pierde în veci; ba încă mai mult: astfel de catolici cad în excomunicarea rezervată Episcopului, chiar dacă nu știu lucrul acesta. (Can. 2319, § 1, 1).

555. Ce urmează din cele ce-am zis despre căsătoriile mixte ? Din cele ce-am zis despre căsătoriile mixte urmează, că o persoană catolică, nu trebuie să se căsătorească cu alta necatolică, chiar dacă ar avea pentru aceasta vre-o pagubă vremelnică. Însă când este vre-o pricină mare pentru a face o astfel de căsătorie, atunci persoana catolică trebuie să se încredințeze mai înainte, că condițiunile cerute de Biserică vor fi negreșit împlinite.

556. Se pot despărți cei căsătoriți, așa ca să se poată căsători din nou cu alt cineva ? Cei căsătoriți nu se pot despărți, pentru că ceea ce-a împreunat Dumnezeu, omul nu poate despărți. (Marc. 10, 9).

557. De unde dovedești că cei căsătoriți nu se pot despărți, așa ca să se poată căsători din nou cu alții ? Dovedesc, că cei căsătoriți nu se pot despărți, mai întâi din cuvintele lui Isus Hristos, care a zis : «Oricine își va lăsa femeia sa, și va lua alta, curvește cu dânsa. Și, femeia de va lăsa bărbatul și se va mărita după altul, curvește». (Marc. 10, 11 și 12). Mai dovedesc aceasta din cuvintele sfântului Pavel, care scrie așa la Corinteni : «Iar celor căsătoriți poruncesc nu eu, ci Domnul, femeia de bărbat să nu se despartă: iar de se va despărți, să rămâie nemăritată, sau să se împace cu bărbatul său. Și bărbatul să nu lase pe femeia sa». (I Cor. 7, 10 și 11). [39]

4.10 Despre sacramentalii

558. Ce înțelegem prin sacramentalii ? Prin sacramentalii înțelegem niște ceremonii orânduite de Biserică, sau niște lucruri binecuvântate de dânsa, și cari sunt hotărâte pentru binele duhovnicesc al credincioșilor. Astfel sunt: Tatăl nostru, apa sfințită (aghiasma), lumânările sfințite, cenușa sfințită, pâinea sau vinul sfințit, binecuvântarea dată de Episcop, și altele, prin mijlocul cărora putem dobândi iertarea păcatelor lesne-iertătoare.

559. Pentru ce acestea se numesc sacramentalii? Acestea se numesc sacramentalii, pentru că au oare care asemănare cu sacramentele, deși se deosebesc cu totul de dânsule.

560. Ce deosebire este între sacramentalii și sacramente (taine) ? Deosebirea între sacramentalii și sacramente este, că:

1. Sacramentele sunt orânduite de Isus Hristos, pe când sacramentaliile sunt orânduite de Biserică;
2. sacramentele dau harul prin puterea ce o au de la Isus Hristos, pe când sacramentaliile dau harul prin mijlocul rugăciunilor și al binecuvântărilor sfintei Biserici.

561. *Pentru ce binecuvântează Biserica pâinea, vinul și altele ?* Biserica binecuvântează pâinea, vinul, și altele:

1. pentru că și Isus Hristos a făcut aceasta (Luc. 9,16);
2. pentru că «celor ce iubesc pe Dumnezeu toate să li folosească spre bine». (Rom. 8, 28);
3. pentru că binecuvântarea lui Dumnezeu să se reverse asupra tuturor ființelor.

562. *Ce trebuie să ne îndemne, ca să întrebuițăm sacramentaliile ?* Ca să întrebuițăm sacramentaliile ne îndeamnă gândul, că printr'însele vom fi părtași de rugăciunea și binecuvântarea întregii Biserici, în numele căreia preotul sfințește și binecuvântează.

563. *Are rugăciunea Bisericii o putere deosebită?* Rugăciunea Bisericii are o putere deosebită, pentru că rugăciunea ei este totdeauna împreună cu rugăciunile lui Isus Hristos și ale Sfinților.

564. *Ce să roagă Biserica când sfințește sau binecuvântează ceva ?* Când Biserica sfințește sau binecuvântează ceva, se roagă pentru îndepărtarea pedepselor lui Dumnezeu, pentru apărarea împotriva diavolului, pentru pace, pentru binele sufletului și al trupului, și altele.

565. *Cum trebuie să întrebuițăm aghiasma?* Creștinul evlavios întrebuițează aghiasma, mai ales ca să facă semnul crucii, acasă și în biserică, și se roagă lui Dumnezeu în același timp, ca să-l curățe din ce în ce mai mult prin sângele lui Isus Hristos, și să-l apere de orice primejdii.

566. *Pentru ce stropește preotul pe poporul credincios cu aghiasmă ?* Preotul stropește pe poporul credincios cu aghiasmă, pentru ca noi să ne amintim, că trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu cu sufletul curat și sfânt.

5 Despre poruncile lui Dumnezeu și ale Bisericii

5.1 Despre poruncile de căpitenie

567. *Suntem noi datori de a ține poruncile ?* Noi suntem datori de a ține poruncile, căci Isus Hristos a zis : «De voești să întri în viața (cea veșnică), păzește poruncile». (Mat. 19, 17).

568. *Cari sunt cele mai de căpitenie porunci, cari cuprind în sine pe toate celelalte ?* Cele mai de căpitenie porunci, cari cuprind în sine pe toate celelalte, sunt: porunca dragostei către Dumnezeu și către aproapele.

569. *Ce a zis Isus Hristos despre aceste două porunci ?* Despre aceste două porunci Isus a zis: «Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, și din tot sufletul tău, și din tot cugetul tău. Aceasta este cea mai mare și întâia poruncă. Iar a doua este asemenea acesteia: Să iubești pe aproapele tău, ca pe tine însuși. Dela aceste două porunci atârână toată legea și prorocii». (Mat. 22, 37—40).

5.1.2 Despre dragostea către Dumnezeu

570. *Ce este dragostea către Dumnezeu ?* Dragostea către Dumnezeu este o virtute suprafirească, prin care noi iubim pe Dumnezeu pentru el singur mai pe sus de toate, fiind el vrednic de toată dragostea noastră.

571. *Ce însemnează a iubi pe Dumnezeu mai pe sus de toate?* A iubi pe Dumnezeu mai pe sus de toate, însemnează a iubi și a prețui pe Dumnezeu mai mult de cât orice în lume, așa că mai bine am pierde toate, chiar viața, de cât să mâniem pe Dumnezeu.

572. *Când putem cunoaște că iubim pe Dumnezeu?* Noi putem cunoaște că iubim pe Dumnezeu, atunci când facem ceea ce îi place, adică când ținem poruncile lui. (Ioan 15, 10).

573. De câte feluri poate fi dragostea noastră către Dumnezeu ? Dragostea noastră către Dumnezeu poate fi de două feluri: desăvârșită (perfectă), și nedesăvârșită (imperfectă).

574. Când este desăvârșită dragostea noastră către Dumnezeu ? Dragostea noastră către Dumnezeu este desăvârșită când îl iubim pentru că el ne-a iubit pe noi, revărsând asupra noastră avuția bunătății sale; sau pentru că el a trimis pe Fiul său, care dându-și viața sa pentru noi, ne-a mântuit de păcatele noastre. (I Ioan. 3,16; 4, 10; 4, 19).

575. Când este nedesăvârșită dragostea noastră către Dumnezeu ? Dragostea noastră către Dumnezeu este nedesăvârșită, când îl iubim pentru că nădăjduim drept răsplată împărăția cerului, sau pentru că ne temem de pedeapsa veșnică a iadului.

576. Prin ce este slăbită, sau alungată din suflet, dragostea către Dumnezeu? Dragostea către Dumnezeu este slăbită prin păcatele lesne-iertătoare, iar prin păcatele de moarte este alungată din sufletul omului.

577. Prin ce mijloace putem întări și mări dragostea noastră către Dumnezeu ? Noi putem întări și mări dragostea noastră către Dumnezeu:

1. prin fuga de păcate;
2. prin împlinirea faptelor bune;
3. prin rugăciune și prin meditațiunea binefacerilor lui Dumnezeu;
4. prin deasa și vrednica primire a sacramentului pocăinții și al sfintei Euharistii;
5. prin meditațiunea exemplor date nouă de Sfinți.

578. Ce se împotrivesc dragostei către Dumnezeu? Dragostei către Dumnezeu se împotrivesc dragostea către lume; de aceea zice sfântul Ioan: «Nu iubiți lumea, nici cele din lume; de iubește cineva lumea, nu este dragostea Tatălui întru dânsul». (I Ioan. 2, 15).

579. Ce se înțelege prin dragostea către lume ? Prin dragostea către lume se înțelege dragostea către bunurile deșerte ale acestei lumi; când omul nu și pune fericirea în Dumnezeu, însă în avuții, cinste și plăceri.

580. Dacă voim să iubim pe Dumnezeu, ne mai putem iubi și pe noi înșine ? Noi putem, și chiar trebuie să ne iubim pe noi înșine, căci Isus Hristos ne-o zice prin aceste cuvinte :«Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși» (Mat. 19, 19) ; însă această dragoste către noi înșine trebuie să fie bine regulată.

581. Când este bine regulată dragostea către noi înșine ? Dragostea către noi înșine este bine regulată:

1. când supunem voința noastră voinții lui Dumnezeu;
2. când nu căutăm binele nostru spre răul aproapelui;
3. când ne îngrijim mai mult de suflet de cât de trup.

5.1.3 Despre dragostea către aproapele

582. Ce este dragostea către aproapele ? Dragostea către aproapele este o virtute suprafirească, prin care iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine, din dragoste către Dumnezeu.

583. Cine este aproapele nostru ? Aproapele nostru este oricare om din lume, fără deosebire de religie și de națiune; chiar și vrăjmașii noștri.

584. Când iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine ? Iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine, când facem aproapelui ceea ce voim să ne facă și nouă alții. (Mat. 7, 12).

585. *Pentru ce trebuie să iubim pe aproapele nostru ?* Noi trebuie să iubim pe aproapele nostru :

1. pentru că Dumnezeu ne poruncește;
2. pentru că Isus Hristos ne-a învățat prin pilda și învățătura sa;
3. pentru că toți oamenii sunt făcuți după asemănarea lui Dumnezeu, sunt frați în Hristos, și fii ai aceluiaș Părinte ceresc.

586. *În ce chip arătăm dragostea noastră către aproapele ?* Noi arătăm dragostea noastră către aproapele mai cu seamă când îi iertăm greșelile făcute împotriva noastră, și când împlinim faptele miloase cele trupești și cele sufletești.

587. *Ce trebuie însă să facem, când am greșit împotriva aproapelui nostru ?* Când am greșit împotriva aproapelui nostru, trebuie să ne împăcăm cu dânsul.

588. *Cari sunt faptele miloase trupești ?* Faptele miloase trupești sunt următoarele șapte:

1. a da de mâncat celor flămânzi;
2. a da de băut celor însetați;
3. a îmbrăca pe cei goi;
4. a adăposti pe străini;
5. a vizita pe bolnavi;
6. a vizita pe cei închiși;
7. a îngropa pe cei morți.

589. *Cari sunt faptele miloase sufletești ?* Faptele miloase sufletești sunt următoarele șapte:

1. a sfătui pe cei ce stau la îndoială;
2. a învăța pe cei neînvățați;
3. a dojeni pe cei păcătoși;
4. a mângâia pe cei mâhniți;
5. a ierta pe cei ce ne-au supărat;
6. a suferi cu răbdare pe persoanele, cari ne necăjesc;
7. a ne ruga lui Dumnezeu pentru cei vii și pentru cei morți.

5.2 Despre poruncile lui Dumnezeu în genere

590. *Unde este cuprinsă mai pe larg porunca dragostei către Dumnezeu și către aproapele ?* Porunca dragostei către Dumnezeu și către aproapele este cuprinsă mai pe larg în cele zece porunci ale lui Dumnezeu, numite și decalog.

591. *Spune cele zece porunci ale lui Dumnezeu.*

1. Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău : să nu aibi alți dumnezei afară de mine; să nu-ți faci chip cioplit, ca să te închini lui.
2. Să nu spui numele Domnului Dumnezeului tău în zadar.
3. Adu-ți aminte să sfințești ziua Domnului.
4. Cinsteste pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăești mult pe pământ.
5. Să nu ucizi.
6. Să nu faci fapte necurate.
7. Să nu furi!
8. Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău.
9. Să nu poftești femeia aproapelui tău.
10. Să nu poftești casa aproapelui tău și nici un lucru ce este al lui. ^[40]

592. Cui și unde a dat Dumnezeu cele zece porunci ? Dumnezeu a dat cele zece porunci, scrise pe două table de piatră, lui Moisi, pe muntele Sinai.

593. Cari porunci se aflau pe tabla întâia și cari pe a doua? Pe tabla întâia se aflau cele dintău trei porunci, iar pe tabla a doua celelalte șapte porunci.

594. Pe cine privesc poruncile de pe tabla întâia, și pe cine cele de pe tabla a doua ? Poruncile de pe tabla întâia privesc pe Dumnezeu, iar poruncile de pe tabla a doua privesc pe aproapele nostru.

5.3 Despre întâia poruncă a lui Dumnezeu

595. Ce ne poruncește Dumnezeu prin întâia poruncă «Eu sunt Domnul Dumnezeul tău: să nu aibi alți dumnezei afară de mine ; să nu-ți faci chip cioplit, ca să te închini lui» ? Prin întâia poruncă: *Eu sunt Domnul Dumnezeul tău : să nu aibi alți dumnezei afară de mine, să nu-ți faci chip cioplit, ca să te închini lui*, Dumnezeu ne poruncește să-i dăm cinstea, ce este datorită numai lui.

596. Care este cinstea datorită numai lui Dumnezeu? Cinstea datorită numai lui Dumnezeu este închinarea sau adorațiunea, ce se cuvine numai lui, și prin care-l recunoaștem de cel mai mare stăpân al nostru.

597. Pentruce închinarea, sau adorațiunea, se cuvine numai lui Dumnezeu ? Închinarea, sau adorațiunea, se cuvine numai lui Dumnezeu, pentrucă el este atotputernicul făcător al lumii, și domnul cel mai mare al tuturor lucrurilor.

598. De câte feluri este cinstea datorită lui Dumnezeu ? Cinstea datorită lui Dumnezeu este de două feluri : lăuntrică (interioară) și pe din afară (exterioară).

599. Când cinstim noi pe Dumnezeu lăuntric ? Noi cinstim pe Dumnezeu lăuntric:

1. când îi arătăm în inima noastră supunerea cuvenită;
2. mai cu seamă prin credință, nădejde și dragoste.

600. Ce este credința ? Credința este o virtute suprafirească, prin care ținem ca adevărate toate câte ni-a descoperit Dumnezeu, și ne învață sfânta Biserică a lui Isus Hristos.

601. Pentruce trebuie să credem acestea? Noi trebuie să credem acestea, pentrucă Dumnezeu, fiind însuș adevărul, nu se poate înșela și nici nu ne poate înșela pe noi.

602. Cine păcătuiește împotriva credinței ? Împotriva credinței păcătuiesc:

1. necredincioșii, ereticii și apostatații;
2. aceia, cari vorbesc și scriu lucruri împotriva credinței, sau numai le ascultă și le citesc ;
3. aceia, cari se îndoiesc de bunăvoie despre vre-un adevăr, ce trebuie să credem;
4. aceia, cari sunt nepăsători față de credință.

603. Cine păcătuiește prin nepăsare față de credință ? Prin nepăsare față de credință păcătuiesc:

1. aceia, cari se gândesc sau zic, că toate religiunile sunt bune pentru mântuire;
2. aceia cari nu învață cele ce trebuie să știe fiecare creștin despre religiunea sa;
3. acei părinți sau episcopii, cari învoiesc ca copiii lor să fie crescuți în altă religione, și nu în cea catolică, sau cari nu se îngrijesc ca copiii să învețe adevărurile religiunii.

604. Cine mai păcătuiește împotriva credinței ? Mai fac un păcat de moarte împotriva credinței aceia, cari iau parte la slujbele religioase ale necatolicilor ; de pildă mergând la liturghie sau la predică în bisericile lor, primind sacramentele (tainele) dela preoții lor, cerându-le rugăciuni, sau alte slujbe religioase, ca înmormântarea și altele. ^[41]

605. Ce este nădejdea în Dumnezeu ? Nădejdea în Dumnezeu este o virtute suprafirească, prin care așteptăm cu mare încredere toate câte ni le-a făgăduit Dumnezeu pentru vredniciile lui Isus Hristos, vieța veșnică, și harurile trebuincioase spre a o merita pe pământ prin faptele noastre cele bune.

606. Ce trebuie să nădăjduim dela Dumnezeu ? Noi trebuie să nădăjduim vieța veșnică și toate câte sunt trebuincioase pentru a o dobândi, precum iertarea păcatelor, și harul lui Dumnezeu pentru a face binele.

607. Pentru ce trebuie să nădăjduim acestea? Noi trebuie să nădăjduim acestea, pentru că atotputernicul prea milostivul și credinciosul Dumnezeu ni le-a făgăduit, și Isus Hristos ni le-a dobândit.

608. Putem noi nădăjdui dela Dumnezeu și bunurile pământești ? Noi putem nădăjdui dela Dumnezeu și bunurile pământești, însă numai întru cât ele ne ajută, sau nu ne împiedică, de a dobândi împărăția cerului.

609. Cine păcătuiește împotriva nădejdei ? Împotriva nădejdei păcătuiesc:

1. aceia, cari nu au încredere în Dumnezeu, adică desnădăjduesc;
2. aceia, cari au o încredere falsă.

610. Cine păcătuiește prin neîncredere sau desnădăjduire ? Prin neîncredere sau desnădăjduire păcătuiesc aceia, cari n'au nici o nădejde, sau au o prea mică nădejde, de a dobândi cele ce ne-a făgăduit Dumnezeu.

611. Cine păcătuiește prin încredere falsă ? Prin încredere falsă păcătuiesc:

1. aceia, cari păcătuiesc fără frică, sau amână pocăința până la moarte, numai pentru că Dumnezeu este bun și milostiv;
2. aceia, cari se pun fără nici o nevoie în vre-o primejdie trupească sau sufletească, cu nădejdea că Dumnezeu îi va scăpa negreșit.

612. Cari păcate se împotrivesc mai cu seamă dragostei către Dumnezeu? [1] Dragostei către Dumnezeu se împotrivesc mai cu seamă :

1. dragostea către cele pământești, care pricinuește nepăsarea și nerecunoștința față de Dumnezeu;
2. ura către poruncile și hotărârile părintești ale Iui Dumnezeu.

613. Cum cinstim noi pe din afară pe Dumnezeu ? Noi cinstim pe din afară pe Dumnezeu, când arătăm simțirile noastre interioare prin fapte exterioare, precum când ne rugăm, când ne îngenuchem și altele.

614. Pentru ce trebuie să cinstim noi și pe din afară pe Dumnezeu ? Noi trebuie să cinstim pe Dumnezeu și pe din afară:

1. pentru că nu numai sufletul, dar și trupul este făcut de Dumnezeu, de aceea și el trebuie să-l cinstească;
2. pentru că firea omului cere, ca să arătăm pe din afară, ceea ce simțim pe din lăuntru.

615. Cine păcătuiește împotriva cinstei pe din afară datorite lui Dumnezeu ? Împotriva cinstei exterioare datorite lui Dumnezeu păcătuiesc aceia, cari nu au grijă de a se duce la slujbele bisericesti, sau se poartă fără respect în timpul lor.

616. Cum se mai poate păcătui împotriva poruncii întâi ? Împotriva poruncii întâi se mai poate păcătui prin idolatrie, prin superstițiune (nelegiuire), și prin simonie.

617. Cine păcătuiește prin idolatrie ? Prin idolatrie păcătuiesc aceia, cari dau făpturilor cinstea cuvenită numai lui Dumnezeu singur.

618. Cine păcătuiește prin superstițiune (credință deșartă) ? Prin superstițiune păcătuiesc aceia, cari însușesc unor fapte sau cuvinte o putere, ce nu o au nici dela Dumnezeu, nici prin rugăciunile Bisericii, și nici din firea lor. Așadar păcătuiesc prin superstițiune:

1. aceia, cari cred în descânțece, cari caută în cărți sau în palmă pentru a ghici lucruri ascunse, sau viitorul;
2. aceia, cari cred în strigoi, în vise, în zile norocite și nenorocite;
3. aceia, cari cred că aburii bucatelor dela praznic folosesc morților, de asemenea și aceia cari pun de mâncare sau bani în sicriul lor, precum și toți aceia cari țin alte obiceiuri păgânești de soiul acesta. ^[43]

619. Este superstițiunea (credință deșartă) un mare păcat ? Superstițiunea este un foarte mare păcat, căci printr'însa omul așteaptă de multe ori un ajutor ascuns dela duhurile necurate ; sau cel puțin pune în niștefleacuri încrederea sa, pe care trebuie s'o pună în Dumnezeu.

620. Cine păcătuiește prin vrăjitorie ? Prin vrăjitorie păcătuiește acela, care chiamă pe diavol într'ajutor, ca să găsească comori, să facă vreun rău cuiva, sau să facă lucruri minunate.

621. Cine păcătuiește prin sacrilegiu (nelegiuire)? Prin sacrilegiu (nelegiuire) păcătuiesc aceia, cari necinstesc lucruri, persoane, sau locuri sfințite lui Dumnezeu.—Astfel de sacrilegii sunt: nevrednica primire a vreunui sacrament, maltratarea unui preot, profanarea bisericilor sau a vaselor sfinte, lucrurilor sfințite, și altele.

622. Cine păcătuiește prin simonie? Prin simonie păcătuiesc aceia, cari cumpără sau vând lucruri duhovnicești, ca sacramentele, deslegarea păcatelor, demnitățile bisericești, și altele. ^[44]

623. Ce ne învață Biserica despre cultul Sfinților ? Biserica ne învață, că este bine și folositor de a cinsti pe Sfinți și de a-i chema într'ajutor.

624. Ce deosebire este între cinstea dată lui Dumnezeu și cinstea dată Sfinților? Deosebirea între cinstea dată lui Dumnezeu și cinstea dată Sfinților este aceasta:

1. pe Dumnezeu singur îl cinstim, pentru că el este Domnul nostru cel mai mare; iar pe Sfinți, pentru că ei sunt slugile și prietenii lui Dumnezeu;
2. pe Dumnezeu îl cinstim pentru sine însuș, iar pe Sfinți, pentru darurile, ce le-au primit dela Dumnezeu.

625. Ce deosebire este între rugăciunile făcute lui Dumnezeu și rugăciunile făcute Sfinților? Lui Dumnezeu ne rugăm, ca el să ne ajute prin atotputernicia sa, iar Sfinților, și chiar sfintei Maici a lui isus Hristos, ne rugăm, ca ei să se roage și să mijlocească pentru noi la Dumnezeu.

626. La ce trebuie mai cu seamă să luăm aminte când cinstim pe Sfinți? Când cinstim pe Sfinți trebuie mai cu seamă să luăm aminte, să urmăm pildele, ce ni le au dat ei prin vieța lor virtuoasă.

627. Pe cine trebuie să cinstim într'un chip deosebit mai mult decât pe oricare înger și Sfânt? Mai mult decât pe oricare înger și Sfânt trebuie să cinstim într'un chip deosebit pe sfânta și prea curata Fecioară Maria, Maica Iui Dumnezeu.

628. Pentru ce trebuie să cinstim pe sfânta Fecioară într'un chip deosebit ? Noi trebuie să cinstim pe sfânta Fecioară într'un chip deosebit, pentru că ea, fiind Maica lui Dumnezeu, întrece în har și în slavă pe toți îngerii și Sfinții; și pentru aceea mijlocirea ei la Dumnezeu are mai multă putere.

629. Trebuie să cinstim noi și icoanele lui Isus Hristos și ale Sfinților ? Trebuie să cinstim și icoanele lui Isus Hristos și ale Sfinților; căci, dacă un copil cinstește icoana tatălui său, cu atât mai mult trebuie noi, să cinstim icoanele lui Isus Hristos și ale Sfinților.

630. Nu este o superstiție dacă ne rugăm în fața icoanelor ? Nu e nici o superstiție dacă ne rugăm în fața icoanelor, căci noi ne rugăm lui Isus Hristos sau Sfinților pe cari îi reprezintă icoanele, iar nu lemmului șiboielor, din cari ele sunt făcute.

631. Pentru ce cinstim noi moaștele sau rămășițele Sfinților ? Noi cinstim moaștele sau rămășițele Sfinților pentru că trupurile lor au fost templele Sfântului Duh, pentru că Dumnezeu face deseori minuni printr'însele, și pentru că ele vor învia mărețe.

5.4 Despre a doua poruncă a lui Dumnezeu.

632. Ce ne oprește Dumnezeu prin a doua poruncă "Să nu spui numele Domnului Dumnezeului tău în zadar" ? Prin a doua poruncă «Să nu spui numele Domnului Dumnezeului tău în zadar» Dumnezeu ne oprește să necinstim numele său.

633. Cine necinstește numele lui Dumnezeu ? Numele lui Dumnezeu îl necinstesc:

1. aceia, cari numesc în zadar pe Dumnezeu;
2. aceia, cari hulesc numele lui Dumnezeu;
3. aceia, cari jură strâmb;
4. aceia, cari nu îndeplinesc făgăduințele făcute lui Dumnezeu.

634. Când păcătuiește cineva prin numirea în zadar a lui Dumnezeu ? Prin numirea în zadar a lui Dumnezeu păcătuiește acela care numește pe Dumnezeu din șagă, sau din mânie, sau din obicei, și fără nici o trebuință.

635. Ce însemnează a huli numele lui Dumnezeu ? A huli numele lui Dumnezeu însemnează a spune o vorbă ocărătoare împotriva lui Dumnezeu, a Sfinților, a sf. Cruci, a religiunii, sau a lucrurilor sfinte.

636. Când hulește cineva numele lui Dumnezeu cu gândul sau cu fapta ? Numele lui Dumnezeu îl hulește acela care gândește lucruri rele împotriva lui Dumnezeu sau a sfinților, sau care arată prin fapte (de pildă prin semne) că-l desprețuește.

637. Ce însemnează a jura ? A jura însemnează a chema pe Dumnezeu atotștiitorul drept martur, că spunem adevărul, sau că ne vom ținea cuvântul.

638. Este învoit a jura ? În lucruri mari este învoit a jura, mai cu seamă înaintea judecății; însă atunci trebuie să fim încredințați despre adevăr.

639. Cine păcătuiește prin jurământ ? Prin jurământ păcătuiesc:

1. aceia, cari jură strâmb, sau cu îndoială;
2. aceia, cari jură fără trebuință, sau fără mare nevoie;
3. aceia, cari jură să facă vreun rău, sau să nu facă vreun bine.

640. Ce trebuie să ținem despre jurământul strâmb ? Despre jurământul strâmb, trebuie să ținem, că el, mai cu seamă înaintea judecății, este un foarte mare păcat; căci printr'însul omul își bate joc de atotștiința, sfințenia și dreptatea lui Dumnezeu.

641. Am chema pe Dumnezeu drept martur, dacă am jura pe sufletul nostru, pe Evangelie, pe Cruce sau pe altele asemenea ? Dacă jurăm pe sufletul nostru, pe Evangelie, pe Cruce sau pe altele asemenea, am chema pe Dumnezeu drept martur, căci acestea sunt sfințite lui Dumnezeu într'un chip deosebit.

642. Când face cineva o făgăduință lui Dumnezeu (adică un vot) ? Cineva face lui Dumnezeu o făgăduință, sau un vot, atunci când de bunăvoie făgăduiește lui Dumnezeu, să facă ceva ce este bun.

643. Ce ne învață Biserica despre făgăduințele făcute lui Dumnezeu? Despre făgăduințele făcute lui Dumnezeu, Biserica ne învață:

1. că aceste făgăduințe sunt plăcute lui Dumnezeu, pentru că ele sunt o jertfă adusă de bunăvoie lui Dumnezeu;
2. că noi avem o sfântă datorie să împlinim făgăduințele făcute Lui Dumnezeu. De aceea, înainte de a făgădui ceva lui Dumnezeu, trebuie să ne răsândim bine și să ne sfătuim cu duhovnicul nostru. ^[45]

644. Este de ajuns dacă nu necinstim numele lui Dumnezeu? Nu e de ajuns numai să nu necinstim numele lui Dumnezeu, dar mai trebuie să'l cinstim, mulțumindu-i pentru binefacerile primite, rugându'l pentru ajutor, mărturisind cu statornicie numele lui și căutând cu râvnă ca numele lui cel sfânt să fie cinstit de ceilalți oameni.

5.5 Despre a treia poruncă a lui Dumnezeu

645. Ce ne poruncește Dumnezeu prin a treia poruncă "Adu-ți aminte să sfințești ziua Domnului" ? Prin a treia poruncă, "Adu-ți aminte să sfințești ziua Domnului", Dumnezeu ne poruncește să sfințim ziua Domnului prin fapte cuvioase, și prin încetarea dela orice lucrare servească.

646. Care este ziua Domnului ? În Vechiul Testament ziua Domnului era ziua Sâmbetei ; dar în Noul Testament este Dumineca, în care zi a înviat Isus Hristos.

647. Prin ce fapte cuvioase sfințim noi Dumineca? Noi sfințim Dumineca:

1. prin mergerea la biserică, dar mai cu seamă prin ascultarea sfintei liturghii;
2. prin ascultarea predicii și a învățăturii creștinești și prin cetirea cărților evlavioase;
3. prin vrednica primire a sacramentului pocăinții și al Euharistiei;
4. prin fapte miloase către aproapele.

648. Cari sunt lucrările servești, și de aceea oprite în ziua de Duminecă? Lucrările servești sunt acele, pe cari omul le săvârșește cu trupul, și pe cari de obicei le fac slugile, salahorii și meseriașii.

649. Nu se poate lucra niciodată în ziua de Duminecă ? În ziua de Duminecă se poate lucra, când Episcopul sau parohul învoește din vre-o mare pricină, sau când este o mare nevoie; de pildă pentru a înlătură vre-o mare pagubă sau nenorocire, pentru a ajutama pe cei cari sunt în mare primejdie și au mare nevoie de ajutor neapărat, și altele.

650. Păcătuesc numai aceia cari lucrează în ziua de Duminecă ? Nu păcătuesc numai aceia, cari lucrează în ziua de Duminecă, dar mai păcătuesc și aceia, cari poruncesc supușilor lor să lucreze, căci Dumnezeu zice: «Să se odihnească sluga ta, și slujnica ta, ca și tine». (A doua lege 5, 14).

651. Necinstesc Dumineca numai aceia, cari lucrează sau cari nu merg la sfânta liturghie ? Nu necinstesc Dumineca numai aceia, cari lucrează sau cari nu merg la sf. liturghie, dar o mai necinstesc și aceia, cari se îmbată, cari merg la jocuri și petreceri necuviincioase, sau cari fac și alte răutăți.

652. Ce trebuie să ne oprească de a necinsti ziua de Duminecă ? De a necinsti ziua de Duminecă trebuie să ne oprească :

1. gândul la pedepsele vremelnice și veșnice, pe cari le pregătește Dumnezeu acelora, ce necinstesc ziua de Duminecă;
2. gândul că este o mare nebulie de a nu ne îngriji într'o singură zi pe săptămână de sufletul nostru nemuritor, după ce ne-am îngrijit de trup șase zile;
3. gândul că sfințirea Duminecii este o mărturisire publică a credinții noastre creștinești, și că necinstind ziua de Duminecă, creștinul își necinstește religiunea sa;
4. gândul că însuși Dumnezeu a orânduit această zi pentru odihna trebuincioasă trupului nostru.

5.6 Despre a patra poruncă a lui Dumnezeu

653. Ce poruncește Dumnezeu prin a patra poruncă: "Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăești mult pe pământ ?" Prin a patra poruncă: «Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăești mult pe pământ», Dumnezeu poruncește, ca copiii să cinstească, să iubească și să asculte pe părinți, iar supușii pe mai marii lor.

654. Pentru ce copiii trebuie să cinstească, să iubească, și să asculte pe părinții lor? Copiii trebuie să cinstească, să iubească și să asculte pe părinții lor:

1. pentru că așa poruncește Dumnezeu;
2. pentru că părinții țin locul lui Dumnezeu;
3. din recunoștință pentru binefacerile primite.

655. Cum trebuie să cinstească copiii pe părinții lor ? Copiii trebuie să cinstească pe părinții lor astfel:

1. ei trebuie să prețuiască și să respecte pe părinți, ca pe locțiitorii lui Dumnezeu;
2. ei trebuie să sufere cu răbdare slăbiciunile și greșelile lor.

656. Cum trebuie să iubească copiii pe părinții lor? Copiii trebuie să iubească pe părinții lor astfel:

1. ei trebuie să dorească din inimă orice bine părinților,
2. ei trebuie să le mulțumească pentru binefacerile primite dela dâșii, și să se roage lui Dumnezeu pentru dâșii;
3. ei trebuie să facă bucurie părinților printr'o bună purtare;
4. ei trebuie să ajute pe părinți la nevoie și să le slujească la bătrânețe, sau la timp de boală.

657. Cum trebuie să asculte copiii pe părinți? Copiii trebuie să asculte pe părinți astfel:

1. ei trebuie să facă toate câte le poruncesc părinții, întru cât ei nu poruncesc nimica împotriva poruncilor lui Dumnezeu sau ale Bisericii; ^[46]
2. ei trebuie să asculte de sfatul și povețele lor.

658. Care este răsplata copiilor, ce împlinesc datoriile lor către părinți ? Răsplata copiilor, ce împlinesc datoriile lor către părinți, este binecuvântarea lui Dumnezeu pe lumea aceasta și vieța fericită a paradisului pe lumea cealaltă.

659. Cari copii păcătuiesc împotriva cinstei datorite părinților ? Împotriva cinstei datorite părinților păcătuiesc:

1. aceia, cari desprețuiesc și batjocuresc pe părinți;
2. aceia, cari vorbesc rău de dâșii înaintea altora;
3. aceia, cari se rușinează de părinți;
4. aceia, cari se poartă rău cu dâșii; dar mai cu seamă aceia cari îi lovesc, sau îi bat.

660. *Cari copii păcătuiesc împotriva dragostei datorite părinților ?* Împotriva dragostei datorite părinților păcătuiesc :

1. aceia, cari nu se roagă lui Dumnezeu pentru părinți, fie ei vii sau morți;
2. aceia, cari vorbesc ceva rău despre ei;
3. aceia, cari îi supără sau le fac rușine printr'o purtare rea;
4. aceia, cari nu sufăr cu răbdare greșelile și slăbiciunile lor;
5. aceia, cari nu-i ajută la nevoie.

661. *Cari copii păcătuiesc împotriva ascultării datorite părinților?* Împotriva ascultării datorite părinților păcătuiesc:

1. aceia, cari nu ascultă de loc pe părinți, sau îi ascultă cu neplăcere;
2. aceia, cari nu ascultă de sfaturile lor;
3. aceia, cari nu primesc cu umilință dojenile sau pedepsele părinților.

662. *Care este pedeapsa copiilor, cari nu împlinesc datoriile lor către părinți ?* Pedeapsa copiilor, cari nu împlinesc datoriile lor către părinți, este blestemul lui Dumnezeu pe lumea aceasta, și pedeapsa veșnică a iadului pe lumea cealaltă.

663. *Pe cine trebuie să mai cinștim noi afară de părinți ?* Afară de părinți, noi trebuie să mai cinștim pe tutori, învățători, stăpâni, autoritățile bisericești și cele lumești.

664. *Cum trebuie să se poarte copiii față de tutori și învățători?* Copiii trebuie să privească pe tutori și învățători ca pe locțiitorii părinților, și de aceea copiii trebuie să-i cinstească ca pe părinți.

665. *Cari sunt datoriile slugilor către stăpânii lor ?* Slugile sunt datoare să cinstească, să iubească, să asculte pe stăpâni și să le fie credincioase.

666. *Cari slugi păcătuiesc împotriva stăpânilor?* Împotriva stăpânilor păcătuiesc:

1. acele slugi, cari nu ascultă pe stăpâni, sau îi urăsc;
2. acele cari sunt leneșe, cari fură și risipesc averea stăpânilor;
3. acele, cari vorbesc rău de stăpânii lor și cari povestesc altora cele petrecute în casă;
4. acele cari strică copiii, îi învață răutăți, îi ajută sau nu'i opresc de a face răutăți.

667. *Pe cine înțelegem noi prin autoritățile bisericești?* Prin autoritățile bisericești înțelegem pe mai marii Bisericii, adică pe Papa și pe Episcopii uniți cu dânsul.

668. *Cari sunt datoriile noastre către mai marii Bisericii ?* Noi suntem datori să cinștim, să iubim și să ascultăm pe mai marii Bisericii, fiindcă ei sunt locțiitorii lui Dumnezeu și părinții noștri duhovnicești. De aceea noi trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu pentru dânsii.

669. *Cine păcătuiește împotriva mai marilor Bisericii ?* Împotriva mai marilor Bisericii păcătuiesc:

1. aceia, cari îi necinștesc prin cuvinte sau fapte, sau vorbesc rău de dânsii;
2. aceia, cari se împotrivesc lor, pricinuind astfel schisme.

670. *Cari sunt datoriile noastre către preoți ?* Noi suntem datori de a cinși și de-a asculta pe preoți, mai cu seamă pe paroh, fiindcă și ei sunt părinții noștri duhovnicești, cari vor da seamă de sufletele noastre. (Evrei 13, 17).

671. *Cari sunt datoriile noastre către autoritățile lumești?* Datoriile noastre către autoritățile lumești sunt următoarele:

1. noi suntem datori să cinștim autoritatea legiuită, să-i fim credincioși și s'o ascultăm, și mai bine să suferim orice, decât să stărnim vre-o răscoală;
2. să-i plătim tributul, s'o ajutăm la nevoie și la primejdie și s'o apărăm împotriva dușmanilor patriei cu averea și sângele (Mat. 22,21);
3. să ne închinăm pentru rege și pentru toți cari sunt în dregătorii. (I Tim. 2, 3).

672. *Cine păcătuiește împotriva autorității lumești ?* Împotriva autorității lumești păcătuiesc:

1. aceia, cari urăsc și desprețuiesc autoritatea legiuită;
2. aceia, cari o defăimează și o batjocuresc;
3. aceia, cari nu plătesc tributul poruncit;
4. aceia, cari se împotrivesc ei, și se răscoală împotriva ei;
5. aceia, cari o trădează, sau conspiră împotriva capului statului, sau a patriei. (Rom. 13, 1, 2. și I Petr. 2, 13—17).

673. *Suntem noi datori de a asculta în toate pe părinți, stăpâni și autorități ?* Noi suntem datori de a asculta pe părinți, stăpâni și autorități în toate, câte sunt iertate înaintea lui Dumnezeu ; însă dacă ei ni-ar porunci ceva, ce esteoprit de Dumnezeu, atunci «trebuie a asculta pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni». (Fapt. Apost. 5,29, Mat. 22, 21).

674. *Cum trebuie să se poarte tinerii față de cei bătrâni ?* Tinerii trebuie să respecteze pe cei bătrâni, să asculte sfaturile lor cele bune, și să ușureze povoara bătrâneții lor.

675. *Privește a patra poruncă numai pe copii și pe supuși ?* A patra poruncă nu privește numai pe copii și pe supuși, dar ea mai cuprinde și datoriile părinților către copii, și ale mai marilor către supuși.

676. *Cari sunt datoriile părinților către copiii lor ?* Cea dintâi și mai sfântă datorie a părinților este de a crește pe copiii lor pentru Dumnezeu, și pentru împărăția cerului (paradis). De aceia părinții sunt datori:

1. să se îngrijească, ca copiii lor să fie bine instruiți în religiunea catolică;
2. să-i oprească dela rău și să-i îndemne la bine;
3. să-i dojenească și să-i pedepsească, când cere trebuința; ^[47]
4. să le dea pildă bună prin îndeplinirea tuturor datoriilor către Dumnezeu și sfânta Biserică.

677. *Ce păcat fac acei părinți, cari nu'și îndeplinesc aceste datorii către copii ?* Părinții, cari nu'și îndeplinesc aceste datorii către copii, fac un foarte mare păcat; afară de aceasta, se fac vinovați de păcatele copiilor, și deseori sunt pricina pierzării lor veșnice în iad.

678. *Cari părinți nu îndeplinesc datoriile lor către copii ?* Părinții, cari nu-și îndeplinesc datoriile lor către copii, sunt :

1. aceia, cari nu îndeamnă pe copii să se roage lui Dumnezeu, să meargă la biserică, și să învețe învățătura creștinească;
2. aceia, cari nu țin pe copiii lor departe de tovarășiile și prilejurile cele rele;
3. aceia, cari sunt prea blânzi, sau prea aspri cu copiii lor;
4. aceia, cari dau pildă rea copiilor prin vorbe, sau fapte, sau prin neîndeplinirea datoriilor religioase.

679. *Nu au de a se îngriji părinții decât de mântuirea veșnică a copiilor lor ?* Părinții nu au să se îngrijească numai de mântuirea veșnică a copiilor lor, dar mai sunt datori să se îngrijească și de binele vremelnic al lor; de aceea ei păcătuiesc:

1. când își risipesc averea;
2. când nu se îngrijesc de sănătatea copiilor;
3. când nu se îngrijesc să-i deprindă de cu timpuriu la lucru, și să-i facă destoinici să-și câștige pâinea de toate zilele în mod cinstit.

680. *Cari stăpâni păcătuiesc împotriva slugilor lor ?* Împotriva slugilor păcătuiesc stăpânii:

1. cari sunt aspri cu dânșii, îi desprețuesc și nu li dau hrana trebuincioasă, sau leafa cuvenită ; [48]
2. cari nu'i țin departe de răutăți, de vorbe și de tovărășii primejdioase, și altele;
3. cari nu'i îndeamnă să meargă la biserică, la spovadă și la sfânta comunicătură, sau nu li dau voie și vreme ca să-și îndeplinească datoriile lor religioase;
4. cari îi îndeamnă la lucruri oprite.

681. *Cari sunt datoriile autorităților către supușii lor ?* Autoritățile sunt orânduite de Dumnezeu pentru binele supușilor : de aceea ele sunt datoare să se îngrijească din toate puterile de binele supușilor; să îndeplinească cu înțelepciune și cu cea mai mare dreptate funcțiunile lor: să pedepsească răul, și să dea tuturor pildă bună printr'o viața creștinească.

5.7 Despre a cincia poruncă a lui Dumnezeu

682. *Ce ne oprește Dumnezeu prin a cincia poruncă: "Să nu ucizi" ?* Prin a cincia poruncă: "Să nu ucizi", Dumnezeu ne oprește omorul și vătămarea trupului nostru și al aproapelui nostru.

683. *În ce chip putem vătăma trupul aproapelui nostru?* Noi putem vătăma trupul aproapelui nostru:

1. prin bătaie, prin rănire, și prin ori ce rău făcut contra vieții sau a sănătății lui;
2. prin orice ne poate duce la astfel de păcate, precum : ura, mânia, sfada, sudălmile, și altele asemenea.

684. *Nu este nici odată învoit de a ucide un om ?* A ucide vre-un om este învoit:

1. autorității, pentru a pedepsi pe cei răi;
2. soldaților, pentru dreapta apărare a patriei;
3. fiecărui om, pentru a'și apăra viața, însă numai atunci, când nu poate scăpa alt-fel de cât omorând pe vrăjmaș.

685. *Este oprit duelul ?* Duelul este cu totul oprit, pentrucă printr'însul omul se pune pe sine și pe vrăjmașul său în primejdia de a-și pierde nu numai viața trupului, dar și viața sufletului. Pentru aceasta sunt excomunicați de Biserică nu numai aceia cari se bat în duel, dar și toți aceia cari iau parte la dânsul.

686. *Cine păcătuiește împotriva trupului și a vieții sale ?* Împotriva trupului și a vieții lor păcătuiesc:

1. aceia, cari seucid pe sine singuri, sau se pun în primejdie de moarte fără nici o nevoie;
2. aceia, cari își slăbesc sănătatea, sau își prescurtează viața prin desfrânări, prin mâncare și băutură nemăsurată, și altele.

687. *Face un mare păcat acela care se sinucide, adică acela care se ucide pe sine singur ?* Acela, care se sinucide, face un mare păcat, căci păcătuiește:

1. împotriva lui Dumnezeu, care singur este stăpân pe viața și pe moartea omului;
2. împotriva sufletului său, pentrucă-l aruncă fără de milă în suferințele veșnice ale iadului;
3. împotriva rudelor sale, pentrucă le face mare supărare și rușine.

688. *Cum pedepsește Biserica acest păcat ?* Fiindcă sinuciderea de bunăvoie este un mare păcat, Biserica oprește de a înmormânta cu preot și ceremonii religioase pe aceia, cari s'au ucis singuri; exceptând pe aceia, cari se sinucid din vre-o nebulie bine dovedită.

689. *Este învoit de a-și dori moartea ?* Nu este învoit de a-și dori moartea din nerăbdare și desnădăjduire; este însă învoit de a-și dori moartea din dorința de a nu mai păcătui, și din dorința de a vedea pe Dumnezeu în cer.

690. Ce ne mai oprește Dumnezeu prin a cincia poruncă ? Prin a cincia poruncă Dumnezeu ne mai oprește să facem vre-un rău sau vre-o pagubă sufletului aproapelui nostru.

691. În ce chip putem face rău sufletului aproapelui nostru ? Putem face rău sufletului aproapelui nostru prin scandal (sminteală), când prin vorbe sau fapte neiertate, sau prin orice altă pildă rea, dăm prilej aproapelui să păcătuească.

692. Cine se fac vinovați de acest păcat ? De acest păcat se fac vinovați:

1. aceia, cari deschid casa lor tâlharilor, bețivilor, sau altor oameni vițioși, pentru a face adunări neiertate ;
2. aceia, cari vorbesc sau învață lucruri nelegiuite sau necuviincioase;
3. aceia, cari se îmbracă într'un chip necuviincios;
4. aceia, cari lătesc cărți, gazete sau portrete nelegiuite și necuviincioase;
5. superiorii, cari dau pildă rea, sau nu împiedică răul pe cât stă în putința lor;
6. aceia, cari dau sfaturi rele, ajută, poruncesc sau aprobă răul; 7) toți aceia, cari dau pildă rea prin purtarea lor păcătoasă și nelegiuită.

693. Ce trebuie să ne înspăimânte de a da scandal (sminteală)? De a da scandal trebuie să ne înspăimânte gândul, că acela, care scandalizează (smintește) pe alții, este un ajutor al Satanei, carele prin înșelăciune ucide sufletul răscumpărat cu sângele lui Isus Hristos. ^[49]

694. Ce trebuie să facă acela, care a vătămat trupul sau sufletul aproapelui său ? Nu este de ajuns, ca acela, care a vătămat trupul sau sufletul aproapelui, să se căească de păcatul său, și să'l mărturisească ; dar, întru cât e cu putință, trebuie să îndrepte răul făcut aproapelui.

695. Ce poruncește Dumnezeu prin a cincia poruncă ? Prin a cincia poruncă Dumnezeu poruncește, ca noi să ne îngrijim atât de mântuirea sufletului, cât și de vieața și sănătatea trupului, și să voim bine chiar vrăjmașilor noștri.

5.8 Despre a șasea poruncă a lui Dumnezeu

696. Ce oprește Dumnezeu prin a șasea poruncă: Să nu faci fapte necurate ? Prin a șasea poruncă: "Să nu faci fapte necurate", Dumnezeu oprește :

1. orice fapte necurate, adică orice privire, vorbă și faptă necurată, prin care omul își stârnește sau împlinește o plăcere păcătoasă;
2. orice duce pe om la fapte necurate.

697. Ce duce pe om la fapte necurate ? La fapte necurate duc pe om:

1. privirile, vorbele, cântecele, șăgile, reprezentațiunile teatrale, cinematografice, jocurile necuviincioase;
2. necumpătarea în mâncare și băutură; cetirea cărților nemorale, precum sunt mai toate romanele moderne; lenea și altele;
3. prea marele prieteșug cu persoane de alt sex, mai cu seamă întâlnirile ascunse, sau în timp de noapte.

698. Pentru ce trebuie să ne ferim într'un chip deosebit de păcatul necurăției ? Noi trebuie să ne ferim într'un chip deosebit de păcatul necurăției, pentru că:

1. nici un păcat nu este mai slut;
2. nici un păcat nu are urmări mai rele;
3. nici un păcat n'a fost pedepsit mai grozav de Dumnezeu.

699. *Pentru ce acest păcat este atât de slăt ?* Acest păcat este atât de slăt, pentru că omul, ca lăcaș al lui Dumnezeu și făcut după asemănarea lui, fiind chemat la o vieța curată și sfântă, se înjosește cu totul, și se face mai rău de cât dobitoacele cele necurate; din care pricină acest păcat se numește al necurăției.

700. *Cari sunt urmările rele ale necurăției ?* Urmările rele ale necurăției sunt: ea răpește omului nevinovăția, îl duce la rușine, îi dă prilej la multe alte păcate și vițiuni, și în sfârșit îl face să desnădăjduească de bunătatea lui Dumnezeu.

701. *Cum a pedepsit Dumnezeu păcatul necurăției ?* Dumnezeu a pedepsit păcatul necurăției cu potopul, apoi cu ploaia de foc, care a nimicuit Sodoma și Gomora. Din aceasta putem vedea, cât de grozav va pedepsi Dumnezeu păcatul necurăției pe lumea cealaltă. (Efes. 5, 3—6).

702. *Orice păcat de necurăție este un păcat mare ?* Orice păcat de necurăție, făcut cu știință și de bunăvoie, singur sau cu alții, este un păcat de moarte; căci sfântul apostol Pavel zice, că cei necurați nu moștenesc împărăția lui Hristos și a lui Dumnezeu. (Efes. 5, 5).

703. *Ce trebuie să facă acela, care se îndoește, dacă vre-o faptă este împotriva curăției ?* Acela, care se îndoește, dacă vre-o faptă este împotriva curăției, trebuie să întrebe pe duhovnicul său, dacă acea faptă este împotriva curăției; iar până atunci să se ferească de dânsa.

704. *Ce mijloace trebuie să întrebuințăm împotriva necurăției ?* Mijloacele, pe cari trebuie să le întrebuințăm împotriva necurăției sunt:

1. să fugim de orice tovrășie și prilej care duce la necurăție;
2. să păzim simțurile noastre, mai cu seamă ochii, de orice ne poate duce la acest păcat;
3. în timp de ispită, să cerem ajutorul lui Dumnezeu, al prea curatei Fecioare Maria, și al îngerului păzitor;
4. să ne spovăduim și să ne comunicăm mai deseori;
5. să ne gândim, că Dumnezeu vede toate, și că putem muri în fiecare clipeală pentru a fi pedepsiți cu suferințele veșnice ale iadului, chiar pentru un singur păcat de necurăție.

705. *Ce ne poruncește Dumnezeu prin a șasea poruncă ?* Prin a șasea poruncă Dumnezeu ne poruncește să fim curați și cuviincioși în toate faptele noastre.

5.9 Despre a șaptea poruncă a lui Dumnezeu

706. *Ce ne oprește Dumnezeu prin a șaptea poruncă : “Să nu furi” ?* Prin a șaptea poruncă: “Să nu furi”, Dumnezeu ne oprește de a face vre-o pagubă aproapelui prin furt, înșelăciune, camătă, și prin altele de soiul acesta.

707. *Cine păcătuiește prin furt ?* Prin furt păcătuiesc:

1. hoții sau tâlharii,
2. aceia, cari sfătuesc sau ajută pe alții, ca să fure;
3. aceia, cari cu știință cumpără lucruri furate, le vând, le ascund sau le țin;
4. aceia, cari nu dau înapoi lucrurile găsite sau împrumutate;
5. aceia, cari nu-și plătesc datoriile;
6. aceia, cari cerșesc fără a avea nevoie și răpesc în chipul acesta adevăraților săraci pomana, ce ar putea-o primi.

708. *Cine păcătuiește prin înșelăciune ?* Prin înșelăciune păcătuiesc:

1. aceia, cari întrebuințează în negustorie măsuri nedrepte, bani falși, și marfă rea, sau cari vând marfa prea scump;
2. aceia, cari fac procese nedrepte, și cumpără pe judecători sau martori cu bani;
3. advocații, cari cu știință apără cauze sau procese nedrepte, spre paguba altuia, sau cari nu-și dau toată silința, ca să apere cauzele sau procesele drepte, ce le sunt încredințate, și alții.

709. Cine păcătuiește prin camătă? Prin camătă păcătuiesc:

1. aceia, cari iau o dobândă mai mare de cât este iertată prin lege, sau prin obiceiuri aprobate;
2. toți aceia, cari se folosesc de nevoia sau de neștiința aproapelui pentru câștigul lor.

710. Cine mai păcătuiește împotriva poruncii a șaptea ? Împotriva poruncii a șaptea mai păcătuiesc:

1. aceia, cari strică câmpiile, semănăturile, sau arborii altuia;
2. aceia, cari rănesc, sau omoară vitele străine;
3. aceia, cari neîngrijesc munca, ce sunt datori s'o facă;
4. servitorii, cari nu îngrijesc, sau din neglijență strică, sau pierd lucrurile încredințate de stăpâni;
5. toți aceia, cari, fac vre-o pagubă aproapelui.

711. Când poate face omul un păcat de moarte numai prin mici furturi ? Omul face un păcat de moarte numai prin mici furturi:

1. când fură mai dese ori lucruri mici, așa că proprietarul suferă la sfârșit o pagubă însemnată;
2. când fură lucruri mici însă face aproapelui o pagubă însemnată, pentru că are nevoie de dânsle.

712. Ce trebuie să facă acela, care are un lucru străin, sau care a făcut cuiva vre-o pagubă? Acela care are un lucru străin, sau care a făcut cuiva vre-o pagubă, trebuie să dea înapoi lucrul străin, și pe cât îi este cu putință, trebuie să despăgubească pe acela căruia i-a făcut vre-o pagubă; altfel nu poate dobândi iertare de la Dumnezeu, nici deslegarea păcatelor de la duhovnic.

713. Cine trebuie să dea înapoi lucrul străin, sau să facă despăgubirea ? Trebuie să dea înapoi lucrul străin, sau să facă despăgubirea:

1. acela, care a făcut paguba;
2. acela, care are, sau care a moștenit lucrul străin ori valoarea lui;
3. dacă nu înapoiază sau despăgubesc aceștia, atunci trebuie să înapoieze acela, care a luat parte la păcat prin sfat sau prin fapt, sau acela care n'a împiedicat păcatul, cu toate că era dator și putea să-l împedice.

714. Cât trebuie să fie înapoiat? Trebuie să fie înapoiat lucrul străin întreg, și tot folosul sau câștigul avut prin acel lucru.

715. Cui trebuie să fie înapoiat lucrul străin ? Lucrul străin trebuie să fie înapoiat stăpânului sau moștenitorului lui. Însă când aceasta nu este cu putință, fiindcă ei au murit, sau nu se mai pot găsi, atunci lucrul străin trebuie dat săracilor, sau trebuie să fie întrebuițat spre binele obștesc; căci nu este iertat să aibă vre-un folos din lucrul străin acela, care l'a furat, sau l'a căpătat pe nedreptate.

716. Ce trebuie să facă acela, care nu poate înapoia îndată lucrul străin ? Acela care nu poate înapoia îndată lucrul străin, trebuie să aibă voința sinceră de a-l înapoia îndată ce va putea, și între acestea trebuie să-și dea toată silința de a se face în stare să-l înapoieze.

717. La ce trebuie să ne gândim, pentruca să ne ferim de a lua din averea altuia sau pentruca să înapoiăm adevăratului stăpân ceea ce nu este al nostru ?

1. trebuie să ne gândim că moartea ne va răpi toate și poate mai curând de cât socotim;
2. trebuie să ne gândim că averea străină nu ni va aduce fericire și binecuvântarea lui Dumnezeu, dar numai blestem, nefericire, neliniște și un sfârșit ticălos;
3. trebuie să ne gândim că nu este mai mare nebunie de cât de a pierde cerul, și de a-și arunca sufletul în iadul cel veșnic, pentru un bine trecător.

718. Ce ne poruncește Dumnezeu prin a șaptea poruncă? Prin a șaptea poruncă Dumnezeu ne poruncește: să înapoiăm lucrul străin, să reparăm pagubele provenite din vina noastră, să ne plătim datoriile, să dăm leafa cuvenită lucrătorilor, să respectăm averea fiecăruia, și să fim binefăcători către alții.

5.10 Despre a opta poruncă a lui Dumnezeu

719. Ce ni oprește Dumnezeu prin porunca a opta: “Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău” ? Prin porunca a opta: “Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău”, Dumnezeu ne oprește mai întâiu de a mărturisi strâmb contra aproapelui, adică de a spune la judecată împotriva aproapelui ceva ce nu este adevărat.

720. Ce mai oprește Dumnezeu prin porunca a opta ? Prin porunca a opta Dumnezeu mai oprește:

1. minciuna și hipocrisia sau fățărnicia;
2. vorbirea de rău sau detracțiunea;
3. clevetirea sau calomnia;
4. bănuiala și judecata fără temei.

În deobște este oprit orice păcat, prin care am putea vătăma cinstea sau numele cel bun al aproapelui nostru.

721. Ce însemnează a minți ? A minți, sau a spune minciună, însemnează a spune un neadevăr cu știință.

722. Nu este nici odată iertat de a spune minciuni ? Nici odată nu poate fi iertat de a spune minciuni, chiar din șagă sau din nevoie, căci minciuna este ceva rău în sine; cu atât mai mult nu este iertat de a spune minciuni cu scopul de a face vre-o stricăciune sau pagubă. ^[50]

723. Cine păcătuiește prin hipocrisie sau fățărnicie ? Prin hipocrisie sau fățărnicie păcătuiește acela, care se preface de a fi mai bun și mai cuvios de cât este, pentru a plăcea altora.

724. Cine păcătuiește prin vorbire de rău sau detracțiune ? Prin vorbire de rău sau detracțiune păcătuiește acela, care descopere greșelile aproapelui fără trebuință.

725. Când putem descoperi greșelile aproapelui ? Noi putem descoperi greșelile aproapelui:

1. când este de trebuință spre a-l îndrepta;
2. când este de trebuință spre a împiedeca un rău mai mare.

726. Cine păcătuiește prin clevetire sau calomnie ? Prin clevetire sau calomnie păcătuiește:

1. acela, care născoceste despre aproapele niște greșeli, pe cari nu le are;
2. acela, care mărește greșelile aproapelui;
3. acela, care ascultă cu plăcere vorbirea de rău și clevetirea;
4. acela, care nu le oprește, când o poate face;
5. acela, care le pricinuește prin întrebări, sau în alte chipuri.

727. Ce este dator să facă acela, care a vătămat cinstea aproapelui prin vorbire de rău ? Acela care a vătămat cinstea aproapelui prin vorbire de rău, trebuie să desvinovățească greșelile aproapelui, sau să laude bunele lui însușiri, și să-l despăgubească de răul, ce i l-a pricinuit.

728. Ce este dator să facă acela, care a vătămat cinstea aproapelui prin clevetire, sau calomnie? Acela, care a vătămat cinstea aproapelui prin clevetire sau calomnie, este dator:

1. să tăgăduască răul zis, sau să ceară iertare;
2. să despăgubească pe aproapele de tot răul urmat din pricina clevetirii, sau a calomniei ; căci altfel nu poate căpăta deslegarea păcatelor.

729. Cine păcătuiește prin bănuială și judecată fără temeiu ?

1. Prin bănuială fără temeiu păcătuiește acela, care bănuiește ceva rău despre aproapele fără a avea dovezi;
2. prin judecată fără temeiu păcătuiește acela, care crede ceva rău despre aproapele fără nici o dovadă îndestulătoare.

730. Trebuie să ne îngrijim noi și de cinstea noastră ? Noi trebuie să ne îngrijim și de cinstea noastră, însă numai prin mijloace iertate, și mai cu seamă căutând să ducem o vieță evlavioasă și dreaptă.

731. Ce trebuie să facem, când cinstea noastră este atacată? Când cinstea noastră este atacată, putem, și dese ori chiar trebuie să apărăm cinstea noastră prin mijloace iertate, și moderate. Însă în orice caz trebuie să suferim cu răbdare, și să iertăm pe vrăjmașii noștri. ^[51]

732. Ce ne poruncește Dumnezeu prin a opta poruncă? Prin a opta poruncă Dumnezeu ni poruncește de a spune totdeauna adevărul.

5.11 Despre a noua poruncă a lui Dumnezeu

733. Ce oprește Dumnezeu prin porunca a noua “Să nu poftești femeia aproapelui tău”? Prin porunca a noua: “Să nu poftești femeia aproapelui tău”, Dumnezeu oprește toate gândurile și poftele necurate.

734. Gândurile și poftele necurate sunt totdeauna păcate? Gândurile și poftele necurate, pe cari le are omul împotriva voinții sale, nu sunt păcate: însă dacă omul are de bunăvoie și cu plăcere astfel de gânduri și poftes necurate, atunci face un păcat mare, adică de moarte.

735. Cum trebuie să ne păzim de gânduri și poftes necurate ? De gânduri și poftes necurate trebuie să ne păzim fugind de orice prilej rău, d. p. de șezători, jocuri necuviincioase, prietenie prea mare între persoane de sex diferit, și altele asemenea; dar mai cu seamă de privirile, discursurile, conversațiunile și cetirile necurate.

736. Ce trebuie să facă omul, când este ispitit cu gânduri și poftes necurate? Când omul este ispitit cu gânduri și poftes necurate, trebuie să se împotrivescă lor îndată dela început; să ceară ajutor dela Dumnezeu și dela sfânta Fecioară, și să se gândească, că Dumnezeu vede chiar gândurile cele mai ascunse ale omului.

737. Pentru ce oprește Dumnezeu gândurile și poftes necurate ? Dumnezeu oprește gândurile și poftes necurate, pentru că ele spurcă inima omului și-l duc la faptes necurate.

738. Ce ne poruncește Dumnezeu prin porunca a noua ? Prin porunca a noua Dumnezeu ne poruncește să fim curați în toate gândurile și dorințele noastre.

5.12 Despre a zecea poruncă a lui Dumnezeu

739. Ce ne oprește Dumnezeu prin porunca a zecea : “Să nu poftești casa aproapelui tău; și nici un lucru ce este al lui”? Prin porunca a zecea: “Să nu poftești casa aproapelui tău; și nici un lucru ce este al lui”, Dumnezeu ne oprește de a dori vreun lucru ce este al aproapelui nostru.

740. *Pentru ce oprește Dumnezeu de a dori lucrul străin?* Dumnezeu oprește de a dori lucrul străin:

1. pentru că nu trebuie să poftim, ceeace nu este iertat să avem, sau nu putem avea fără de a păcătuți;
2. pentru că pofta lucrului străin duce pe om la furt.

741. *Ce ne poruncește Dumnezeu prin porunca a zecea ?* Prin porunca a zecea Dumnezeu ne poruncește, ca să fim drepecți și cumpătați în dorința de a îmbunătăți starea noastră, și să ne mulțumim cu ceea ce avem.

5.13 Despre poruncile Bisericii în genere

742. *Suntem noi creștinii datori de a ținea și alte porunci afară de poruncile lui Dumnezeu?* Afară de poruncile lui Dumnezeu noi mai suntem datori de a ținea și poruncile Bisericii.

743. *De unde a primit Biserica dreptul și puterea de a da porunci credincioșilor?* Biserica a primit dela Isus Hristos dreptul și puterea de a da porunci credincioșilor.

744. *Nu mai are Biserica și alte drepturi de cât de a da porunci ?* Pe lângă dreptul de a ne porunci, Biserica mai are dreptul de a priveghea asupra îndeplinirii poruncilor sale, și de a pedepsi pe aceia, cari nu le țin, de pildă de a li opri primirea sacramentelor (sf. taine), de a-i îndepărta dela sine (excomunica) ^[52], și de a-i lipsi după moarte de înmormântarea bisericească. ^[53] (Mat. 18. 18, I Cor. 5, 3—5).

745. *Putem noi privi poruncile Bisericii numai ca niște legi făcute de oameni ?* Noi trebuie să privim poruncile Bisericii nu ca niște legi făcute de oameni, dar ca porunci ale lui Isus Hristos. (Luc. 10, 16).

746. *Pentru ce ne dă Biserica porunci ?* Biserica ne dă porunci:

1. pentru a lămuri mai bine poruncile lui Dumnezeu, și pentru a ne învăța cum trebuie să le ținem;
2. pentru a ne îndemna la pocăință și la evlavie.

747. *Cari sunt cele mai însemnate din poruncile date nouă de Biserică?* Cele mai însemnate din poruncile date nouă de Biserică sunt următoarele cinci:

1. Să sfințești sărbătorile rânduite de sfânta Biserică, și să ascuți sfânta liturghie în toate duminicile și sărbătorile.
2. Să ții posturile rânduite de sfânta Biserică, și să nu mănânci carne Vineria și în celelalte zile oprite.
3. Să-ți mărturisești păcatele cel puțin odată pe an, și să primești sfânta Comunicătură cel puțin în timpul Paștilor.
4. Să nu faci nuntă în zilele oprite.
5. Să plătești Bisericii simbria și celelalte datorii către dânsa, după legi sau obiceiuri.

5.14 Despre întâia poruncă a Bisericii

748. *Ce ne poruncește Biserica prin întâia poruncă; “Să sfințești sărbătorile rânduite de sfânta Biserică, și să ascuți sfânta liturghie în toate duminicile și sărbătorile” ?* Prin întâia poruncă: “Să sfințești sărbătorile rânduite de sfânta Biserică, și să ascuți sfânta liturghie în toate duminicile și sărbătorile”, Biserica ne poruncește să sfințim sărbătorile rânduite de dânsa în cinstea Domnului nostru Isus Hristos, a sfintei Fecioare și a Sfinților. ^[54]

749. *Cum trebuie să sfințim sărbătorile rânduite de Biserică?* Noi trebuie să sfințim sărbătorile rânduite de Biserică, întocmai precum se sfințește și ziua de Duminică, încetând dela orice lucrare servească.

750. *Pentru ce a rânduit Biserica sărbătorile în cinstea Domnului nostru Isus Hristos ?* Biserica a rânduit sărbătorile în cinstea Domnului nostru Isus Hristos:

1. pentru ca să ne amintim de misterele îndeplinite de dânsul spre mântuirea noastră, și să-i mulțumim pentru ele;
2. pentru ca să reînnoim râvna noastră în a-i sluji; și
3. pentru ca prin fapte cuvioase să ne facem vrednici de a primi haruri nouă.

751. *Pentru ce a rânduit Biserica sărbătorile în cinstea prea sfintei Fecioare și a Sfinților?* Biserica a rânduit sărbătorile în cinstea prea sfintei Fecioare și a Sfinților:

1. pentru ca să mulțumim lui Dumnezeu pentru darurile, ce le-a dat lor, și nouă prin mijlocul lor ;
2. pentru ca să ne amintim de virtuțile lor și de fericirea lor în cer, și astfel să ne hotărîm de a-i imita;
3. pentru ca să-i rugăm, ca să mijlocească la Dumnezeu pentru noi.

752. *Poate desființa Biserica sărbătorile ?* Precum Biserica are puterea de a rândui sărbători, tot așa are și puterea de a le desființa, când cere trebuința sau împrejurările.

753. *Ce ne mai poruncește Biserica prin întâia poruncă ?* Prin întâia poruncă Biserica ne mai poruncește, să ascultăm cu evlavie sfânta liturghie întregă, în toate zilele de Duminică și de sărbătoare.

754. *Pentru ce ne poruncește Biserica să ascultăm sfânta liturghie în toate zilele de Duminică și de sărbătoare ?* Biserica ne poruncește, să ascultăm sfânta liturghie în toate zilele de Duminică și de sărbătoare, pentru că sfânta liturghie este înnoirea neîncruntată a jertfei lui Isus Hristos pe cruce; și de aceea ea este chipul cel mai sfânt de-a cinsti pe Dumnezeu.

755. *Cum trebuie să ascultăm sfânta liturghie?* Noi trebuie să ascultăm sfânta liturghie cu luare aminte și cu evlavie.

756. *Cine este dator să asculte liturghia în zilele de Duminică și de sărbătoare?* Fiecare creștin, care a împlinit șapte ani, este dator să asculte sfânta liturghie în toate zilele de Duminică și de sărbătoare, afară numai dacă nu are vre-o mare pricină, care să-l scutească de această datorie.

757. *Cari creștini sunt scutiți de datoria să asculte sfânta liturghie în zilele de Duminică și de sărbătoare ?* De datoria de a asculta sfânta liturghie în zilele de Duminică și de sărbătoare sunt scutiți acei creștini, cari au vre-o mare pricină, sau cari nu pot să asculte liturghia fără să aibă vre-o pagubă însemnată în bunurile sufletului și ale trupului. ^[55]

758. *Ce păcat face acela, care în zi de Duminică sau de sărbătoare nu ascultă liturghia?* Acela care, în zi de Duminică sau de sărbătoare nu ascultă liturghia, sau o parte însemnată dintr'însa, fără a fi scutit de vre-o mare pricină, face un păcat de moarte.

759. *Cari sunt părțile însemnate din liturghie, pe cari nu le putem lăsa fără a face un păcat de moarte?* Părțile însemnate din liturghie, pe care nu le putem lăsa fără a face un păcat de moarte, sunt: ofertorul, prefacerea, și comunicarea preotului sub amândouă chipurile. ^[56]

760. *Cine mai păcătuiește împotriva întâiei porunci a Bisericii?* Împotriva întâiei porunci, a Bisericii mai păcătuiesc aceia, cari în timpul sfintei liturghii, mai cu seamă la părțile însemnate, se gândesc de bunăvoie aiurea, vorbesc, râd, sau nu se poartă cu bună cuviință.

761. *Suntem noi datori de-a ascultă sfânta liturghie și în zilele de lucru ?* În zilele de lucru nu suntem datori să ascultăm sfânta liturghie, însă e foarte folositor pentru sufletul nostru, dacă o ascultăm și în asemenea zile, când avem vreme și prilej. ^[57]

762. Ce mai dorește Biserica să facem în zilele de Duminică și sărbătoare? Biserica mai dorește ca, în zilele de Duminică și de sărbătoare, să ascultăm predica, și învățătura catehismului, și să mergem și după amiază la slujba bisericească.

763. Cum trebuie să ascultăm predica și învățătura catehismului ? Noi trebuie să ascultăm predica și învățătura catehismului cu luare aminte, și apoi să ne silim să facem ceea ce-am auzit. ^[58]

5.15 Despre a doua poruncă a Bisericii

764. Cari sunt posturile rânduite de Biserică ? Posturile rânduite de Biserică sunt:

1. Postul Mare de patruzeci de zile, numit și păresimi (quadagesima), care ține dela Mercuria cenușei până la ameaza Sâmbetei Mari, afară de Dumineci; ^[59]
2. postul celor patru timpuri, adică Mercuria, Vineria și Sâmbăta pe la începutul fiecărui anotimp; ^[59]
3. ajunurile unor sărbători; ^[59]

765. Ce însemnează a posti ? A posti însemnează a mânca numai odată pe zi până la săturare: fiind însă învoit a mânca puțin dimineața și seara.

766. Cine este dator să postească în chipul acesta? În chipul acesta este dator să postească fiecare creștin, care a împlinit vrâsta de douăzeci și unu de ani, afară numai dacă este scutit de post din vre-o pricină mare, și n'a ajuns la șasezeci de ani.

767. Ce mâncăruri sunt oprite în zilele de post ? În zilele de post sunt oprite mâncărurile de carne și zeama din carne, însă nu sunt oprite ouăle și laptele precum și toate câte se fac din lapte, ca untul, brânza, ș. a., nici nu este oprit a găti bucatele cu slănină și cu grăsime.

768. Cine este dator să nu mănânce ast-fel de mâncăruri în zile de post? Toți aceia, cari au împlinit vrâsta de șapte ani, sunt datori sa nu mănânce astfel de mâncăruri în zilele de post, afară numai dacă sunt scutiți din vre-o mare pricină sau prin dispensa generală dată de Papa și publicată de Episcop. ^[62]

769. În cari zile mai este oprit de a mânca carne ? Mai este oprit de a mânca carne în toate Vinerile de peste an. ^[63]

770. Cine este dator să nu mănânce carne în aceste zile ? Fiecare creștin, care a împlinit vrâsta de șapte ani, este dator să nu mănânce carne în aceste zile, afară numai dacă este scutit din vre-o mare pricină, sau prin dispensa generală învoită de Papa.

771. Ce păcat face aceia, care în zilele de post mănâncă de mai multe ori pe zi sau care mănâncă carne în zilele oprite ? Acela care în zilele de post mănâncă de mai multe ori pe zi, sau care mănâncă carne în zilele oprite, face un păcat mare, adică de moarte, din pricină că nu ascultă de Biserică. ^[64]

772. Pentru ce Biserica poruncește postul ? Biserica poruncește postul, pentru că postul este plăcut lui Dumnezeu, iar nouă ne este folositor spre mântuire.

773. Pentru ce zici că postul este plăcut lui Dumnezeu ? Postul e plăcut lui Dumnezeu:

1. pentru că însuș Dumnezeu ne-a îndemnat să postim;
2. pentru că Isus Hristos, Apostolii și Sfinții au postit;
3. pentru că prin post noi umilim mândria noastră și înfrânăm trupul nostru.

774. În ce chip este postul folositor spre mântuire? Postul este folositor spre mântuire:

1. pentru că prin post facem pocăință pentru păcatele noastre, și îndepărtăm dela noi pedepsele lui Dumnezeu;
2. pentru că prin post stăpânim poftetele noastre, și ne întărim, ca să nu cădem din nou în păcate.

775. În ce chip trebuie să sfințim postul? Noi trebuie să sfințim postul ferindu-ne de păcate, și de ori-ce petreceri, cari nu se potrivesc cu acest timp de pocăință, precum sunt jocul (balul), teatrele, și altele de soiul acesta.

5.16 Despre a treia poruncă a Bisericii

776. Ce trebuie să facem pentru a îndeplini a treia poruncă a Bisericii? Pentru a îndeplini a treia poruncă a Bisericii trebuie:

1. să facem o bună spovadă în fiecare an, mărturisind unui duhovnic păcatele noastre;
2. să primim vrednicește sfânta comunicătură în timpul Paștilor.

777. La ce vârstă sunt copiii datori să-și mărturisească păcatele și să primească sfânta comunicătură ? Copiii sunt datori să-și mărturisească păcatele, și să primească sfânta comunicătură, când au ajuns la vârsta înțelegerii, cam pe la 7 ani, și au primit atâta învățătură, câtă este de trebuință pentru a primi cu folos fiecare din aceste sacramente.

778. Pentru ce poruncește Biserica ca creștinii să se comunice tocmai în timpul Paștilor? Biserica poruncește ca creștinii să se comunice tocmai ai în timpul Paștilor:

1. pentru că Isus Hristos a rânduit prea sfânta Euharistie în timpul Paștilor;
2. Pentru că Isus Hristos a murit și a înviat în acest timp; și de aceea creștinii trebuie să moară pentru păcat și să înceapă o viață nouă.

779. Ce păcat face acela, care nu se mărturisește odată pe an, și nu primește sfânta comunicătură în timpul Paștilor ? Acela, care nu se mărturisește odată pe an, și nu primește sfânta comunicătură în timpul Paștilor, face un mare păcat, adică un păcat de moarte.

780. Unde trebuie să primim sfânta comunicătură de Paști ? E bine, ca fiecare credincios să primească sfânta comunicătură de Paști în biserica parohială proprie; iar dacă o primește în altă biserică, atunci să cautesă dea de știre parohului propriu, că a împlinit porunca aceasta. (Can. 859, § 3).

781. Să ne mulțumim noi de a ne mărturisi și de a primi sfânta comunicătură numai odată pe an ? Nu trebuie să ne mulțumim de a ne mărturisi și de a primi sfânta comunicătură numai odată pe an, căci dorința Bisericii este, ca noi să ne mărturisim și să primim sfânta comunicătură mai deseori pe an, chiar și în fie-care zi, dacă se poate.

782. Pentru ce Biserica nu ne poruncește să ne comunicăm mai deseori? Biserica nu ne poruncește să ne comunicăm mai deseori:

1. pentru că dragostea către Dumnezeu și grija de mântuirea sufletului nostru trebuie să ajungă, ca să ne îndemne la aceasta;
2. pentru că Biserica n'a voit să poruncească, de cât ceea ce fiecare creștin trebuie să facă numai de cât.

5.17 Despre a patra și a cincia poruncă a Bisericii

783. În care timp este oprit de a face nuntă ? Este oprit de a face nuntă dela întâia Duminecă a Adventului până la ziua întâia a Crăciunului incluziv, și dela întâia zi a Postului mare până la Duminec. Paștilor incluziv.

784. Pentru ce este oprită nunta în aceste timpuri? Nunta este oprită în aceste timpuri, pentru că lucrurile obișnuite a se face cu prilejul nunților, precum jocurile și alte petreceri vesele, nu se potrivesc de loc cu aceste zile de pocăință și de rugăciune.

785. Ce este simbria (dijma)? Dijma sau simbria este acea parte a roadelor, sau a câștigului, pe care credincioșii sunt dator să plătească parohului și celorlalți slujitori ai Bisericii, pentru întreținerea lor.

786. Pentru ce credincioșii trebuie să plătească simbria? Credincioșii trebuie să plătească simbria sau dijma:

1. pentru că este porunca lui Dumnezeu; ^[65]
2. pentru că Biserica poruncește credincioșilor să întrețină pe parohul lor.

787. Ce păcat fac aceia, cari nu plătesc simbria? Aceia, cari nu plătesc dijma sau simbria, de și pot, fac un mare păcat, pentru că se împotrivesc poruncii Iui Dumnezeu și a Bisericii.

5.18 Despre felurile soiuri de păcate

788. Cari sunt felurile soiuri de păcate? Felurile soiuri de păcate sunt:

1. cele șapte păcate capitale;
2. cele șase păcate împotriva Sfântului Duh;
3. cele patru păcate, cari strigă răsplătire la cer ; și
4. cele nouă păcate străine.

789. Cari sunt cele șapte păcate capitale? Cele șapte păcate capitale sunt:

1. mândria;
2. zgârcenia;
3. necurăția;
4. pizma;
5. lăcomia;
6. mânia;
7. lenea.

790. Pentru ce aceste șapte păcate se numesc capitale sau de căpetenie? Aceste șapte păcate se numesc capitale sau de căpetenie, pentru că ele sunt izvorul multor păcate.

791. Cine păcătuiește prin mândrie? Prin mândrie păcătuiește acela, care se prețuește pe sine peste măsură, și nu dă lui Dumnezeu cinstea cuvenită.

792. Cine păcătuiește prin sgârcenie? Prin sgârcenie păcătuiește acela, care iubește peste măsură banii sau bunurile pământești.

793. Cine păcătuiește prin necurăție? Prin necurăție păcătuiește acela, care se desfată cu gânduri, poftă, cuvinte și fapte necurate.

794. Cine păcătuiește prin pizmă? Prin pizmă păcătuiește acela, care se mâhnește de binele și fericirea aproapelui, sau se bucură de răul și nefericirea, ce i se întâmplă.

795. Cine păcătuiește prin lăcomie? Prin lăcomie păcătuiește acela, care mănâncă sau bea peste măsură.

796. Care lăcomie este mai primejdioasă? Lăcomia cea mai primejdioasă este beția, căci ea lipsește pe om de minte și-l face mai rău decât un dobitoc. (I Cor. 5, 11; 6, 10).

797. Cine păcătuște prin mânie? Prin mânie păcătuște acela, care se aprinde împotriva altora și dorește să se răsbune.

798. Cine păcătuște prin lene ? Prin lene păcătuște acela, care este desgustat de lucrurile religioase și duhovnicești.

799. Cari sunt păcatele împotriva Sfântului Duh ? Păcatele împotriva Sfântului Duh sunt:

1. a avea prea multă încredere în bunătatea lui Dumnezeu, adică când omul face păcate peste păcate cu nădejdea, că Dumnezeu nu'i va pedepsi;
2. a se desnădăjdi de mila lui Dumnezeu;
3. a se împotrivi adevărului cunoscut;
4. a pizmui pe aproapele pentru harurile, ce le-a primit;
5. a avea o inimă împietrită față de dojenile mătuitoare;
6. a rămânea cu îndărătnicie în nepocăință până la moarte.

800. Pentru ce aceste păcate se numesc împotriva Sfântului Duh? Aceste păcate se numesc împotriva Sfântului Duh, pentru că ele se împotrivesc într'un chip deosebit harului lui Dumnezeu, al cărui împărțitor este Sfântul Duh, și de aceea îngreuează întoarcerea spre bine.

801. Cari sunt păcatele, cari strigă răsplătire la cer ? Păcatele, cari strigă răsplătire la cer sunt:

1. uciderea de bună voie;
2. sodomia, sau păcatul necurat împotriva naturii;
3. asuprirea săracilor, a văduvelor și a orfanilor;
4. oprirea plății servitorilor și a lucrătorilor. ^[66]

802. Pentru ce zicem că aceste păcate strigă răsplătire la cer ? Noi zicem că aceste păcate strigă răsplătire la cer, pentru că prin mărimea cruzimii lor cer de la Dumnezeu răsbunare.

803. Cari sunt păcatele străine? Păcatele străine sunt:

1. a sfătui pe altul la păcat;
2. a porunci altuia să păcătuiască;
3. a consimți la păcatul altuia;
4. a îndemna pe alții la păcat;
5. a lăuda păcatele altuia;
6. a tăcea când altul păcătuște;
7. a nu pedepsi păcatele altuia;
8. a ajuta pe altul la păcat;
9. a apăra păcatele altuia.

804. Pentru ce aceste păcate se numesc străine ? Aceste păcate se numesc străine, pentru că prin aceste fapte noi ne încărcăm sufletul cu păcatele altora întocmai ca și cum le-am fi făcut noi înșine.

5.19 Despre virtute și despre desăvârșirea creștinească

805. Să ne mulțumim numai de a ne feri de păcatele de moarte, și de vițieri ? Nu trebuie să ne mulțumim numai de a ne feri de păcatele de moarte și de vițieri, dar trebuie să ne silim a ne face din ce în ce mai virtuoși, ca să ajungem la desăvârșirea creștinească și să fim fericiți în viața aceasta și cea veșnică. ^[67]

5.19.2 Despre virtute

806. *Ce este virtutea ?* Virtutea este o deprindere de a face cu statornicie binele.

807. *Câte soiuri de virtuți sunt?* Sunt două soiuri de virtuți:

1. virtuțile teologale sau dumnezeești,
2. virtuțile morale.

808. *Cari sunt virtuțile teologale sau dumnezeești ?* Virtuțile teologale sau dumnezeești sunt:

1. credința,
2. nădejdea,
3. dragostea. ^[68]

809. *Pentru ce aceste virtuți sunt numite teologale sau dumnezeești?* Aceste virtuți sunt numite teologale sau dumnezeești pentru că ele privesc pe Dumnezeu.

810. *Când trebuie să deșteptăm în noi virtuțile teologale sau dumnezeești ?* Noi trebuie să deșteptăm în noi virtuțile teologale sau dumnezeești:

1. când suntem ispitiți împotriva lor;
2. când primim sfintele sacramente;
3. când ne aflăm în primejdie de moarte.

811. *Cum se numesc celelalte virtuți, afară de cele trei teologale ?* Celelalte virtuți, afară de cele trei teologale, se numesc morale, pentru că rânduiesc purtarea noastră morală astfel precum îi place lui Dumnezeu.

812. *Cari între virtuțile morale, sunt cele patru virtuți cardinale ?* Cele patru virtuți cardinale sunt:

1. înțelepciunea
2. dreptatea
3. cumpătarea
4. tăria

813. *Pentru ce aceste patru virtuți se numesc cardinale ?* Aceste patru virtuți se numesc cardinale, pentru că ele sunt temelia celorlalte virtuți.

814. *În ce stă înțelepciunea ?* Înțelepciunea stă în aceea, că cunoaștem ce este cu adevărat bun și plăcut lui Dumnezeu, și nu ne lăsăm a fi înșelați numai prin aparența binelui.

815. *În ce stă dreptatea?* Dreptatea stă în aceea, că voim totdeauna binele, și suntem gata a da fiecăruia, ce'i suntem datori.

816. *În ce stă cumpătarea?* Cumpătarea stă în aceea, că înfrânăm plăcerile și poftetele, ce ne abat dela bine.

817. *În ce stă tăria ?* Tăria stă în aceea, că nici o greutate și nici o piedică nu ne sperie dela îndeplinirea datoriilor noastre creștinești și a faptelor bune.

818. *Cari virtuți se împotrivesc celor șapte păcate capitale?* Virtuțile, cari se împotrivesc celor șapte păcate capitale, sunt:

1. umilința
2. dărnicia
3. curăția
4. dragostea
5. cumpătarea
6. blândețea
7. sârguința

5.19.3 Despre desăvârșirea creștinească.

819. *Pentruce trebuie să ne silim s'ajungem la desăvârșirea creștinească ?* Noi trebuie să ne silim s'ajungem la desăvârșirea creștinească:

1. pentrucă Domnul și Mântuitorul nostru Isus Hristos zice tuturor : «Fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri este desăvârșit» ; (Mat. 5, 48).
2. pentrucă noi trebuie să iubim pe Dumnezeu din toată inima noastră, și din tot sufletul nostru și din toată puterea noastră. (Marc. 12, 30).

820. *Cine are desăvârșirea creștinească?* Acela are desăvârșirea creștinească, care, fiind slobod de orice stricăță dragoste de lume și de sine însuș, iubește pe Dumnezeu peste toate.

821. *Când mergem noi pe calea, ce duce la desăvârșire ?* Noi mergem pe calea, ce duce la desăvârșire, când urmăm pe Isus Hristos.

822. *Ce mijloace deosebite a rânduit Isus Hristos, ca s'ajungem la desăvârșire ?* Mijloacele rânduite de Isus Hristos, ca s'ajungem la desăvârșirea creștinească sunt mai ales "sfaturile evangelice".

823. *Cari sunt sfaturile evangelice ?* Sfaturile evangelice sunt:

1. sărăcia de bunăvoie
2. curăția neîncetată
3. ascultarea desăvârșită

824. *Ce este sărăcia de bunăvoie ?* Sărăcia de bunăvoie este lepădarea de ori-ce stăpânire a bunurilor pământești, pentruca să nu fim împiedicați în dorința bunurilor cerești, și pentruca să ne facem mai asemenea cu Domnul nostru Isus Hristos, care pentru noi «s'a făcut sărac, bogat fiind». (II Cor. 8, 9). ^[69]

825. *Ce este curăția neîncetată?* Curăția neîncetată este renunțarea de bunăvoie nu numai la toate câte sunt împotriva curăției, dar chiar și la căsătorie, spre a trăi numai pentru Dumnezeu și pentru slujba lui. ^[70]

826. *Ce este ascultarea desăvârșită ?* Ascultarea desăvârșită este lepădarea de sine însuș și de voința sa, pentru a face numai voința lui Dumnezeu, ce ni se arată prin voința superiorilor noștri. ^[71]

827. *Pentruce sunt sfaturile evangelice mijloace deosebite spre a ajunge la desăvârșire ?* Sfaturile evangelice sunt mijloace deosebite spre a ajunge la desăvârșire:

1. pentrucă prin ele sunt înlăturate acele pricini, cari ne împiedică s'ajungem la desăvârșire, și anume: dragostea bunurilor pământești, dragostea plăcerilor trupești și dragostea de neatârnare (I Ioan. 2, 16.);
2. pentrucă prin ele omul jertfește lui Dumnezeu toate câte le are și tot cât este: el jertfește bunurile pământești prin sărăcie, trupul prin curăția neîncetată, și sufletul prin ascultare. ^[72]

828. Cine sunt datori să ție sfaturile evanghelice ? La ținerea sfaturilor evanghelice sunt datori toți câți s'au legat printr'o făgăduință (vot) făcută lui Dumnezeu. ^[73]

829. Pot duce și persoanele din lume o viața desăvârșită? Și persoanele din lume pot duce o viața desăvârșită, însă numai atunci, când ele trăesc după duhul lui Isus Hristos și după învățătura evangheliei, iar nu după duhul și învățăturile lumii.

830. Se împotrivește duhul lumii duhului lui Isus Hristos? Duhul lumii se împotrivește duhului lui Isus Hristos, precum se poate vedea lămurit din cele opt fericiri pe cari ni le-a învățat Mântuitorul.

831. Spune cele opt fericiri.

1. Fericți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.
2. Fericți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.
3. Fericți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.
4. Fericți cei ce flămânzesc și însetează după dreptate, că aceia se vor sătura.
5. Fericți cei milostivi, că aceia se vor milui.
6. Fericți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.
7. Fericți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.
8. Fericți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor. Fericți veți fi, când pentru mine vă vor ocări pe voi, și vă vor prigoni, și, mințind, vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră: Bucurați-vă, și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri.» (Mat. 5, 3—12.)

832. Cum cunoaștem noi din cele opt fericiri, că duhul lumii se împotrivește duhului lui Isus Hristos ? Din cele opt fericiri cunoaștem, că duhul lumii se împotrivește duhului lui Isus Hristos, mai cu seamă prin aceea, că lumea ne arată averea, slava, cinstea, desfătările ca un izvor de fericire; iar Hristos ne învață prin cele opt fericiri, că noi trebuie să căutăm fericirea noastră în Dumnezeu și în slujba lui, și de aceea să suferim cu bucurie sărăcia, prigonirea și ori-ce nenorocire.

833. Ce mijloace trebuie să întrebuițăm cu toții pentru a ajunge la desăvârșire ? Spre a ajunge la desăvârșire:

1. trebuie să ne rugăm bucuos lui Dumnezeu, să ascultăm predica, și să primim dese ori sacramentul pocăinții și al Euharistiei;
2. să ne lepădăm de noi înșine;
3. să avem o grijă deosebită de a săvârși faptele noastre în stare de har, și într'un chip plăcut lui Dumnezeu.

834. În ce chip ne lepădăm de noi înșine ? Noi ne lepădăm de noi înșine, lipsindu-ne de ceva ce ni place, chiar de lucruri iertate, pentru a ne putea lipsi cu mai mare ușurință de lucrurile neiertate.

835. Cum putem săvârși cu ușurință lucrările noastre într'un chip plăcut lui Dumnezeu ? Lucrările noastre le putem săvârși cu ușurință într'un chip plăcut lui Dumnezeu, dacă ne amintim cum le-a săvârșit Isus Hristos, și dacă ne silim să ne luăm după pildele lui; făcând toate lucrările noastre cu sânguință, cu răbdare și cu intenția de a plăcea numai lui Dumnezeu.

6 Despre rugăciune

6.1 Despre rugăciune în genere

836. Ce este rugăciunea ? Rugăciunea este înălțarea sufletului nostru către Dumnezeu spre a-l lăuda, sau spre a-i mulțumi, sau spre a-i cere un har, sau pentru a-i cere iertarea păcatelor.

837. Ce însemnează a lăuda pe Dumnezeu ? A lăuda pe Dumnezeu însemnează a se bucura pentru nemărginitele lui desăvârșiri, a-l slăvi și a-l adora pentru aceasta.

838. *Suntem noi datori să lăudăm pe Dumnezeu ?* Noi suntem datori să lăudăm pe Dumnezeu, căci pentru aceasta ne-a făcut Dumnezeu ; și în cer nu vom avea alta de făcut, decât să-l lăudăm în veci.

839. *Trebuie să mulțumim lui Dumnezeu pentru darurile sale ?* Noi trebuie să mulțumim lui Dumnezeu pentru darurile sale, căci nerecunoștința este un vițiu urâcios, pe când recunoștința este cel mai bun mijloc pentru a dobândi binefaceri nouă.

840. *Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu pentru darurile sale ?* Însuș Isus Hristos zice: «Cereți, și vi se va da vouă; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide vouă». (Luc. 11, 9).

841. *Este rugăciunea trebuincioasă pentru toți?* Rugăciunea este trebuincioasă pentru, toți câți au ajuns la vrâsta priceperii, ca să se poată mântui.

842. *Pentru ce rugăciunea este trebuincioasă spre mântuire?* Rugăciunea este trebuincioasă spre mântuire, pentru că Dumnezeu a poruncit-o, și pentru că fără rugăciune nu dobândim harurile trebuincioase, ca să putem rămânea statornici în bine până la sfârșit.

843. *Însă nu cunoaște Dumnezeu și fără rugăciunile noastre toate nevoile noastre?* Fără nici o îndoială, și fără rugăciunile noastre, cunoaște Dumnezeu toate nevoile noastre; ^[74] însă noi nu ne rugăm pentru a face cunoscute lui Dumnezeu nevoile noastre, ci pentru a-l recunoaște pe dânsul c.dătător al tuturor bunurilor și pentru a arăta atârnarea noastră de dânsul.

844. *Cari sunt roadele rugăciunii?* Roadele rugăciunii sunt:

1. rugăciunea ne împreunează cu Dumnezeu;
2. ne întărește împotriva răului;
3. ne dă puterea și plăcerea de a face binele;
4. nemângâie în suferințe;
5. ne dobândește ajutor în nevoi, și harul de a rămânea statornici în bine până la moarte.

845. *Cum trebuie să ne rugăm, pentru a avea parte de aceste roade ?* Pentru a avea parte de aceste roade, noi trebuie să ne rugăm:

1. cu evlavie;
2. cu umilință;
3. cu încredere;
4. cu lăsare în voia lui Dumnezeu;
5. cu statornicie;

846. *Când ne rugăm cu evlavie ?* Noi ne rugăm cu evlavie, când ne rugăm din inimă, și când alungăm din toate puterile orice alte gânduri străine.

847. *Ce păcat facem, dacă în timpul rugăciunilor ne gândim aiurea ?* Dacă în timpul rugăciunilor ne gândim de bunăvoie aiurea, atunci facem un păcat lesne-iertător ; iar dacă ne împotrivim acestor gânduri, atunci mărim vrednicia noastră înaintea lui Dumnezeu.

848. *Ce trebuie să facem pentru a alunga orice alte gânduri în timpul rugăciunii ?* Înainte de rugăciune trebuie să lăsăm la o parte toate gândurile străine, și să ne amintim că Dumnezeu este pretutendeni, și că vede chiar gândurile noastre. ^[75]

849. *Când ne rugăm cu umilință ?* Noi ne rugăm cu umilință, când recunoaștem nevrednicia noastră, și ne căim de păcatele noastre. ^[76]

850. Când ne rugăm cu încredere ? Noi ne rugăm cu încredere, când avem nădejdea, că Dumnezeu ne va da toate câte sunt folositoare spre binele nostru. ^[77]

851. Pentru ce trebuie să avem această nădejde? Noi trebuie să avem această nădejde, pentru că Dumnezeu poate să ne dea orice bine, și chiar voește să ni-l dea, precum ne-a încredințat însuși Isus Hristos, când a zis : «Amin, amin grăesc vouă : De veți cere ceva de la Tatăl în numele meu, vă va da vouă». (Ioan 16, 23).

852. Însă pentru ce nu dobândim totdeauna ceea ce cerem dela Dumnezeu ? Noi nu dobândim dela Dumnezeu totdeauna ceea ce cerem:

1. sau pentru că nu ne rugăm cum se cuvine;
2. sau pentru că aceea ce cerem nu slujește spre mântuirea noastră; ^[78]
3. sau pentru că nu suntem statornici în rugăciune.

853. Când ne rugăm cu lăsare în voia lui Dumnezeu ? Ne rugăm cu lăsare în voia lui Dumnezeu, când lăsăm lui Dumnezeu să ne asculte sau nu, după cum va judeca El, că este mai bine pentru mântuirea noastră cea veșnică. Așa s'a rugat și Isus Hristos, când a zis: «Părinte, dacă voești, trecă paharul acesta dela mine; dar nu voia mea, ci a ta să fie». (Luc. 22, 42).

854. Când ne rugăm cu statornicie ? Noi ne rugăm cu statornicie, când nu încetăm de a ne ruga, cu toate că Dumnezeu nu ne ascultă; dar ne rugăm mai departe cu aceeași râvnă. ^[79]

855. Trebuie să ne slujim totdeauna de cuvinte la rugăciune ? Ne slujim de cuvinte numai la rugăciunea orală sau făcută cu gura; însă ne putem ruga numai pe dinlăuntru, fără a zice vre-un cuvânt, adică putem medita.

856. Cum se face meditațiunea ? Meditațiunea se face gândindu-ne la vieța și la patimile lui Isus Hristos, sau la alte adevăruri ale credinței, pentru a deștepta în inima noastră evlavie, și mai cu seamă pentru a lua niște hotărâri puternice de a trăi potrivit cu învățăturile credinței noastre creștinești.

857. Când trebuie să ne rugăm ? Isus Hristos a zis, că trebuie să ne rugăm totdeauna și să nu ne lenevim. (Luc. 18, 1.)

858. Cum este cu putință, să ne rugăm totdeauna ? Noi ne rugăm totdeauna, când înălțăm mai deseori inima și gândul nostru către Dumnezeu, și-i jertfim toate muncile, suferințele și bucuriile noastre. Însă afară de aceasta noi trebuie să ne rugăm într'un chip deosebit în niște timpuri hotărâte.

859. Când trebuie să ne rugăm într'un chip deosebit? Noi trebuie să ne rugăm într'un chip deosebit :

1. la slujbele bisericesti;
2. la vreme de ispită, de nevoie și de supărare ;
3. Dimineața și seara, înainte și după mâncare, când sună clopotul pentru rugăciune.

860. Să ne rugăm noi numai pentru noi înșine ? Noi trebuie să ne rugăm și pentru alții: pentru cei vii și pentru cei morți, pentru prieteni și vrăjmași; ^[80] dar mai cu seamă pentru părinți, frați și surori, binefăcători, pentru autoritatea bisericească și cea lumească.(I Tim. 2, 1. 2).

861. Unde ne putem ruga ? Ne putem ruga în tot locul, pentru că Dumnezeu este pretutindeni; cu toate acestea trebuie să ne rugăm mai cu seamă în biserică, pentru că biserica este un loc sfințit lui Dumnezeu, unde toate ne amintesc de dânsul.

6.2 Despre rugăciunea domnească

862. Care este rugăciunea cea mai însemnată? Rugăciunea cea mai însemnată este Tatăl nostru sau rugăciunea domnească.

863. Pentru ce Tatăl nostru se numește rugăciunea domnească ? Tatăl nostru se numește rugăciunea domnească, pentru că Domnul nostru Isus Hristos ne-a învățat-o și ne-a poruncit s'o zicem.

864. Spune Tatăl nostru. «Tatăl nostru, care ești în ceruri, sfințească-se numele tău ; vie împărăția ta; facă-se voia ta, precum în cer, așa și pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ni-o nouă astăzi ; și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri; și nu ne duce pe noi în ispită; ci ne mântuește de cel rău. Amin». (Mat. 6, 9—13).

865. Câte părți are rugăciunea domnească ? Rugăciunea domnească are o precuvântare și șapte cereri.

866. Care este precuvântarea ? Precuvântarea este: «Tatăl nostru, care ești în ceruri».

867. Ce ne amintește cuvântul “Tată” ? Cuvântul «Tată» ne amintește, că Dumnezeu este tatăl nostru, mai bun și mai vrednic de cinste de cât orice tată din lume, și că pentru aceasta trebuie să nerugăm lui cu respect, dragoste și încredere fească.

868. Pentru ce zicem Tatăl nostru și nu Tatăl meu ? Noi zicem Tatăl nostru și nu Tatăl meu, pentru că Dumnezeu este tatăl tuturor oamenilor, și de aceea toți trebuie să ne iubim și să ne rugăm unul pentru altul, ca niște frați.

869. Pentru ce adăugăm: “care ești în ceruri” ? Adăugăm «care ești în ceruri» :

1. pentru a ne aminti, că Dumnezeu locuiește într'un chip deosebit în cer, unde-l vom vedea odată față în față;
2. pentru a ne aminti, că noi suntem pe pământ numai niște călători, și că în cer este adevărata noastră patrie;
3. pentru a ne aminti, că în timpul rugăciunii noi trebuie să depărtăm inima noastră de cele pământești și s'o înălțăm la cer.

870. Ce cerem în întâia cerere : “sfințească-se numele tău” ? În întâia cerere “sfințească-se numele tău” cerem ca numele lui Dumnezeu să nu fie necinstit niciodată dar ca Dumnezeu să fie cunoscut, iubit și cinstit de toți.

871. Pentru ce această cerere este pusă în locul întâiu? Această cerere este pusă în locul întâiu, pentru că mai întâiu de toate trebuie să ne îngrijim ca numele lui Dumnezeu să fie cinstit și mărit.

872. Ce cerem în a doua cerere : “vie împărăția ta” ? În a doua cerere: “vie împărăția ta” cerem:

1. ca împărăția lui Dumnezeu, adică Biserica să se [cr?]ească din ce în ce mai mult pe pământ;
2. ca împărăția harului și a dragostei dumnezeiești să vie acum în inimile noastre;
3. ca după această vieața să putem dobândi împărăția cerului.

873. Ce cerem în a treia cerere : “facă-se voia ta, precum în cer, așa și pe pământ” ? În a treia cerere: “facă-se voia ta, precum în cer, așa și pe pământ”, cerem:

1. ca toți oamenii de pe pământ să îndeplinească cu credință și cu bucurie voia lui Dumnezeu, precum o îndeplinesc îngerii și sfinții în cer;
2. noi arătăm, că ne supunem în toate sfintei voințe a lui Dumnezeu, după cum ne-a învățat și ne-a dat pildă însuș Isus Hristos.

874. Ce cerem în a patra cerere: “pânea noastră cea de toate zilele dă-ni-o nouă astăzi” ? În a patra cerere: “pânea noastră cea de toate zilele dă-ni-o nouă astăzi”, cerem ca Dumnezeu să ni dea ceea ce ni este de trebuință în fiecare zi pentru trup și pentru suflet.

875. Pentru ce ne zice Isus Hristos să cerem numai pânea de toate zilele ? Isus Hristos ne zice, să cerem numai pânea de toate zilele, pentru a ne învăța, că trebuie să cerem numai cele trebuincioase, iar nu avuții și lucruri de prisos.

876. Ce cerem în a cincia cerere : “și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșelilor noștri” ? În a cincia cerere: “și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșelilor noștri”, cerem ca Dumnezeu să ne ierte păcatele noastre întocmai precum și noi iertăm pe aceia, cari ne-au supărat.

877. Pot nădăjdui iertarea păcatelor aceia, cari nu voesc să ierte pe alții ? Aceia, cari nu voesc să ierte pe alții, nu pot nădăjdui iertarea păcatelor; ci dimpotrivă, ei se osândesc pe sine înșiși de câte ori spun rugăciunea domnească. ^[81]

878. Ce cerem prin a șasea cerere; “și nu ne duce pe noi în ispită” ? Prin a șasea cerere: “și nu ne duce pe noi în ispită” cerem, ca Dumnezeu să îndepărteze dela noi orice atac și primejdie a păcatului, sau să ne dea harul de a ne împotrivi lui.

879. Cine ne ispitește la păcat ? La păcat ne ispitește:

1. trupul nostru, «căci trupul pofteste împotriva duhului» (Gal. 5. 17).
2. lumea, adică fala sa cea deșartă, pilda și învățăturile ei cele rele; (I. Joan 2, 16).
3. diavolul, care «ca un leu răcnind umblă, căutând pe cine să înghită». (I. Petr. 5, 8).

880. Pentru ce lasă Dumnezeu ca să fim ispitiți ? Dumnezeu lasă ca să fim ispitiți:

1. pentru a ne păstra în umilință și în râvnă;
2. pentru a încerca credința noastră și pentru a pedepsi necredința noastră;
3. pentru a mări vredniciile noastre. ^[82]

881. Este ispita un păcat? Ispita nu este un păcat; însă este un păcat de a se pune în primejdie de a fi ispitit, sau de a consimți ispitei.

882. Ce trebuie să facem pentru a birui ispita? Pentru a birui ispita trebuie să veghiem și să ne rugăm, precum zice Domnul nostru Isus Hristos: «Veghiați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită» (Mat.26, 41).

883. Ce cerem în a șaptea cerere : “ci ne mântuiește de cel rău” ? Prin a șaptea cerere : “ci ne mântuiește de cel rău”, cerem ca Dumnezeu să ne ferească de orice rău al sufletului și al trupului, mai cu seamă de păcat și de afurisenia veșnică.

884. Pentru ce adăugăm cuvântul: “Amin”, adică așa să fie ? Adăugăm cuvântul: «Amin», adică așa să fie, pentru a arăta dorința și încrederea noastră, că vom fi ascultați.

6.3 Despre închinăciunea îngerească

885. Care este cea mai obișnuită rugăciune după Tatăl nostru ? Rugăciunea cea mai obișnuită după Tatăl nostru este rugăciunea în cinstea prea sfintei Fecioare, numită închinăciunea îngerească, sau Ave Maria.

886. Pentru ce adăugăm după Tatăl nostru salutarea îngerească? După Tatăl nostru adăugăm salutarea îngerească, pentru că, după Dumnezeu, noi trebuie să ne rugăm într'un chip deosebit prea sfintei Fecioare Maria, ca ea s'ajute slaba noastră rugăciune prin mijlocirea ei.

887. Spune închinăciunea îngerească. «Bucură-te Marie, cea plină de har, Domnul, este cu tine, binecuvântată ești tu între femei, și binecuvântat este rodul trupului tău, Isus. Sfântă Mărie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi păcătoșii, acum și în ceasul morții noastre. Amin».

888. Câte părți are închinăciunea îngerească ? Închinăciunea îngerească are două părți: o parte de laudă și o parte de rugăciune.

889. Din ce este făcută partea de laudă ? Partea de laudă este făcută:

1. din cuvintele Arhangelului Gabriel: «Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine, binecuvântată ești tu între femei» (Luc. 1, 28);
2. din cuvintele sfintei Elisabeta: «și binecuvântat este rodul trupului tău» (Luc. 1, 42); la care noi adăugăm numele «Isus».

890. Când a zis Arhangelul Gabriel acele cuvinte ? Arhangelul Gabriel a zis acele cuvinte, când a vestit sfintei Fecioare Maria, că ea va fi Maica lui Dumnezeu.

891. Când a zis sfânta Elisabeta cuvintele sus numite ? Sf. Elisabeta a zis cuvintele sus numite, când prea sfânta Fecioară a mers la ea, vara sa, ca s'o viziteze.

892. Pentru ce numim pe sfânta Fecioară "cea plină de har"? Numim pe sfânta Fecioară "cea plină de har", pentru că nicio făptură n'a primit mai mult har de la Dumnezeu ; căci ea a fost înălțată pe pământ la cea mai mare vrednicie și sfințenie, iar în cer la cea mai mare slavă.

893. Ce zicem sfintei Fecioare prin cuvintele: "Domnul este cu tine"? Prin cuvintele: "Domnul este cu tine" zicem sfintei Fecioare, că Dumnezeu este într'un chip deosebit cu dânsa, fiindcă ea este fiica iubită a Tatălui, mama adevărată a Fiului, și mireasa prea curată a Sfântului Duh.

894. Ce zicem prin cuvintele : "binecuvântată ești tu între femei"? Prin cuvintele: "binecuvântată ești tu între femei" zicem, că prea sfânta Fecioară este cea mai fericită între toate femeile:

1. pentru că ea a fost aleasă să fie mama lui Isus Hristos, Dumnezeul nostru;
2. pentru că ea singură este în același timp mamă și fecioară;
3. pentru că întâia femeie a adus lumii afurisenia, iar Maria mântuirea.

895. Pentru ce adăugăm: "binecuvântat este rodul trupului tău, Isus"? Adăugăm: "binecuvântat este rodul trupului tău, Isus", pentru a arăta, că cinstea dată prea sfintei Fecioare este nedespărțită de cinstea dată lui Isus Hristos, și că noi cinștim pe mamă din pricina Fiului.

896. Din ce este făcută partea de rugăciune a închinăciunii îngerești ? Partea de rugăciune a închinăciunii îngerești este făcută din cuvintele adăugate de sfânta Biserică: "Sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi păcătoșii, acum și în ceasul morții noastre. Amin".

897. Pentru ce adăugă Biserica aceste cuvinte? Biserica adăugă aceste cuvinte:

1. pentru a arăta, că Maria este cu adevărat Maica lui Dumnezeu;
2. pentru că în toate nevoile, dar mai cu seamă în ceasul morții noastre, trebuie să cerem ajutor și mângâiere de la dânsa, fiind ea în același timp și mama noastră.

Note de subsol

1. Unii necatolici, din ignoranță în cele teologice, cred că Biserica catolică, prin “dogma imaculatei concepțiuni”, învață că Prea Sfânta Fecioară Maria ar fi fost zămislită “în mod supranatural”, ca și cum ar fi fost zămislită prin intervenirea Sfântului Duh, întocmai ca Isus Hristos! Din răspunsul dat mai sus, se poate înțelege cu ușurință, că Biserica catolică învață, că Prea Sfânta Fecioară Maria, când a fost zămislită, întocmai ca și toți ceilalți muritori, a avut numai privilegiul de a nu moșteni păcatul strămoșesc. Iată cum se exprimă Papa Piu IX în Bulla dogmatică Ineffabilis Deus din 8 Dec. 1854: “Declarăm... că învățătura care ține că prea fercita Fecioară Maria a fost ferită de orice pată a păcatului strămoșesc în întâia clipeală a zămislirii sale, printr’un har și privilegiu deosebit al atotputerniciei lui Dumnezeu, în vederea vrednicilor lui Isus Hristos, Mântuitorul nea mului omenesc, este descoperită de Dumnezeu, și deaceea trebuie să fie crezută cu tărie și statornicie de toți credincioșii”.
2. Despre această judecată în deosebi îndată după moarte, vorbește sf. Pavel în Epistola către Evrei cap. 9, stih. 27 unde scrie: “Este rânduit oamenilor odată să moara, iur după aceea judecata”.
3. Că îndată după moarte, cei dreپți merg în cer, nu poate fi nici o îndoială. Astfel sfântul Pavel în Epistolia îl către Corinteni cap. 5, stih. 8. scrie: “îndrăznim și voim mai bine să fim depărtați de trup, și să fim cu Domnul, ... ; iar către Filipeni cap. 1 stih. 23, scrie că are dorința de a se ”desface de trup și a fi împreună cu Hristos“. Deșartă ar fi fost însă dorința apostolului Pavel, să se desfacă de trup, adică să moară, dacă el n’ar fi crezut, că sufletele celor dreپți merg îndată după moarte în cer, spre a fi împreună cu Domnul Isus Hristos. Tot acest adevăr se dovedește din cuvintele Mântuitorului, care zise de pe cruce unuia din tâlharii răstigniți cu dânsul: ”Amin zic ție, astăzi împreună cu mine vei fi în rai”. (Luc. 23, 43). Tot așa de ușor se dovedește că sufletele celor răi sunt aruncate în iad, îndată după moarte. Spre a ne convinge de aceasta nu avem de cât să citim în evanghelia lui Luca (cap. 16, stih. 19—31) parabola săracului Lazăr. Acolo vedem cum povestește Mântuitorul, că murind bogatul, s’a dus în iad. De acolo se rugă lui Abraam să trimeată pe Lazăr în casa tatălui său, în care avea cinci frați, spre a le povesti chinurile sale, ca să nu vie și ei la acel loc de muncă. De aici vedem că chinurile veșnice ale iadului încep înainte de judecata din urmă, căci bogatul le suferea, pe când mai erau încă în vieața cei cinci frați ai săi.
4. Este dogmă de credință, precum se vede din conciliul Tridentin (sess’ 6, c, 14, și can, 30; sess. 14 can. 12), că iertând Dumnezeu păcatul, nu iartă totdeauna și toată pedeapsa vremelnică datorită păcatului. Se dovedește aceasta din diferite fapte, ce le citim în Sfânta Scriptură. Astfel după ce David a ucis pe Urie și i-a luat femeia, a trimis Dumnezeu pe Profetul Natan la David pentru a-l muștra de păcatul făcut. Atunci, căindu-se de greșeala sa : “a zis David lui Natan: Păcătuit-am Domnului, și a zis Natan către David: ”Și Domnul a mutat păcatul tău și nu vei muri. Iar pentru că cu lucrul acesta, ai dat prilej de hulă vrășmașilor Domnului, fiul tău care s’a născut ție, cu moarte va muri”. (II Regilor 12, 13 și 14). Aici vedem că cu toate că Dumnezeu a mutat, adică a iertat, păcatul lui David, totuș nu i-a iertat toată pedeapsa, căci fiul lui trebuia să moară. Tot așa se întâmplă și cu păcatele celorlalți oameni. Face cineva un păcat de moarte, și se căiește de dânsul, Dumnezeu îi iartă păcatul și pedeapsa veșnică a iadului, dar nu iartă totdeauna toată pedeapsa, și i mai lasă o pedeapsă oare care, pentru că printr’înșă să îndeștuleze pe Dumnezeu. Moare însă cineva înainte de a îndeștuli pe pământ această pedeapsă datorită păcatului iertat, atunci sufletul lui nu merge în cer, d’ar mai întâi trebuie să sfârșească pe lumea cealaltă pedeapsa neîndeștinită, și îndeștirea acestei pedepse se face prin suferințele purgatorului.
5. Din aceste două capete, adică din învățătura Sfintei Scripturi și din tradițiunea Bisericii de a se ruga pentru cei răposați, se dovedește lămurit, că dogma Bisericii catolice despre purgator nu este o inovațiune, cum zic unii. Și într’adevăr, noi ne rugăm lui Dumnezeu pentru răposați, ca să îndeștulem dreptatea lui Dumnezeu în locul lor, însă dacă nu ar fi purgatorul, deșerte ar fi toate rugăciunile și faptele noastre cele bune făcute pentru cei răposați, fiindcă ele nu li-ar putea folosi nimic. N’ar folosi celor din cer, căci ei nu au nevoie de rugăciunile noastre, dar din contra avem noi nevoie de mijlocirea lor; și n’ar folosi nimic celor ce sufăr muncile veșnice ale iadului, căci de ele nu poate scăpa nimeni. Prin urmare trebuie să admitem numai de cât, că afară de suferințele veșnice ale iadului, mai sunt pe lumea cealaltă și alte suferințe ce nu sunt veșnice, dar cari au un sfârșit, și cari pot fi prescurtate, dacă prin rugăciuni și fapte bune îndeștulem dreptatea lui Dumnezeu în locul sufletelor ce sufăr. Acest loc noi îl numim *purgator*.
6. În Sfânta Scriptură nu găsim cuvântul *purgator*, dar găsim ceea ce se înțelege prin acest cuvânt. Noi nu facem chestiunea pentru cuvânt, însă pentru *lucrul real*, ce’l înțelegem prin acest cuvânt.
7. Că în purgator este foc, nu este dogmă de credință, însă este foarte probabil, atât pentru autoritatea multor sfinți părinți, cari, aceste cuvinte ale sfântului Pavel (I Cor. 3, 13). “iar el însuși se va mântui însă așa ca prin foc”, le înțeleg despre focul purgatorului; cât și pentru consensul teologilor.
8. Și într’adevăr sfântul Pavel numește pe Sfântul Duh “Duhul lui Dumnezeu” (1 Corint. 2,11). Dacă ne întrebăm însă pentru ce Sfântul Duh este numit “Duhul lui Dumnezeu”, însuș sfântul Pavel ne lămurește în stihul următor, numind pe

Sfântul Duh "Duhul cel din Dumnezeu". De aici vedem că sfântului Pavel era tot una a zice "Duhul lui Dumnezeu" și "Duhul cel din Dumnezeu", adică care purcede din Dumnezeu; prin urmare și nouă trebuie să ne fie tot una "Duhul Fiului", și "Duhul cel din Fiul" adică care purcede din Fiul. Tot în acest sens este înțeleasă această expresiune a Sfintei Scripturi: Duhul Fiului" și de sfinții părinți, precum d. e S. Atanas. de trinit et Spir. s. n. 19; S. Vasile contr. Eunom 1. 5. t. 1. Nu numai din aceste locuri ale Sfintei Scripturi, dar și din altele, dovedesc teologii catolici, că Duhul Sfânt purcede nu numai dela Tatăl, dar și dela Fiul. Aceste locuri sunt:

- (a) Ioan. 16, 7 unde cetim, că Mântuitorul zise apostolilor: "De nu mă voi duce eu, Mângâietorul nu va veni la voi, iar de mă voi duce, îl voi trimite pe el la voi". Din aceste cuvinte ale lui Hristos: "îl voi trimite pe el (pe Duhul Sfânt) la voi" se dovedește că Duhul Sfânt purcede și dela Fiul, și această probă se bazează pe principiul teologic, că o persoană din sfânta Treime nu se poate zice a fi trimeasă de cât de acea persoană, dela care purcede.
- (b) Din cap. 16 stih 13 al evangheliei lui Ioan se ia o altă dovadă. Acolo cetim: Acela (Duhul Sfânt) mă va mări, căci va lua "dintr'al meu și va vesti vouă. Toate câte are Tatăl sunt ale mele, pentru aceasta am zis că va lua dintr'al meu și va vesti vouă". Din cuvintele: "va lua dintr'al meu", se dovedește purcederea Sfântului Duh și dela Fiul, căci fiind Duhul Sfânt Dumnezeu, și având el toate, din toată veșnicia, este cu neputință să ia într'alt chip din ale Fiului de cât purcezând din toată veșnicia dela Fiul. Am zis că este cu neputință să ia într'alt chip din ale Fiului de cât prin purcedere, pentru că dacă ar lua într'alt chip, atunci Sfântul Duh ar înceta să fie Dumnezeu, căci nu poate fi Dumnezeu acela, care are nevoie să ia ceva ce n'a avut mai înainte.

Va spune însă cineva: Isus Hristos a promis apostolilor că va trimite pe Sfântul Duh "carele dela Tatăl purcede" (Ioan. 15, 26), prin urmare Duhul Sfânt purcede numai dela Tatăl, iar nu și dela Fiul. Pentru a răspunde la aceste argumente aduse de Foțiu în capul al 2-lea al cărții intitulată *Logos peri tēs tou Hagiou Pneumatōs mystagōgias*, ar ajunge ceea ce a zis sfântul Augustin patru sute și mai bine de ani mai înainte de Foțiu.

Astfel scrie s. Augustin: "Așa dar dacă Duhul Sfânt purcede dela Tatăl și dela Fiul, pentru ce a zis Fiul: "dela Tatăl purcede" (Ioan 15, 26.) ? Oare pentrucă alta decât numai pentrucă el obișnuiește să atribuiească, și cele ce sunt ale sale, Tatălui, din care este și el? De aici s'a făcut că el a zis : "a mea învățătură nu este a mea, dar a aceluia care m'a trimis pe mine", (Ioan 7, 16). Așa dar, dacă aici (Ioan 7, 16), se înțelege a lui "învățătură, de care totuș a spus că nu este a lui, dar a Tatălui; cu cât mai mult acolo (Ioan 15, 26), trebuie să se înțeleagă, că Duhul Sfânt purcede și dela dânsul (dela Fiul), undea zis: "dela Tatăl purcede și nu a spus : "dela mine nu purcede" ? "Vezi Tract 99, în Ioan. n. 8, și de Trin. I. 15 n. 47.

Mai observăm că în evangelia lui Ioan c. 14, stih 26, Isus Hristos făgăduiește apostolilor pe Duhul Sfânt, pe care îl va trimite Tatăl întru numele lui, și cu toate acestea cineva îndrăzni să zică că numai Tatăl era să trimeată pe Duhul sfânt, iar nu și Fiul? Dacă s'ar putea aproba logica lui Foțiu și a urmașilor lui, am trebui să zicem numai decât, că numai Tatăl era să trimeată pe Duhul Sfânt, iar nu și Fiul, dar am greși foarte mult. Această greșală ni-ar arăta-o însuș Mântuitorul prin cuvintele zise puțin mai târziu aceluiași apostoli: "Iar eu adevărul zic vouă: că de folos este vouă, ca să mă duc eu; că de nu mă voi duce eu, Mângâietorul (s. Duh) nu va veni la voi; iar de mă voi duce, "îl voi trimite pe el la voi. (Ioan. 16, 8). Prin urmare, precum din cuvintele Mântuitorului, prin care spune că Tatăl va trimite pe Duhul Sfânt, nu putem concluda că numai Tatăl îl trimite, iar nu și Fiul; tot deasemenea din cuvintele Mântuitorului princare zice că Sfântul Duh purcede dela Tatăl, nu putem concluda că Sfântul Duh purcede numai dela Tatăl iar nu și dela Fiul. De unde se vede, că unicul argument al lui Foțiu, luat din Sfânta Scriptură, nu are **nici o valoare teologică**.

Această dogmă se mai dovedește și din tradițiune. Așa de exemplu, sfântul Atanasie dela Alexandria, mort la anul 373, scrie astfel în cartea despre Întruparea cuvântului lui Dumnezeu "n. 9: .De aceia zice David ; că la tine "este izvorul vieții, și întru lumina ta vom vedea lumină (Ps. 35 stih. 9), căci el știa că la Tatăl este Fiul, care este izvorul Duhului Sfânt". Și sfântul Epifanie, Mitropolitul de Salamis în insula Cipru (mort în anul 403), scrie în Ancorat No. 7. 8.: "Sfântul Duh este veșnic, nu născut nu făcut... dar din aceiași ființă a Tatălui și a Fiului este Duhul sfânt... în mijlocul Tatălui și al Fiului, din Tatăl și din Fiul, al treilea prin numire". Tot aceasta au învățat-o și sf. Ciril dela Alexandria, sf. Grigore Nisenul și alți sfinți părinți de la răsărit, pentru a nu numi pe cei latini.

9. "Și acela (Hristos) a dat pe unii apostoli, iar pe alții proroci, iar pe alții "evangelisti, iar pe alți păstori și învățători, ca să nu mai fim prunci învăluindu-ne "și purtându-ne de tot vântul învățăturii, prin amăgirea oamenilor, prin vicleșugul amăgitor al înșelăciunii," Efes- 4.11 etc. Vezi și Fapt. apost. 20, 28.

10. Pentru ca un sinod să fie ecumenic se cer câte-va condițiuni :

A) Din partea Papei se cere 1) ca sinodul să fie convocat de dânsul sau cu învoirea lui; 2) sinodul trebuie să fie prezidat de Papa sau de trimișii lui; 3) sinodul trebuie să fie confirmat de Papa. Această din urmă condițiune este cea mai trebuincioasă și nu poate lipsi nici odată, precum nici n'a lipsit.

B) Din partea membrilor sinodului se cere, ca Episcopii tuturor provinciilor să fie convocați. Nu este însă nevoie ca toți Episcopii să vină la sinod, nici nu sunt de ajuns vre-o douăzeci de Episcopi, dar sunt de trebuință atâția Episcopi, în cât să se poată zice despre sinodul lor, că reprezintă Biserica lui Isus Hristos.

Biserica catolică numără următoarele douăzeci de sinoade ecumenice:

I. la Niceea (I oară) la anul 325, sub Papa Silvestru.

II. la Constantinopol (I oară) la anul 381, sub Papa Damas.

III. la Efes în anul 431, sub Papa Celestin.

IV. la Calcedon, în anul 451, sub Papa Leon cel mare,

V. la Constantinopol (II oară) în anul 553, sub Papa Vigiliu.

VI. la Constantinopol (III oară) convocat în anul 680 sub Papa Agaton și sfârșit sub Papa Leon II în anul 681.

VII. la Niceea (II oară) în anul 787, sub Papa Adrian I.

VIII. la Constantinopol (IV oară) în anii 869 și 870, sub Papa Adrian II.

IX. în Lateran la Roma (I oară) în anul 1123, sub Papa Calixt II.

X. în Lateran (II oară) în anul 1139, sub Papa Inocențiu II.

XI. în Lateran (III oară) în anul 1179, sub Papa Alexandru III.

XII. în Lateran (IV oară) în anul 1216, sub Papa Inocențiu III.

XIII. la Lyon (I oară) în anul 1245 sub Papa Inocențiu IV.

XIV. la Lyon (II oară) în anul 1274, sub Papa Gregoriu X.

XV. la Viena (Franța) în anul 1311, sub Papa Clemente V.

XVI. la Constanța de la anul 1414—18 sub Papa Martin V.

XVII. la Florența de la anul 1438—49 sub Papa Eugeniu IV.

XVIII. în Lateran (V oară) de la anul 1512—17; sub Papii Iuliu II și Leon X.

XIX. la Trento (Trient) de la anul 1545—63 convocat sub Papa Pavel III și sfârșit sub Papa Piu IV.

XX. în Vatican la Roma de la 8 Decembrie 1869 până la 18 Iulie 1870 sub Papa Piu IX.

11. Despre infalibilitatea Papei vezi mai jos la § 3.

12. Această voință a lui Isus Hristos, o știm din cuvintele ce le-a zis apostolilor după învierea sa: "Datu-mis'a toată puterea, în cer și pe pământ. Drept aceea mergând **învățați toate neamurile...** învățându-i pe dânșii să păzească toate, câte am poruncit vouă. Și iată eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului". (Mat. 28, 19. 20).

13. Așa de pildă sfântul Ignațiu mucenicul, episcop de Antiochia, mort în anul 107 după Hristos, în epistola către creștinii din Smirna n. 8, scrise între altele: "Unde se arată episcopul acolo să lie și mulțimea ; precum ori și unde "este Hristos, acolo se află și **Biserica catolică**".

14. Astfel scrie sfântul Ciril dela Ierusalim, mort în anul 386: "Dacă vei călători vre-o dată prin orașe, să nu întrebi, unde este casa sfântă "(adică de rugăciuni), căci și sectele nelegiuirilor și ale ereticilor se silesc să și "cinstească vizuniile lor cu numele de case sfinte ; nici să întrebi numai unde "este biserica, dar întreabă unde este biserica catolică, căci aceasta este "numele propriu al acestei sfinte și mame a noastre tuturor, care este într'adevăr "și mireasa Domnului nostru Isus Hristos". (Catech. 18. n. 26).

15. Aceasta este învederat:

Numai Biserica romano-catolică este una, având nu numai o singură credință și totdeauna aceleași sacrameinte sau taine, dar are și unitatea socială, întrucât Papa este capul întregii Biserici căruia toți Episcopii catolici din cele cinci părți ale lumii sunt ascultători și supuși într'un chip admirabil. — Pe când celelalte Biserici necatolice nu se pot mândri cu această unitate, din potrivă unele se mândresc de a forma atâtea biserici autocefale, câte sunt statele politice, la cari ele se întind.

Numai Biserica romano-catolică este sfântă, căci într'însa se văd înflorind neconținut virtuțile, și ea produce neconținut sfinți, a căror sfințenie și minuni au fost dovedite cu procesele cele mai severe de închipuit. — Pe când celelalte biserici necatolice au încetat de a avea sfinți, lucru minunat, tocmai din clipa când s'au despărțit dela Biserica catolică.

Numai Biserica romano-catolică este în realitate catolică adică universală, căci afară de aceea că păstrează toate adevărurile primite dela Hristos, și afară de aceea că ea a fost în toate veacurile, dela Hristos încoace, ea singură se află răspândită în lumea întreagă și numai ea singură, chiar cu sacrificiul vieții misionarilor săi, răspândește lumina binefăcătoare a

evangheliei la toate națiunile, chiar la cele mai sălbatece, îndeplinind numai ea singură cu adevărat porunca dată de Isus Hristos apostolilor săi: învățați toate neamurile. (Mat, 28, 18) — Pe când bisericile despărțite de Biserica romano-catolică, nu au această catolicitate, și unele, departe de a-și da cea mai mică silință pentru a predica evanghelia la popoarele necreștine, se mândresc și se fălesc de a-și mărgini activitatea lor în cuprinsul națiunii, în care se află, cu alte cuvinte, se fălesc de a fi lipsite de semnul catolicității, pe care trebuie să-l aibă numai de cât adevărata Biserică a lui Isus Hristos.

Numai Biserica romano-catolică este apostolică, căci, pe lângă că ea păstrează sănătoasă toată învățătura apostolilor, ea mai poate arăta în Papa dela Roma pe legiuitul urmaș al Sfântului Petru, Vârhovnicul apostolilor. — Pe când celelalte biserici necatolice nu pot dovedi de a avea în realitate această apostolicitate.

Având numai Biserica romano-catolică în realitate cele patru semne distinctive ale adevăratei Biserici, urmează că numai ea este adevărata Biserică a lui Isus Hristos, și de aceea numai ea singură poartă cu drept cuvânt numele de ortodoxă adică drept credincioasă.

Încă câte-va cuvinte asupra riturilor Bisericii, pentru lămurirea acelor cari cred, că unitatea ei ar sta în unitatea riturilor. Biserica catolică departe de a fi vrăjmașă a diferitelor rituri, ea le aprobă. Astfel afară de ritul latin, care singur admite pentru slujbele liturgice limba latină. Biserica catolică mai numără în sânul său și ritul grec, ritul greco-român, ritul greco-rutean, ritul greco-bulgar, ritul greco-melchit, ritul armean, ritul siriac, ritul siriaco-maronit. Chiar la Roma, în capitala catolicismului, se celebrează slujbele liturgice nu numai după ritul latin, dar și după mai multe din riturile sus numite.

16. În această privință sunt vrednice de amintit cuvintele Papei Piu IX, care în enciclica “Quanto conficiantur dela 10 August 1863 scrie ast-fel: ”Este “cunoscut că aceia, cari fără vina lor nu cunosc prea sfânta noastră religieune, ”dar împlinesc cu siguranță legea naturală și poruncile ce Dumnezeu a întipărit “în inimile tuturor și sunt gata să asculte de Dumnezeu, și duc o vieța onestă ”și dreaptă; pot prin lucrarea luminii și a harului dumnezeesc să dobândească “vieța veșnică, fiindcă Dumnezeu, care vede, cercetează și cunoaște mințile, ”sufletele și gândurile tuturor, prin bunătatea și mila sa, nu va suferi să “fie pedepsit cu chinuri veșnice acela, care nu este vinovat de vreun păcat făcut ”cu știință și de bună voie”. — Din aceasta se vede, că Biserica catolică nu osândește de cât pe oamenii de rea credință, adică pe aceia, cari, cunoscând adevărul, nu voesc să-l îmbrățișeze, **sau având mari îndoieli de a fi în rătăcire, nu-și dau nici o silință de a cerceta unde se află adevărul.** Fără îndoială că ast-fel de oameni nu se pot mântui, pentru că cunoscând voința lui Dumnezeu se împotrivesc ei și nu voesc a i se supune. — Din cele mai de sus s’ar putea scoate multe urmări practice, dar pentru a fi scurt ajunge să notăm aceste două. Întăia e că pe nedrept prin urmare se învinuște Biserica catolică **de intoleranță** când, susținând cu argumente puternice și de neînvins, că ea singură e adevărata Biserică întemeiată de Isus Hristos, și că în afară de ea nu e mântuire, condamnă în chip dogmatic toate celelalte religii ca false. Dar ar putea oare Biserica să trădeze datorită ei tăcând și în chip practic admitând, că adevărul se poate împăca cu greșeala, lumina cu întunericul, Hristos cu Belial? (Vezi II. Cor. p, 14-16).

A doua urmare e, că greșesc acei catolici (catolici numai după nume) cari nu se rușinează să proclame, și la timp, când le convine, să pună în practică principiul eretic, **că toate religiile sunt egale, orice biserică e bună spre a se mântui**, ca și cum nu D-zeu ar dicta omului legea, dar omul lui D-zeu. Deschidă acești orbi ochii la lumină, până mai au timp ; să studieze, va să zică, religia cum trebuie să fie studiată, și se vor convinge, că după cum nu e nici nu poate fi decât **un singur Domn, o singură credință, un singur botez, un singur Dumnezeu** (Efes. 4,5, 6); tot așa nu e, nici nu poate fi decât o singură adevărată Biserică a lui Isus Hristos, afară de care prin consecință necesară nu poate fi mântuire. *Cine crede în el (în Isus Hristos) nu e osândit, dar cine nu crede, este deja osândit, fiindcă nu crede în numele unui născut Fiu al lui Dumnezeu* (Ioan. 3, 18). *Iată pentru ce toți aceștia nu pot aștepta răsplata veșnică de la Dumnezeu, și iată cum greșesc aceia, cari zic că toate religiunile sunt bune spre a se mântui.*

17. Ast-fel a zis Isus Hristos sfântului apostol Petru : «Tu ești Petru (piatră), și pe această piatră voi zidi Biserica mea, și porțile iadului nu o vor birui pe dânsa» (Mat. 16, 18).
18. “Și-ți voi da ție cheile împărăției cerurilor, și orice vei lega pe pământ, va fi legat și în cer; și orice vei deslegă pe pământ, va fi deslegat și în cer.” (Mat. 16. 19).
19. După ce a înviat Isus Hristos zise apostolului Petru : «Paște mieluşei mele». Ioan (21,15) și “paște oile mele”. Ioan (21,16, 17).
20. Această credință a Bisericii catolice, că sfântul apostol Petru este cap al Bisericii, și mai mare între toți apostolii, este foarte lămurit cuprinsă în cărțile bisericești ale răsăritenilor despărțiți de Biserica catolică. Vom aduce câteva exemple: Așa să luăm Mineiul lunei lui Ianuarie, care într-un chip acum a doua oară s’au tipărit în zilele prea înălțatului nostru Domn Mihail Grigore Sturza V. V. Cu blagoslovenia înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop și Mitropolit al Moldovei Kyriu Kyr, Meleti. De pre originalul cel îndreptat de Prea Sfințitul Episcop al Argeșului Kyr Iosif. Indreptându-se după putință potrivit Mineilor eșite la Constantinopol în anul 1843. Prin sânguința și cheltuiala Preacuviosului Archimandrit și stareț al sfintei Monastiri Neamțul și Secul. Kyr Neonil.—Tipografia Sf. Monastiri Neamțul, anul 1846. De Ieronimahul Kleopa

Tipograful. În acest Mineiu, la ziua a 16 a lunii, în care se serbează închinarea cinstului lanț al sfântului și tot laudatului Apostol Petru, cetim la fila 115: «Slavă. Ca pre unmai mare al înțelepților Apostoli, și descuitoriu al împărăției cerului, te laudăm pre tine cu credință Apostole și sărutăm cu curată cunoștință Petre lanțurile cari ai purtat ca un făcător de rele». După aceea la fila 117 găsim: «Condac (după pensa 6).—**Pre cel mai mare și mai întâiu de cât Apostolii**, pre dumnezeescul Ucenic al adevărului,**pre marele Petrusă**’l laudăm ș. c. 1.» Apoi în Mineiul lunii lui Iunie tipărit tot în Monastirea Neamțului Ia 1846, la ziua 29 a lunii în care este sărbătoarea sfinților Apostoli Petru și Pavel, Ia fila 122 găsim ”Canonul sfântului Petru, Pensa 1. — Cel ce este mai înainte de veci, mai înainte pre tine cunoscându-te, te-au rânduit prea fierbinte Petre,**ca pre un mai mare al Bisericii și întâiu pre scaun șezătoriu**». Iar la fila 123: Alt canon.—«Tu, sufletelor credincioșilor te-ai pus**petră de temelie de mult preț**, în marginea unghiului, a Mântuitorului și Domnului». Și la fila 126 : Iu Hvalite, stihira 3 — Tu dupre vrednicie petră te-ai numit, când credința Bisericii neclătită Domnul o au întărit,**și pre tine mai mare păstorul oilor celor cuvântătoare te-au pus**: De unde și descuitoriu porților cerești, pre tine ca pre un bun te-au încredințat ca să descui tuturor celor ce vin cu credință”. Mai sunt și alte locuri ce le lăsam de o parte.

21. După cum vedem, Isus Hristos zice, că Satana a cerut pe toți Apostolii, să’i cearnă ca grâul, nu pentru alta de cât pentru a le răpi credința și așa a’i pierde. Însă ce face Hristos ? Se roagă el pentru toți Apostolii, ca credința lor să nu piară ? Nu, ci se roagă numai pentru Petru: “m’am rugat pentru tine, ca să nu piară credința ta”, și după aceea îi poruncește Hristos lui Petru, ca el să întărească pe frații săi, adică pe ceilalți Apostoli. De aci urmează, că una din datoriile lui Petru, ca cap al Bisericii, a fost să întărească în credință nu numai pe poporul creștin, dar chiar pe frații săi, adică pe Apostoli. A întări însă în credință pe frații săi, n’ar fi putut Petru, dacă el, ca cap și învățător al Bisericii n’ar fi fost *infalibil*, neputând învăța nimica greșit în lucruri de «credință sau moravuri. — Acest adevăr se mai dovedește din cuvintele lui Isus zise lui Petru : paște mieluseii mei, adică pe poporul creștin: paște oile mele, adică pe Apostoli și pe Episcopi. (Ioan. 21, 15—17). Căci cum ar fi putut paște Petru, capul Bisericii, pe credincioși și pe Apostoli de cât numai prin învățatura cea sănătoasă a Evangheliei? Și oare cum ar fi fost cu putință, ca Hristos să îndatorească pe creștini să asculte de un păstor, de un cap, care li-ar fi putut da o învățătură greșită ? Fără îndoială că Mântuitorul nu putea face aceasta, și de aceea el s’a rugat, ca credința lui Petru, a capului Bisericii, să nu piară, dar ca acel cap să întărească pe frații săi în toate zilele, până la sfârșitul lumii, până când va ținea și Biserica lui Isus Hristos.—Apoi Isus Hristos a făgăduit, să aprobeze în cer orice va lega sau va deslega Petru, adică orice va hotărî el pe pământ ca cap al Bisericii (Mat. 16, 19). De aici urmează, că Hristos a dat lui Petru, ca cap al Bisericii, darul infalibilității, adică darul să nu poată hotărî nimica greșit în lucru de credință sau de moravuri. Căci dacă Isus Hristos n’ar fi înzestrat pe Petru cu acest dar al infalibilității, atunci ar fi făgăduit să aprobeze în cer chiar acele hotărîri ale lui Petru, cari ar fi fost greșite sau eretice, ceea ce nu putem zice fără tăgăduirea dumnezeirii lui Hristos.
22. Pentru a dovedi că Papa dela Roma a fost recunoscut totdeauna de cap obștesc al Bisericii întregi, vom aduce un fapt din cea mai adâncă vechime. Pe timpul când trăia sfântul apostol și evangelist Ioan și cârmuia Bisericele din Asia, iar Ia Roma era Papa Clement, se ivi o răscoală între creștinii din Corint. Aceștia, pentru a pune un sfârșit neînțelegerilor, s’au adresat la Papa Clement, ca el să pună lucrurile în rânduială, și Clement li scrise acea epistolă renumită și demnă de admirațiune, despre care amintește în Istoria bisericească vechiul scriitor Eusebiu, episcop de Cesarea (mort pe la anul 340). De sigur că nimeni nu poate bănui pe acest istoric. (Vezi Euseb. Histor. Eccl. I. III. c. 12). Din acest fapt oricine va putea să vadă, că de aceea s’au adresat Corintienii la Papa Clement și nu la sfântul apostol Ioan (care se afla aproape de dânșii), pentru că ei credeau că Papa dela Roma, ca urmaș al sf. Petru, era capul cel mai mare și păstor obștesc al Bisericii întregi. Această credință a păstrat-o totdeauna Biserica catolică și s’a păstrat chiar în cărțile bisericești ale răsăritenilor despărțiți de Biserica catolică. Așa de pildă în *Mineiul lunii lui Ianuarie*, tipărit în Mănăstirea Neamțului în anul 1846, la ziua a doua a lunii, în care se face *pomenirea celui dintre sfinții Părintelui nostru Silvestru Papa de la Roma*, la fila 15 vedem : ”Icos. — **Îmbogățindu-te cu scaunul Vârhovnicului (mai marelui) Apostolilor**, te-ai arătat slujitor lui Dumnezeu prea minunat: Împodobind, întărind și măbind Biserica cu dogme dumnezești prea înțelepte Silvestre”. Iar în *Mineiul lunii lui Februarie*, (tipărit Ia Neamț în 1847) la ziua a 18 a lunii în care se cinstește *cel întru Sfinți Părintele nostru Leon Papa Romii*, la fila 77 cetim : “Pensa 6.—”Cel de acumurmătorul cinstului Petru, și îmbogățit cu scaunul cel mai de sus al aceluia, carele având râvnă ferbinte, cu îndemnare dumnezească alcătuște carte, ș. c. 1.” Apoi în *Mineiul lunii lui Noembrie*, (tipărit Ia Neamț în anul 1845) la ziua a 25 a lunii, în care se cinstește *cei dintru sfinți Părinții noștri Climent Papa Romii și Petru al Alexandriei*, la fila 171 găsim: ”Slavă a Sf. Climent — De supărările patimilor odihindu-ți gândul, l-ai făcut a se zăbovi la cunoștința celor ce sunt cu adevărat, prea sfințite Climente. Pentru aceea cela ce chiar și mai înainte de toate acestea, te-au tras la acesta, prin Vârhovnicul (mai marele) Apostolilor Petru carele te-au învățat pre tine cele dumnezești,**și te-au lăsat vrednic următoriu lui și în urma căruia bine ocărmuind Biserica**prea înțelepte, cu sfârșit mucenicesc te-au mutat către dânșul ș. c. 1.” Dintr’aceste și din alte locuri ale Mineiilor se dovedește, care fu în vechime credința Bisericii de răsărit înaintea despărțirii sale de Biserica catolică. Când patriarhii de Constantinopol și-au schimbat mai târziu credința cea veche, primită dela apostoli și de la sfinții părinți, cărțile liturgice au mai rămas aceleași până în zilele noastre, așa că astăzi, fiecare om de bună credință, cetind cu luare aminte acele cărți, poate să vadă lămurit că nu Biserica catolică, dar patriarhii de Constantinopol s’au depărtat de calea adevărului. Primatul Papei asupra

Bisericii întregi se poate arăta din însăși istoria lui Foțiu. Puține fapte se găsesc, cari să dovedească mai lămurit supremația Papei dela Roma asupra tuturor patriarhilor și episcopilor, chiar de la răsărit. Cari au fost sentimentele lui Foțiu în această privință, ne arată purtarea lui față cu Papa. Așa, Foțiu a apelat la Papa pentru a fi recunoscut patriarh legiuit de Constantinopol, arătându-i că legiuitul patriarh Ignație s'ar fi lepădat de patriarhat, care lucru însă nu era adevărat. Foțiu a căutat să câștige pentru sine prin viclenii și prin silă, pe trimeșii Papii, spre a da de înțeles răsăritenilor, că Papa l'ar fi recunoscut de episcop. Și după ce Foțiu a fost alungat întâia dată de pe scaun, atât legiuitul patriarh Ignație cât și Împăratul Vasile au rugat pe Papa, ca el să lecuiască relele Bisericii de Constantinople. Iar după moartea lui Ignație, împărații, patriarhii, episcopii dela răsărit și însuși Foțiu, s'au adresat la Papa, rugându-l să permită lui Foțiu de a se sui pe scaunul de Constantinople ; și când Papa n'a aprobat usurpațiunile, și pretențiunile ambițioase ale lui Foțiu, atunci el a rupt orice legături cu Roma, și a sămănat acea sămânță, care a rodit dureroasa desbinare ce ține până azi. Dacă toți ar considera aceste lucruri, desbinarea între biserici ar înceta, și toți ar asculta de acel păstor, căruia singur a zis însuși Hristos; "Paște oile mele", "paște mieluşei mei". (Ioan 22, 15. 17.)

23. Pentru a zădărnici toate silințele vrăjmașilor Bisericii, cari caută să înegrească dogma despre infalibilitatea Papei, trebuie să luăm bine aminte toate condițiunile arătate în acest răspuns. Dintr'însul se vede că subiectul infalibilității este Papa, **numai atunci când vorbește ca cap și învățător obștesc al Bisericii**; obiectul infalibilității este **învățătura despre credință și despre moravuri, și alta nimic**. Prin urmare, Biserica catolică n'a hotărât, că Papa este infalibil când vorbește ca învățător particular, sau când hotărăște ceva ce nu privește nici credința, nici moravurile. De asemenea Biserica catolică n'a hotărât că **Papa nu poate păcătui**, precum tâlmăcesc infalibilitatea mincinoșii sau ignoranții vrăjmași ai catolicismului. Nu numai că sinodul ecumenic ținut în Vatican n'a învățat o astfel de monstruositate; dar slavă Domnului, nici n'a visat-o încă vre-un teolog catolic.
24. Mat. 16, 27; Rom. 2, 6; II Cor. 9, 6; Apoc. 22, 12.
25. "Cine va fi adăpat în nume de ucenic pe unul dintre acești mici cu un pahar de apă rece, adevăr zic vouă nu va pierde plata sa (Mat. 10, 42).
"De aceea fie că mâncați, fie că beți, fie că faceți altceva, faceți tot spre mărirea lui Dumnezeu (1. Corint. 10, 31).
"Și orice faceți în cuvânt sau în lucru, faceți toate în numele Domnului Isus, mulțumind printr'însul lui Dumnezeu Tatăl (Col. 3, 17).
26. Sunt unii părinți cari la nevoie lasă să se boteze copiii lor de un preot necatolic, și apoi nu-i mai cresc în religiunea catolică, clar în aceea în care au fost botezați, *crezând că fiecare este dator să trăiască în religiunea, în care a fost botezat*. Această părere este cu totul greșită, căci Dumnezeu poruncește ca fiecare om să trăiască în religiunea, pe care el a întemiat-o și ne-a dat-o, iar nu în care cine-va s'a născut, sau a fost botezat. De aceea, dacă vre-un părinte a greșit odată, lăsând să boteze copiii de un preot necatolic, apoi nu trebuie să greșescă, înc'o dată, crescând copiii în acea religiune. Căci am văzut în Partea I capitulul X, § 1, că numai religiunea catolică este cea adevărată și întemiată de Isus Hristos, și că afară de dânsa nu este mântuire. Prin urmare părinții au datoria înaintea lui Dumnezeu să-și crească copiii în religiunea catolică, singura adevărată, chiar dacă au comis greșala lăsându-i să fie botezați de un preot necatolic. Asemenea părinți cad sub excomunicațiune. (Canon 2319, sub 4).
27. Numai copiii principilor pot fi botezați afară din biserică; însă trebuie să însemnăm că principii au un paraclis (*capelă*) în palatul lor: copiii celorlalți credincioși pot fi botezați acasă, *însă numai când există o pricină gravă, și cu învoirea Episcopului*.
28. Vezi 349.
29. Biserica serbează orânduirea Euharistiei în Joia Săptămânii Mari, dar fiindcă în această zi se face și amintirea patimilor Mântuitorului, Biserica a hotărât de a serba, într'un chip deosebit și solemn, întocmirea Euharistiei în Joia după Duminica prea sfinte Treimi, care sărbătoare e numită Joia Verde, pe când adevăratul ei nume e sărbătoarea Trupului Domnului nostru Isus Hristos. Numele de Joia Verde vine de acolo fiindcă în acea zi bisericile și drumurile, pe unde trece procesiunea cu P. Sf. Sacrament, se împodobesc cu flori și cu verdeață.
30. Papa, prin Sfânta Congregațiune a Riturilor, a poruncit următoarele:
 1. «Toți credincioșii, trecând înaintea altarului în care se păstrează prea sfânta Euharistie, sunt datori să se îngenuncheze». (14 Dec. 1602). Această îngenunchiare se face plecând genunchiul drept până la pământ și apoi ridicându-l.
 2. "Când prea sfântul sacrament al Euharistiei este expus în "public descoperit, toți aceia cari trec înaintea iui, fie ei de "orice condițiune și demnitate... sunt totdeauna datori de a se îngenunchia cu amândoi genunchii". (16 Aug. 1652).
31. Ofertorul vine după cetirea evangheliei, când preotul oferă lui Dumnezeu pâinea sau hostia și vinul din potir.—Prefacerea sau consecrațiunea,—când preotul spune asupra pâinii: "acesta este trupul meu", iar asupra vinului: «acesta este sângele meu". — Comunicarea, — când preotul se împărtășește.

32. Primii credincioși, convertiți de Vârhovnicul Apostolilor în însăși ziua Rusaliilor, se împărtășeau în fiecare zi. Despre ei scrie în Faptele apostolilor (cap. 2, 42.) evangelistul sf. Luca: *”Stăruiau în învățătura Apstolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciuni”*.
33. Nu trebuie să facem rugăciuni cu gura în momentul, în care preotul ne dă sf. Comunicătură ; deasemenea nu trebuie să facem cruce nici imediat înainte, nici imediat după primirea sf. Împărtășeniei, ci numai când preotul, care împărtășește, ne binecuvântează dela altar.
34. Acest act de căință nu e necesar numai de cât; se poate formula și alt cumva. Ceea ce e neapărat de trebuință, e ca ori care ar fi fapta de căință, să nu fie spusă numai cu gura, dar să fie întovărășită și simțită cu inima.
35. E foarte greșită credința acelor, cari susțin că cu primirea sf. Maslu se grăbește moartea bolnavului. Iată ce ne zice în această privință Dumnezeu prin gura sf. Apostol Iacob (5,14—15): *Este cineva bolnav între voi? Să cheme la sine pe preoții Bisericii, și ei să se roage peste dânsul, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului: și rugăciunea credinței va scăpa pe cel bolnav și Domnul îl va scula; și dacă a făcut păcate, i se vor ierta.* De acea foarte rău fac aceia cari așteaptă cu chemarea preotului până când bolnavul luptă cu moartea.
36. Iată ce scrie în această privință sf. Apostol Pavel (Ebr. cap, V, 1, 2, 4): *Orice arhiereu (preot sau Episcop), fiind luat dintre oameni este pus pentru oameni în cele către Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate, putând fi îngăduitor către cei neștiutori și rătăcitori, fiindcă și el însuș e împresurat de slăbiciune... Nimeni nu-și ia cinstea aceasta, ci fiind chemat de Dumnezeu după cum și Aaron.*
37. Conform decretului **“Ne temere”** din 2 August 1907 sunt valide numai acele căsătorii, ce se contractează în prezența parohului catolic sau unui preot delegat și în prezența a cel puțin doi martori. Această lege valorează și pentru acei catolici, cari contractează căsătorie cu necatolici, *chiar după ce au obținut dispensa de împiedicare de religione mixtă*. Prin urmare rezultă fără îndoială, că căsătoria necontractată înaintea parohului catolic sau a unui preot delegat, e nulă înaintea lui Dumnezeu și a Bisericii lui.
38. Condițiunile puse de Biserica catolică, când învoește o căsătorie mixtă sau amestecată, se razimă pe însuș legea naturală și cea dumnezească, pe cari Biserica este datoare de a le apăra din toate puterile.
- Ceea ce judecă Dumnezeu despre căsătoriile mixte, putem înțelege din porunca dată de dânsul Evreilor, Astfel, citim în Sfânta Scriptură, că înainte de a introduce pe Evrei în pământul făgăduit în care trebuiau ei să găsească pe Hetei, Amorei, Cananei și alte popoare, Dumnezeu li-a poruncit așa: *”Nici să vă încuscriți cu ei: fata ta să n’o dai feciorului lui, și fata lui să n’o ia feciorul tău ; că ea va face pe feciorul tău, să se depărteze de la mine, și să slujească la dumnezei străini; și mânia Domnului se va aprinde asupra voastră, și te va pierde pe tine degrabă”*. (A doua lege 7, 3—4, Mai vezi III Reg. 11,1. ș. c. 1.).
39. Sinodul Tridentin sess. XXIV, can. VII. hotărăște : *“De va zice cineva, că Biserica rătăcește, când a învățat și învață că, după doctrina evanghelică și apostolică, legătura căsătoriei nu se poate desface din pricina adulterului unuia din căsătoriți; și că rătăcește, când învață că amândoi, chiar cel nevinovat, care nu a pricinuit adulterul, nu pot face altă căsătorie cât timp trăește, partea cealaltă; și că rătăcește, când învață că curvește atât bărbatul care, părăsind pe femeia adulteră, se însoară cu alta, cât și femeia care părăsind pe bărbatul adulter, se mărită după altul ; să fie afurist”*.
40. Vezi Cartea Eșirei cap. 20.
41. Nici un interes vremelnice, nici frica de judecata lumii, nici prieteșugul nu pot scuti pe un catolic de îndeplinirea acestei legi, căci noi suntem datori de a mărturisi credința noastră și înaintea oamenilor. De aceia zice sfântul apostol Pavel: *“Cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire”*. (Rom. 10, 10). Și însuș Isus Hristos a zis : *“Tot cel ce mă va mărturisi înaintea oamenilor, și eu îl voi mărturisi înaintea Tatălui meu, care este în ceruri. Și oricine se va rușina de mine și de cuvintele mele, de acesta Fiul omului se va rușina, când va veni întru mărirea sa și a Tatălui și a sfinților îngeri”*. (Mat. 10,32 ; Luc 9,26). Acei cari comunică cu ereticii în lucrurile sfinte, mai ales primind sfintele sacramente dela dânsii, sunt chiar excomunicați ; de oarece sunt socotiți implicit că *cred ereticilor*, aceia cari primesc sf. taine dela eretici conform ritului lor.
42. Despre dragostea către D-zeu, vezi partea III, cap. I, § 1.
43. Astfel de superstițiuni sunt d. p.: a) oprirea morților pe drum și așternerea pânzei, când se transportă la groapă; b) boala, moartea ori nenorocirea, ce se crede că trebuie să vie în casa unde isprăvește preotul binecuvântarea dela Bobotează ; c) creșterea mare a cănepei pe ogorul acelor, cari beau la crâșmă în Miercurea Cenușei, în care zi dimpotrivă ni se cere o mai mare pocăință ; d) credința că lucrarea în cele 9 Joi de Paști, sau în ziua de sf. Ilie atrage grindina, trăsnetul și alte nenorociri ; e) pierderea sporului sau a manei pentru acela, care dă ceva dela vite sau dela casă Vineria; ș. a. m. d.

44. Acest mare păcat se numește *simoni*edela Simon magul, care fiind botezat, “văzând că prin punerea mânilor Apostolilor se dă Duhul Sfânt, le aduse bani zicând: Dați-mi și mie această putere, ca ori pe cine voi pune mâinile, să primească Duhul Sfânt. Iar Petru a zis către el: Bani tăi să fie cu tine spre pierzare, căci ai socotit că darul lui Dumnezeu se agonisește cu bani. Tu nu ai parte nici soartă întru cuvântul acesta, pentru că inima ta nu este dreaptă înaintea lui Dumnezeu. Pocăște-te drept aceia de această răutate a ta, și te roagă lui Dumnezeu, doar ți s’a ierta ție această cugetare a inimii tale. Că văd că ești întru amărăciunea fierii și întru legătura nedreptății.” (Fapt. Apost. 8, 18—23). De aceia Biserica, urmând pilda întâiului Papă sf. Petru, a pedepsit totdeauna și pedepsește chiar astăzi păcatul simoniei cu pedepsele cele mai mari.
45. Iată ce ne spune în privința aceasta Dumnezeu: “De ai făcut vot lui Dumnezeu, să nu întârzi a-l împlini; căci el nu se place cu nebunii; ceeace ai făgăduit, plătește. Mai bine este să nu faci vot, decât să faci vot și să nu plătești”. (Eccl. 5, 4).
46. Aici mintim cuvintele lui Isus Hristos: “Cela ce iubește pe tată sau pe mamă mai mult de cât pe mine, nu este vrednic de mine”. (Mat. 10, 37). Aceasta va să zică, că acela iubește pe tatăl sau pe mama sa mai mult decât pe Dumnezeu, când pentru a-i asculta, nu ascultă de Dumnezeu, săvârșind chiar un păcat.—Însă se înțelege, că chiar în cazul când copiii nu trebuie să asculte de poruncile părinților, ca să asculte, mai degrabă de poruncile lui Dumnezeu, rămân datori de a-i respecta și de a-i iubi.
47. “Cel ce cruță varga, urăște pe fiul său, iar cel ce-l iubește, îl ceartă de timpuriu (Prov, XIII, 24).—Nu cruța copilului musturarea ; căci de-l vei bate cu varga nu va muri. Bate-l cu varga, ca să scapi sufletul lui de pieire (Prov. XXIII, 13—14).—Varga și musturarea înțelepciune dau, iar copilul lăsat în voia sa rușine va aduce mamei sale”. (Prov. XXIX, 15).
48. “Stăpânilor, dați slugilor ce este drept și ce este potrivit, știind că și voi aveți stăpân în cer” (Col. IV, 1).
49. Cât de mare este păcatul scandalului, adică al smintei, putem ușor înțelege din aceste cuvinte ale Mântuitorului: “Cu neputință este să nu vie smintelile : dar vai acei prin care vin. Mai de folos i-ar fi lui, ca să i se lege o piatră de moară de grumazul lui, și să fie aruncat în mare, de cât să smin- tească pe unul dintr’acești mici”. (Luc. 17, 1, 2).
50. Iată ce spune în această privință sf. Scriptură : “Martorul mincinos nu rămâne nepedepsit, și cel ce spune minciuni nu va scăpa”. (Prov. 99,5,9).—“Gura care spune minciuni, dă moarte sufletului”. (Sap, 1, 11).—“Voi sunteți din tatăl diavolului, și voiți să faceți poftele tatălui vostru. Acela dela început era omorător de oameni și nu stă în adevăr, pentru că întrânsul nu este adevăr. Când vorbește minciuna, vorbește din ale sale, pentru că este mincinos și tată al minciunii” (Ioan 8, 44), ș, a. m. d.
51. Isus Hristos a spus : “Dacă aduci darul tău la altar și acolo îți vei fi adus aminte, că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă acolo darul tău înaintea altarului și mergi întâiu, împacă-te cu fratele tău, și atunci venind adu darul tău”. (Mat. 5, 23—24). Eu zic vouă : iubiți pe vrăjmașii voștri, bine faceți celor ce vă urăsc pe voi, și vă rugați pentru cei ce vă prigonesc și vă supără pe voi; ca să fiți fiii Tatălui vostru care este în ceruri“. (Mat. 5. 44, 45). ”De veți ierta oamenilor păcatele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru ceresc păcatele voastre. Iar de nu veți ierta oamenilor, nici Tatăl vostru nu va ierta vouă păcatele voastre“. (Mat. 6, 14, 15).—Apoi Isus s’a rugat pentru vrăjmașii săi, cari l-au răstignit, zicând. ”Părinte, iartă-li lor, căci nu știu ce fac”. (Luc. 23, 34).
52. Biserica nu îndepărtează dela sine, adică nu excomunică, de cât pe aceia, cari s’au făcut vinovați de mari nelegiuiri. Între cei excomunicați ne mărginim de aminti numai:
- pe aceia, cari se bat în duel, sau numai provoacă, ori primesc provocarea și pe toți părtașii, sau cari dau vreun ajutor pentru duel, și chiar pe aceia cari privesc din adinsul duelului, îl permit sau nu-l opresc, pe cât li este în putință;
 - pe aceia, cari se înscriu în secta francmasonică, sau în orice altă sectă de soiul acesta, care meșteșugeste pe față, sau pe ascuns împotriva Bisericii, sau a legiuitelor autorități; de asemenea și pe aceia, cari sprijinesc aceste secte, și nu descoperă pe capii lor;
53. Biserica oprește de a înmormânta cu preot și ceremonii bisericești:
- pe păgâni, pe jidani și pe necredincioși;
 - pe eretici și pe părtinitorii lor;
 - pe apostatii dela credința creștină;
 - pe schismatici, și pe excomunicați;
 - pe cei înscriși la francmasoni și alte societăți secrete;
 - pe aceia, cari seucid din desnădăjduire sau de mânie (însă nu pe aceia cari seucid din nebunie bine dovedită), afară numai dacă n’au dat semn vădit de pocăință înainte de a muri;
 - pe aceia, cari se bat în duel, dacă mor pe însuș terenul luptei, chiar de au dat semne de pocăință; ba mai mult încă, **chiar dacă au murit în afară de terenul luptei și au primit sf. taine;**

- (h) pe aceia, cari au dispus, ca să fie arși după moarte;
- (i) pe păcătoșii publici și cunoscuți, cari mor fără a se pocăi (între păcătoșii publici se numără mai cu seamă **concubinari**);
54. Afară de toate Duminecile de peste an, și afară de sărbătoarea Înălțării Domnului, care cade 40 de zile după Paști, sărbătorile ce trebuie să le ținem sunt următoarele șapte:
- (a) Circumcisiunea Domnului Nostru Isus Hristos, la 1 Ianuarie.
- (b) Epifania (arătarea) Domnului, la 6 Ianuarie.
- (c) Sfântul Iosif, la 19 Martie.
- (d) Trupul Domnului (Joia Verde), întâia zi de Joi după Dumineca Sfintei Treimi.
- (e) Sfinții apostoli Petru și Pavel, la 29 Iunie.
- (f) Adormirea Maicii Domnului, la 15 August.
- (g) Sărbătoarea tuturor Sfinților, la 1 Noembrie.
- (h) Zămislirea Neprihănită a prea sfintei Fecioare, la 8 Decembrie.
- (i) Nașterea Domnului Nostru Isus Hristos, la 25 Decembrie.
55. Sunt scutite acele slugi, cari nu pot lăsa treaba lor fără o mare pagubă a stăpânului.
- De asemenea sunt scutite acele slugi, pe cari stăpânul le oprește să meargă la liturghie și nu pot găsi ușor un alt loc. Aceste slugi sunt însă datoare să caute cu sârguință, ca să înlăture aceste piedici, și să-și caute alt stăpân, la care vor avea toată libertatea de a-și îndeplini datoriile religioase.
56. Ar mai face un păcat de moarte și acela, care din vina sa ar lăsa la liturghie toate rugăciunile până la Evanghelie, împreună cu toate câte urmează după comunicarea preotului până la sfârșit; căci aceasta este o parte mare din liturghie. Cine ar lăsa numai o parte mică din liturghie, precum dela început până la Evanghelie, sau după comunicare până la sfârșit, ar face un păcat lesne-iertător. **Biserica poruncește ca creștinii să asculte liturghia întregă.**
57. Creștinii, cari sunt însuflețiți de credință vie ascultă sfânta liturghie în fiecare zi, după pilda, ce le-au lăsat-o cei dintâi creștini. (Vezi Fapt. Apost. II, 42),
58. În această privință sf. Apostol Iacob ne spune : “Faceți-vă dar împlinatori ai cuvântului, și nu numai auzitori, înșelându-vă pe voi înși-vă. Că dacă cineva este auzitor al cuvântului și nu împlinator, acesta seamănă bărbatului, care privește în oglindă fața firii sale : căci s’a privit pe sine și a plecat, și îndată a uitat ce fel era. Cine s’a uitat însă în legea desăvârșită a stării de sine, și a stăruit la ea, nefăcându-se auzitor uituc, ci îndeplinitor al lucrului, acesta va fi fericit în îndeplinirea ei”. (Iac. I, 22–25).
59. Postul Mare a fost orânduit de Apostoli, spre a imita postul de patruzeci de zile al lui Isus Hristos; spre amintirea patimilor și a morții Mântuitorului; și spre a ne pregăti vrednicește pentru sfintele Paști.
60. Postul celor patru timpuri își are începutul tot de la Apostoli, și a fost orânduit spre a mulțumi lui Dumnezeu pentru binefacerile primite; spre a face pocăință pentru păcatele noastre ; spre a cere harul lui Dumnezeu; în sfârșit **pentru a cere dela Dumnezeu preoți buni și vrednici.**
61. Ajunurile în care trebuie să postim sunt:
- (a) ajunul Rusaliilor;
- (b) ajunul Adormirii Maicii Domnului (14 August);
- (c) ajunul tuturor Sfinților (31 Octombrie);
- (d) ajunul Nașterii Domnului Nostru Isus Hristos (24 Decembrie);
62. Precum Biserica a primit puterea dela Hristos ca să orânduiască posturi, tot așa a primit și puterea de a îndulci rigoarea lor, sau chiar de a le desființa. Papa, ca cap al Bisericii, din pricina multor împrejurări obișnuite să îndulcească rigoarea postului, învoind de a mânca lapte și chiar carne în oarecare zile de post. Această dispensă nu este totdeauna în toate locurile aceeași, după cum sunt deosebite împrejurările în privirea cărora Papa dă dispensa; de aceea trebuie să ne informăm în fiecare an, care este dispensa învoită și publicată prin biserici, și nu ne putem servi de cât de dispensa dată pentru eparhia în care ne aflăm.
63. Dacă în timpul anului, o sărbătoare de poruncă cade într’o Vineri, atunci se poate mânca carne în acea zi; însă nu în timpul Postului Mare.

64. Nu ce intră în gură spurcă pe om; însă neascultarea și nesupunerea, care iese din inima omului, spurcă pe om (Mat. 15,11 și 18), precum ne dovedește păcatul întâilor noștri părinți Adam și Eva. Adam și Eva au păcătuit pentru că, mâncând din pomul oprit, au fost neascultători lui Dumnezeu, tot așa păcătuiesc acei creștini, cari nu țin postul sau mănâncă carne în zilele oprite, pentru că, mâncând, ei nu ascultă de Biserică, căreia trebuie să fim supuși din porunca lui Isus Hristos.
65. Iată ce spune în această privință sf. Apostol Pavel: “Dacă noi v’am sămănat cele spirituale, mare lucru este dacă noi vom secera cele firești ale voastre? Nu știți că cei care lucrează cele sfinte, mănâncă cele din sanctuar ? Cei cari stăruiesc la altar își au partea lor cu altarul. Astfel a rânduit și Domnul pentru cei cari dau în știre evanghelia, ca să trăească din evangheliile” (1 Cor. 13 și 14).
66. Sfântul Apostol Iacob zice în această privință: “Iată plata lucrătorilor, cari au secerat țarinele voastre, (plată) ce rămâne în urmă, strigă dintre voi, și strigătele secerătorilor au intrat în urechile Domnului Sabaot” (Iac. 5, 6).
67. Iată ce ne spune în această privință sf. Apostol Petru (I, Petr. III, 10—14: “Cine voește să iubească vieța și să vadă zile bune, oprească-și limba dela rău și buzele lui să nu vorbească viclenie, abate-se de la rău și să facă bine, caute pacea și alerge s’o dobândească; că ochii Domnului sunt peste cei dreپți și urechile lui spre rugăciunea lor”.
68. Despre virtuțile teologale s’a vorbit mai sus, v. Despre poruncile de căpitenie, Despre dragostea către Dumnezeu, Despre dragostea către aproapele, despre întâia poruncă a lui Dumnezeu.
69. «Zis’a Isus *tânărului*: De voești să fii desăvârșit, mergi vinde’ți averile tale, și le dă săracilor, și vei avea comoară în cer: și vino de mă urmează”. (Mat. 19, 21).
70. Sfântul apostol Pavel scrie: “Zic celor necăsătoriți și văduvelor: că bine este lor de vor rămânea precum și eu.... Iar despre fecioare porunca Domnului n’am; iar sfat dau, ca unul, ce a aflat milă de la Domnul, a fi credincios. Socotesc ... că bine este omului de a fi așa ... Dar voesc ca voi să fiți fără de grijă. Cel neînsurat se îngrijește de ale Domnului cum va plăcea lui Dumnezeu. Iar cel însurat, se îngrijește de ale lumii, cum va plăcea femeii, și este împărțit. Și femeia nemăritată și fecioara se gândește la cele ce sunt ale Domnului, ca să fie sfântă cu trupul și cu sufletul. Iar cea măritată se gândește la cele ce sunt ale lumii, cum va plăcea bărbatului ... Deci și cel ce-și mărită pe fecioara sa, bine face; iar cel ce nu o mărită, ... Mi se pare, că și eu am duhul lui Dumnezeu”. (I Cor. 7, 8, 25, 26, 32, 33, 34, 38, 40. Mai vezi Mat. 19, 10—12). — De aceea, cu tot dreptul, Sinodul tridentin (sess. XXIV, can. X.) a hotărît: “Dacă cineva zice, că statul de căsătorie trebuie să fie preferat statului de feciorie, sau celibatului, și că nu este mai bine și lucru mai fericit de a rămânea în feciorie, sau în celibat, de cât de a se căsători; să fie anatema”.
71. “Isus a zis ucenicilor săi: ”De voește cine-va să vie după mine, să se lepede de sine, și să’și ia crucea sa, și să’mi urmeze mie”. (Mat. 16, 24.)
72. Despre sfaturile evanghelice trebuie să ne însemnăm cuvintele Mântuitorului nostru: “Nu toți înțeleg cuvântul acesta, ci numai aceia cărora li s’a dat”. (Mat. 19, 11.)
73. “Dacă faci vot lui Iehova Dumnezeuul tău să nu întârzii a-l împlini, că Iehova Dumnezeuul tău îl va cere de la tine și păcat vei avea asupra ta. (Deut. 23, 21)—De ai făcut vot lui Dumnezeu să nu întârzii a-l împlini; căci el nu se place cu nebulii; ceea ce ai făgăduit plătește. Mai bine să nu faci vot, decât să faci vot și să nu plătești.” (Eccles. 5, 4—5.)
74. Isus Hristos zice: “Știe Tatăl vostru de ce aveți trebuință, mai înainte de a cere voi dela dânsul”. (Mat. 6, 8).
75. “Înainte de rugăciune, pregătește sufletul tău și să nu fii ca cel ce ispitește pe Dumnezeu”. (Eccli. 18, 23). Notă. Ispitește pe Dumnezeu acela, care merge la rugăciune fără a se pregăti și fără cuvioșia, care se cuvine Majestății dumnezeiești.
76. Iată ce spune însuș Dumnezeu în aceasta privință : “În rugăciune (înțeleptul) se va mărturisi Domnului” (Eccli. 39, 9). “Rugăciunea celui smerit străbate norii, și nu se va mângâia până ce nu se apropie, și nu se coboară până nu se va îndrepta spre el cel prea înalt”. (Eccli. 30, 21).
77. “Cere, însă cu credință, neîndoindu-te de nimic; pentru că acela care se îndoiește seamănă cu valul mării mișcat de vânt aruncat încoace și încolo”. (Iac. 1, 6 și 7).
78. “Cereți, însă nu primiți, pentru că cereți rău, ca să cheltuiți în poftele voastre”, (Iac. 4, 3).
79. “Stăruieți în rugăciune, veghind într’ânsa cu mulțumire”. (Col. 4, 2).
80. “Iar eu vă zic vouă, iubiți pe vrăjmașii voștri și vă rugați pentru cei cari vă prigonesc pe voi”. (Mat. 5, 44).
81. Prin cuvintele: “Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșelile noștri”, dăm lui Dumnezeu măsura cuvenită după care să ne ierte păcatele noastre; deci dacă nu iertăm pe alții, spunem un blestem împotriva noastră, rugându-ne, ca Dumnezeu să nu ne ierte, așa cum nu iertăm și noi pe alții.

82. “Fericit este bărbatul, care rabdă ispita, că lămurit fiind, va lua a vieții cunună, pe care a făgăduit-o Domnul acelorora, cari-l iubesc”, (Iac. 1, 12).